

DE
WIJZEKATER
DOOR HERMAN
HEIJERMANS

NV. UITGEVERS
MAATSCHAPPIJ
VAN LOGHUM
ISLATERUS
EN VISSER
TE ARNHEM
1919

DE
WIJZE KATER
EEN BOUW
SPOOR
IN 3 BEDRIJVEN
DOOR HERMAN
HEIJERMANS

DRAMATIS
PERSONAE

JONATHAN	□	□	□	□	□	□	□
HANS, EEN KATER	□	□	□	□	□	□	□
DE BAKKER	□	□	□	□	□	□	□
ANTOINETTE, zijn dochter	□	□	□	□	□	□	□
DE SCHOENLAPPER	□	□	□	□	□	□	□
DE MELKBOER	□	□	□	□	□	□	□
DE SLAGER	□	□	□	□	□	□	□
DE KRUIDENIER	□	□	□	□	□	□	□
DE KATTENMEPPER	□	□	□	□	□	□	□
DE KONING	□	□	□	□	□	□	□
DE PRINSES	□	□	□	□	□	□	□
PRINS ARTHUR	□	□	□	□	□	□	□
DE HOFDAME	□	□	□	□	□	□	□
DE HOFMAARSCHALK	□	□	□	□	□	□	□
DE RENTMEESTER	□	□	□	□	□	□	□
DE OPPERHOUTVESTER	□	□	□	□	□	□	□
DE LIJFARTS	□	□	□	□	□	□	□
DE HOPREDIKER	□	□	□	□	□	□	□
DE OPPERSCHENKER	□	□	□	□	□	□	□
DE KOK	□	□	□	□	□	□	□
DE VOORPROEVER	□	□	□	□	□	□	□
EERSTE LAKEI	□	□	□	□	□	□	□
TWEEDE LAKEI	□	□	□	□	□	□	□
EEN GRIFFIER	□	□	□	□	□	□	□
EERSTE LIJFWACHT	□	□	□	□	□	□	□
TWEEDE LIJFWACHT	□	□	□	□	□	□	□
DE VOLKSMENIGTE	□	□	□	□	□	□	□
EENIGE HONDEN	□	□	□	□	□	□	□

HET BOOSAAR-
DIG SPROOKJE
SPEELT IN EEN
DENKBEELDIG
LAND, IN EEN
DENKBEELDIGEN
TIJD □ □ □

DE WIJZE KATER

EERSTE BEDRIJF

(Een kamer met schouw en eenige ouderwetsche portretten. In het midden een rustbank, een oude kist en een havelooze stoel. De luiken voor het venster zijn gesloten; de ruiten zijn met lappen bedekt. Vroegmorgen. Zonlicht door de harten der luiken.)

EERSTE TOONEEL

JONATHAN BAKKER ANS

JONATHAN (Hij ligt gekleed op de rustbank, wordt even wakker door het nijdig luiden der voordeurschel, rekt zich uit en slaapt weer in. Er wordt opnieuw gescheld en tegen de luiken gebonsd. Geeuwend staat Jonathan op, en onverstoorbaar bij het verder luiden en bonsen, slaat hij de deken, waaronder hij gelegen heeft, uit, legt haar op de kist, en gebogen bij de lichtkieren van het venster, begint hij zijn laarzen met een verweerden borstel te schuieren. Ongevoelig voor het aanhoudend schellen en kloppen, dekt hij de tafelkist met een korst brood en een kan, die hij aan de achterzijde uit de kist tevoorschijn haalt. Plotseling meent hij een geluid te herkennen, beklimt een kruk voor het raam, kijkt door het uitgesneden hart van een der luiken, werpt vroolijk een kushand toe, springt van den stoel, opent de voordeur in de gang)Kom binnen! Welkom! En kijk niet te veel rond! Mijn huishoudster is nog niet uit de veeren. . . . En met wat kan ik u van dienst zijn?

BAKKER (presenteert papier) Asjeblief.

JONATHAN Met uw verlof, geachte heer: ik zal eerst het daglicht permissie geven hier binnen te schijnen. . . (opent de luiken — de zon plast in het vertrek) . . . Is dit geen lenteweer om bij te knielen? Goeden morgen, juffrouw Ans! Al zoo vroeg bij de hand, en al zoo vroeg van zulk een bevallige bekoorlijkheid, dat ik me schaam me in dezen desolaten toestand aan uw gazelle-oogen te vertoonen. . . .

BAKKER. . . . Asjeblief.

JONATHAN. . . Gaat u zitten. Deze stoel heeft wel een uiterlijke wormstekigheid, maar innerlijk is hij van een kracht, om eeuwen te trotseeren. . . . En juffrouw Ans: deze sofa zal het zich tot een eer rekenen. . . .

BAKKER Mijn dochter en ik komen hier niet op bezoek. En wij gaan niet zitten. Asjeblief. Dat is drie-maal.

JONATHAN Dat telde ik ook. Als ú er dan niet bij

DE WIJZE KATER

neerzit: permiteer dat ik het doe. Dit is een quitantie, als ik me niet vergis....

BAKKER Als je je niet vergist? Tien, twintigmaal heb ik 'r door mijn knecht laten aanbieden, en nou kom ik nog eens zèlf voor 't laatst! Ben je van plan de rekening te betalen, ja of nee?

JONATHAN Van plan, ja. Maar de menschen wikken en de goden beschikken: een plan te hebben is makkelijker dan een plan uit te voeren....

BAKKER Ik ben niet zoo gek, doordraaier, om er in te vliegen! (tot zijn dochter) Trek jij nòg eens zijn partij! Wees nòg eens zijn voorspraak! Tot zelfs de meubelen heeft hij beleend! Niets om fatsoenlijk beslag op te leggen! Maar je kent me niet, oplichter! Al moet ik je een jaar laten gijzelen: de rekening van mijn brood zul je betalen. Daar doe ik een eed op!

JONATHAN Nee, doe geen valschen eed... Tenminste niet in het bijzijn van uw dochter, die u kieschheids-halve niet bij dit voor u en voor mij zoo uitermate pijnlijk onderhoud op den vroegen morgen had moeten tegenwoordig laten zijn....

BAKKER Een kist, een kapotte stoel, een bank, een kruk!.... Jij groeit voor de galg op! Jij moest niet durven kijken naar 't portret van je vader, die jou in welstand achterliet en van wien jij alles verbrast heb....

JONATHAN Ik kijk er ook niet naar.

BAKKER En niet naar het portret van je grootvader...

JONATHAN... Als ik naar i e t s kijk, meer dan geachte heer, is het naar de schoone, blozende en rijpe vrucht, die u onder mijn eenzaam dak heeft meegebracht... De bewering, dat de appel niet vèr van den boom valt, gaat niet altijd op. Want uw dochter....

BAKKER Antoinette, wacht buiten op me...

ANS Maar, vader....

BAKKER Hoor je niet wat ik zeg?

ANS Maar, vader, ik zou toch bij u blijven, omdat u zoo vreeselijk driftig kan worden!

JONATHAN Juist, en omdat drift een mensch ontsiert en diens gedachten over de hindernissen van bezonnenheid en koelbloedigheid laat struikelen — ben ik

het met uw dochter volkomen eens, dat haar aanwezigheid als beminnelijke rem noodzakelijk is.

BAKKER Antoinette!

ANS Goed dan, vader.... (wacht bij de deur).

BAKKER En nu voor het laatst: wie geeft jou het recht mij op te lichten?

JONATHAN De genegenheid voor uw dochter....

BAKKER Jij praat wartaal!

JONATHAN.... De genegenheid voor 'n meisje, licht den dikbuikigsten en ongezelligsten vader in de sfeer van teederheid, die in het gemoed van den verliefden jongeling is.... Ik licht u dus op....

BAKKER 't Is goed. (driftig) Maar dat zeg ik, oplichter, dat ik je vasthou, dat ik me zoo niet laat behandelen, en dat, als ik mijn handen niet te goed achtte, ik je op een pak ransel zou trakteeren....

ANS Vader!....

BAKKER.... Ik je op een pak ransel zou trakteeren! Ik waarschuw je, mannetje, jij ontloopt me niet!

JONATHAN Zou u iets minder luidruchtig uw argumenten pro en contra mijn soliditeit willen uiten, want er is hier nog een huisgenoot, die er aan gewend is op zachtzinnige wijze gewekt te worden....

BAKKER Iemand, die niet te eten, en die geen rooien duit heeft, om zijn bakkersrekening te voldoen, hoort er geen huisgenoot op na te houden! Antoinette!

ANS Ja, vader?

BAKKER Vooruit! Hier verspil ik geen woord meer! We gaan naar den schout en als die ons niet helpt, naar den Koning!

JONATHAN Ik wensch u een aangename wandeling in dit wel gezegend lente-weer!

BAKKER Antoinette! Wat treuzel je?

ANS.... Dag, meneer Jonathan....

JONATHAN Dag, juffrouw Ans, en kijk me niet te verwijtend aan... Ik voel me al zoo laag gezonken, zoo minder dan minderwaardig bij deze laatste resten van een vroeger welvarende bezitting, dat ik op mijn eerewoord....

BAKKER (Ans meetrekkend) En nou heb ik er genoeg van.... (af).

DE WIJZE KATER

TWEEDE TOONEEL

JONATHAN SCHOENLAPPER

SCHOENLAPPER (door venster sprekend) Nou wordt het mijn beurt, meneer! Ik sta hier al 'n poos af te luisteren op wat voor manier jij den bakker mishandelt!... Ik ben niet van zins me ook zoo te laten afschepen.... Ik heb voor een maand fatsoenlijk je schoenen gezoold en geachterlapt en nou mot ik fatsoenlijk of onfatsoenlijk m'n geld of ik kom niet van m'n plaats!

JONATHAN Ik vrees, schoenlapper, dat je dan langer dan je lief zal zijn, op die plaats zal moeten schildwachten, want ik heb het niet, zoo waarachtig als de aarde om de zon draait en de planeten zich in elipsvorm bewegen....

SCHOENLAPPER Het is goed, vriend. Ik heb geduld.

JONATHAN Ik ook. En zonder mezelf te vleien: het is een van mijn weinige deugden.

SCHOENLAPPER Voor een maand heb ik de schoenen, die daar staan, gezoold en geachterlapt....

JONATHAN Ja, helaas, voor een maand! Had ik ze toen, met overleg en met gedachte aan de toekomst, dadelijk betaald, dan zou ik nu het recht en het voorrecht hebben je te vragen: schoenlapper, zool en achterlap ze nog eens, want ik loop op mijn vergankelijk tandvleesch....

SCHOENLAPPER Al zou je op je bloote voeten naar me toekomen: voor jou heb ik geen zoolen en achterlappen meer! Jij had niet geboren moeten worden!

JONATHAN Maak daar mijn moeder en vader een verwijt van!

SCHOENLAPPER Je vader? Die draait zich in zijn graf om! Dien zou ik tot het uur van mijn dood crediet hebben gegeven, maar jou....

JONATHAN Heb je er wat op tegen, dat ik verder ontbijt?

SCHOENLAPPER Jij komt van een slechte reis thuis!

DERDE TOONEEL

DE VORIGEN MELKBOER

MELKBOER (in de deur) Goeien morgen.

JONATHAN Goeien morgen, melkboer.

MELKBOER Mot 't 'n halve of 'n heele zijn?

JONATHAN Laten we zeggen 'n heele pint. Bij warm
weer drinkt-ie meer dan anders....

MELKBOER En de centen?

JONATHAN De centen?

MELKBOER D'r staan nou al twaalf halve en zes heele
pinten....

JONATHAN Ik heb er geen aantekening van gehouden,
maar ik heb zoo'n onvoorwaardelijk vertrouwen in
uw voortreffelijke boekhouding....

MELKBOER Jawel, da's machtig aardig — maar van-
morgen lever ik geen melk zonder boter bij de visch!

JONATHAN.... Melk, boter, visch — ik watertand er
bij....

MELKBOER Wat weerlicht, ik kan niet van den wind
leven!

JONATHAN Ach, ach, kon ik het!

MELKBOER As je zoo op zwart zaad zit, dat je geen
twaalf halve en zes heele pinten melk kan betalen,
mot je 'r geen poes op nahouen!

SCHOENLAPPER En je schoenen niet laten zoolen en
achterlappen! Hij laat iedereen 'r in vliegen, melk-
boer! Daar straks stond de bakker ook op te spelen!

MELKBOER O, wordt 'r uit dat vaatje getapt? Dan
verzet ik geen poot of de centen motten voor me
uitgeteld worden!

JONATHAN Mijne heeren....

SCHOENLAPPER.... En ik schreeuw 't heele dorp bij
mekaar!

JONATHAN Mijne heeren....

MELKBOER Eergister zei je: gister, en gister zei je:
vandaag, en vandaag zeg-ie: morgen! Daar steek ik
'n stokkie voor!

JONATHAN.... Mijne heeren....

SCHOENLAPPER.... Daar heb ik een halven nacht
voor zitten zweeten....

DE WIJZE KATER

MELKBOER.... Daar loop ik voor dag en voor dauw
na de wei, om m'n eenige koebeest te melken....

JONATHAN.... Wat in een goed vat is, verzuurt
niet....

MELKBOER.... Wat verzuurt of niet verzuurt is mijn
zaak.... Ik mot m'n centen en as 't niet goedschiks
gaat, dan kwaadschiks!

SCHOENLAPPER Ik verzet geen poot!

VIERDE TOONEEL

DE VORIGEN ANS

ANS Wie schreeuwt er zoo op den vroegen morgen?

SCHOENLAPPER Ik! Hij laat 'n arm mensch dagen
en dagen om 'n paar stakkerige guldens loopen!

MELKBOER Hij zet 'n ongelukkigen melkboer met één
koe en zeven kinderen af!

SCHOENLAPPER Hij zit op zijn gemak te eten, en
treitert je zoo, dat de vlammen je uit slaan!

MELKBOER Je vader, de bakker, moet geld van hem
hebben!

SCHOENLAPPER En de slager! En de kruidenier!

MELKBOER Ik laat me geen loer draaien! Twaalf halve
en zes heele pinten! Ik moet er met mijn zeven kin-
deren van bestaan!

SCHOENLAPPER Ik loop me blaren aan mijn voeten
voor mijn paar centen!

ANS Toe, winden jullie je niet zoo op....

MELKBOER Geen spoog melk krijgt-ie meer van me!
Geen druppel! En nog vandaag klaag ik je aan!

SCHOENLAPPER En ik! Eens kijken of er voor arme
mensen geen recht in dit land te krijgen is!

ANS Wees toch wat redelijk, schoenlapper, als hij het
toch niet heeft....

MELKBOER.... Dan mot hij zijn smerige kater géén
melk laten zuipen!

SCHOENLAPPER En geen onsies leverworst bij den
slager halen! En niet op krakende zolen door het
dorp lanterfantent! Wie een arme te kort doet, zal
door onzen Heer bezocht worden! Dat staat in de
Schrift! Meer zeg ik niet! Maar je zal van me hooren!

MELKBOER En van mij! (grijpt de melkkan) En geen
druppel meer! (schimpend met Schoenlapper af).

DE WIJZE KATER

VIJFDE TOONEEL

JONATHAN ANS DE KATER

ANS Wat vind ik dat allemaal onplezierig voor u, meneer Jonathan! Als ik zelf geld had, en u er niet door beleedigde, zou ik u vragen — of ik u mocht helpen....

JONATHAN (verbitterd) En denk je, dat ik het zou aannemen? Denk je, dat ik er misbruik van zou maken, als je met ongeschoolde voeten boven op een hellend vlak zou gaan staan? Heeft je vader je niet geleerd je spaarpot lief te hebben als je zelf? Spiegel je aan mij, juffrouw Ans, en bega geen buitensporigheden in de buurt van een afgrond!

ANS (angstig) Waarom spot u zoo?

JONATHAN (bitter) Spotten? Zie ik er uit als een spotter? Je vader, de schoenlapper, de melkboer, de spekslager, de kruidenier zijn wijze lieden — ik 'n warhoofdige boef! (Zij begint zacht te schreien. De kater, door een gat van de schouw binnengekropen, rekt zich uit en wast zich) Traantjes in je lieve oogen, juffrouw Ans? Nou bederf je m'n heelen dag!

ANS Ik ben niet als m'n vader....

JONATHAN Nee, goddank! Of liever je móést zoo zijn! Wee, wee, en nog eens wee, als kinderen niet op hun verstandige, elken duit sparende ouders gelijken! Schendt men zijn spaarpot — schendt men zijn aanzicht!

ANS U heeft vroeger zóóveel voor anderen gedaan — ik wou dat ik voor u wat kon doen....

JONATHAN Waarom voor mij? Het heele dorp kan getuigen, dat ik een verdoold schaap ben....

ANS Als u wil kan u alles.... (zij schrikt, omdat de kater haar plotseling rugjes geeft)Hè!

JONATHAN.... Dat mag niet, Hans! Gedraag je betamelijk....

ANS Wat 'n schat van 'n dier en wat is-ie groot geworden sinds ik 'm 't laatst heb gezien!

JONATHAN Dat komt, omdat-ie ratten, muizen en vogels à discrétion eet en zonder 'r door in de schuld te raken! Op je plaats, Hans, je maakt 't de juffrouw

lastig en je weet hoe je verhaart! (De kater kruipt weer bij de schouw) Hè, nee, blijf nog even zitten! In geen dagen en dagen heb 'k 'n stem binnen deze vier wanden gehoord....

ANS Ik durf niet. Als m'n vader wist, dat 'k hier was...
Dag, meneer Jonathan....

JONATHAN Dag, juffrouw Ans.

ANS Is u boos?

JONATHAN Als ik 'n man van geld was....

ANS Wat dan?

JONATHAN Dan zou ik probeeren 'n spiegel te koopen, waarin ik 'smorgens, 'smiddags en 'savonds 'n paar gazelle-oogen zag als de uwe....

ANS En dan?

JONATHAN Dan niets. Dan zou ik den spiegel omkeeren, omdat het niet goed is te lang naar één ding te kijken.

ANS Ik zie uw oogen ook zonder spiegel....

JONATHAN En ik de uwe, juffrouw Ans.

ANS Dag, meneer Jonathan.

JONATHAN Dag, juffrouw Ans.

ANS Heeft u vandaag niets anders te eten dan die korst?

JONATHAN (luchtig) Niets, maar ze is van de meest voortreffelijke kwaliteit. En ze is goddank zoo droog, zoo weldoorbakken, dat ik elken hap minstens tweemaal moet slikken, om hem door mijn keelgat te krijgen. Reken eens na: wat een voordeel dat is. Als je spreekt met een echo hoor je je woorden méér dan eens en als je kauwt met een echo — eet je dubbel. Je vader is een bakker bij de gratie Gods!

ANS Mag ik wat voor u doen?

JONATHAN Ja, nog even je kleine hand in de mijne leggen!

ANS Dag, meneer Jonathan, ik heb zoo'n vreeselijk meelijden met u....

JONATHAN Ik geloof niet, Ansje — juffrouw Ansje — dat ik dat waard ben. Meelijden heb ik alleen met 'n aantal zotte menschen en met m'n geduldige poes, die 't vandaag voor 't eerst van z'n leven zonder melk zal moeten stellen.... En als ik met mezelf meelijden ga krijgen, dan....

ANS (angstig) Wat dan?

DE WIJZE KATER

JONATHAN (luchtig) Dan ga ik vannacht — ja, 't wordt volle maan! — in den lachenden maneschijn kuieren — en in mijn zielig eentje wat zitten droomen en luisteren boven op den rotswand, waar de kleine bergstroom in het dal stort en waar de wilgen en populieren, als op een kerkhof zoo rustig, heen en weer, altijd door heen en weer, wiegen en zingen. Ik heb er dikwijls gezeten, de laatste weken. Als ik vandaag of morgen nog meer meelij met mezelf krijg — doe ik mijn oogen daar zalig toe....

ANS (angstig) En?

JONATHAN.... En glij misschien, misschien, als een uitgebloeide, losgewaaide lavendel zoo zacht en zoo zonder eenig geluid naar benee — en de bergstroom spoelt het vrachtje, dat voor schoenlapper, melkboer en bakker een gruwel is geworden, ergens aan — ergens....

ANS Lieve God, doe dat niet — je ben nog zoo jong, meneer Jonathan!.... En er zijn toch ook menschen, die van je houden....

JONATHAN Wie? Wees mijn gids in die volte... Wie?

ANS.... De — de menschen aan wie u in uw goeie dagen zelf geld heeft geleend.... — die houden van u — en ik....

JONATHAN En jij?.... Waarom jij?....

ANS.... Dat denk ik zoo maar.... Dat zei ik bij wijze van spreken.... Ik kan het niet zien, dat mijn vader en de anderen u als een dief behandelen, dat u hier leeft als in een gevangenis en niet te eten heeft.... Daar slaap ik niet van, meneer Jonathan.... Dat doet me zeer.... Toe, toe — ik weet wel aan geld te komen.... Zeg dan niet nee, als ik het u breng....

JONATHAN Geld — van wie?

ANS Wat doet dat er toe?

JONATHAN Ja, ja, Ansje: ze hebben gelijk, je vader, de schoenfrik, de water-en-melk-boer, de varkensslager, de kruidenier en de rest! Ik moet wel walge-lijk-diep in de modder terecht zijn gekomen, dat ik waarachtig even aarzelde, om van een vrouw geld aan te nemen! 't Wordt de allerhoogste tijd, om als de uitgebloeide lavendel mee in den stroom naar beneden te gaan....

ZESDE TOONEEL

DE VORIGEN KATTENMEPPER

KATTENMEPPER (achter het raam)Volk! Volk!
JONATHAN Wie daar? Wat moet je?

KATTENMEPPER... Ik ben Markus, de kattenmepper!
Ik betaal katten met zilver en katers met goud! (de
Kater zet een hoogen rug) Op dien kater van jou,
Jonathan, heb ik al nachten geloerd, maar hij is me
te glad! Ik bied je twee gouden dukaten, als ik hem
hier in mijn zak bij een jonge poes mee mag nemen!

JONATHAN Is niet te koop!

KATTENMEPPER.... Ik bied drie gouden dukaten!

JONATHAN Is niet te koop!

KATTENMEPPER Het hermelijn van den koning, Jona-
than, het statie-hermelijn, is door de ratten en muizen
van 't Hof kaalgevreten! Ik kom tot eer en aanzien,
Jonathan, als ik den Koning een stevigen kater be-
zorg.... Vier gouden dukaten, Jonathan... Vier...
Vier....

JONATHAN Is niet te koop!

KATTENMEPPER Vijf gouden dukaten, Jonathan! Denk
aan 't belang van het land! De Koning slaapt niet
meer! De Koning verliest zijn eetlust! De Koning
wordt zwaarmoedig! De Koning raast en tiert....
Zes gouden dukaten, Jonathan en misschien een
onderscheiding!

JONATHAN Is niet te koop en weg van mijn raam!
(sluit het venster).

KATTENMEPPER (roepend).... Wie heeft katten te
koop? Wie heeft katten te koop?....

DE WIJZE KATER

ZEVENDE TOONEEL

JONATHAN KATER ANS

ANS Je heb toch niet te eten.... Waarom doe je het niet?....

JONATHAN Omdat ik van dat dier hou, omdat dat beest alles met me meegemaakt heeft en van mij houdt....

ANS.... En géén geld van mij?

JONATHAN (driftig) Nee!

ANS Je kan het me later terug geven, Jonathan....

JONATHAN Nee! Nee en nog eens nee!

ANS Goed dan. Ik dring het je niet op, al vind ik het verschrikkelijk, afschuwelijk, dat je honger lijdt!

JONATHAN Niemand lijdt langer honger dan-ie zèlf wil....

ANS Wat bedoel je daar mee?

JONATHAN Niets. Ik dank je wel, Ansje. Je ben 'n goed, lief kind en ik had je eerder moeten leeren kennen. Nou is 't te laat. Voor alles.

ANS Je maakt me bang....

JONATHAN Je ziet hoe ik glimlach. De dingen in het leven schijnen erger dan ze zijn. Dag Ansje....

ANS Dag meneer....

JONATHAN Je vergeet je bloemen.

ANS Die vergeet ik niet. Die had ik voor u meegebracht.

JONATHAN Dank je. (hij knikt haar in de deuropening na, steekt de bloemen in de kan, zit neer). Jasmijnen, boschviooltjes, bottelrozen, vergeetmenietjes, korian- ders.... (telt de blaadjes, lacht verdrietig)Ze houdt van me.... ze houdt niet van me — ze hóúdt van me.... Te laat.... Hans, vriend en huisgenoot, hier helpt geen gesnor en gespin op de rustbank: we ontbijten samen voor de laatste maal. Morgen- ochtend zal niemand antwoorden als je miauwt en roept. Vul je maag met muizen à la béarnaise en musschen à la Metternich — melk valt helaas niet als manna uit den hemel!

KATER Dat komt er van, Jonathan....

JONATHAN (legt verschrikt de broodkorst neer, staat op) Wat zeg je, Hans?

KATER Ik zeg: dat komt er van, Jonathan....

JONATHAN Word ik gek of ben jij 't? Spreek jij, Hans? Jij?

KATER Ja, ik....

JONATHAN Daar krijg ik kippevel bij! Praat jij héúsch?

KATER Ja, ik....

JONATHAN Sinds wanneer?

KATER Vind jij dat zoo'n wonder?

JONATHAN Ik tril en beef er van! Dat is het grootste Godswonder, dat ik ooit heb gehoord!

KATER Wat?

JONATHAN Dat spreken als een mensch....

KATER (wascht zich) Ik wil je geen onaangename dingen zeggen, Jonathan, en dat zeker niet op het oogenblik, dat ik zoogenaamd het eerst met je uitspreek, maar als de zon niet zoo buitengewoon hinderlijk scheen, zou ik koeien van oogen krijgen om de verregaande inbeelding van jou en de andere tweevoetige dieren! Zijn jullie onze meerderen, omdat je bij alles een mond-van-heb-ik-jou-daar opzet? Zijn wij jullie minderen, omdat wij zwijgen? Het zou het grootste Godswonder zijn, als jullie ons rustig voorbeeld volgden. Ik vind jou — en dat zonder eenige hatelijke bedoeling — het sympathiekst in je slaap — en dan nog kun je dikwijls zoo onzalig snurken, dat je de muizen van het pad houdt, en ik me met verbazing afvraag, of jullie bij dag, nacht en ontij geluid noodig hebben! Zoo als je nu met een mond vol tanden over me zit, respecteer ik je ongemeen. Het ligt niet aan de hoeveelheid, maar aan de hoedanigheid, Jonathan....

JONATHAN Ik geloof m'n ooren niet....

KATER Ik de mijne altijd! En dat komt omdat ik weet te luisteren. Jullie daarentegen babbelt, krakeelt, rumoert, of de heele wereld om jullie draait. Soms verkneuter ik me in het zonnetje en knijp dan mijn oogen dicht, omdat ik me er voor schaam, dat jullie meer aan je voetgenooten dan aan de maan en de sterren denkt. Soms kuier ik over den muur van het kerkhof en zeg tot mezelf: daar liggen de eindelijk-verstandigen van het praatzieke ras. Soms luister ik op het kozijn van een kerkraam, als er dienst is, en

DE WIJZE KATER

wanneer ik dan doodzachtjes over de duizend-en-een-wonderen van onzen besten, braven, lieven Heer spin, ga ik er met een vaart vandoor, als een op den kansel uren, dagen, maanden, noodig heeft, om het jullie duidelijk te maken, dat je van mekaar moet houden.... Nee, Jonathan, dat gepraat is niks gedaan....

JONATHAN Vreemd, vreemd, een sprekende kat, als jij, komt in geen eeuwen voor....

KATER Een zwijgend mensch nóóit.

JONATHAN Vreemd, ik voel me niets meer op mijn gemak!

KATER Ik ook niet, want in den grond is het een ongehoord schandaal, dat er geen warm bakje melk voor me klaar staat! Kun jij niet zelf ergens met een emmer onder de uiers van een koe in de wei kruipen, om wat melk af te tappen?

JONATHAN Dat mag niet.

KATER Waarom niet?

JONATHAN Omdat het niet mag.

KATER Wil de koe niet?

JONATHAN Nee — de man.

KATER Je heb alleen met de koe te maken. De melk is van de koe.

JONATHAN Nee, van den man.

KATER Heeft de man melk?

JONATHAN Nee, de koe.

KATER Dan begrijp ik er niets van. Als ik een muis achter het behang hoor, heb ik jou dan permissie te vragen?

JONATHAN Nee, de muis.

KATER Waarom maak jij verschil tusschen een muis en een koe?

JONATHAN Dat doet de man.

KATER. Ik geloof niet, dat jij vanmorgen frisch ben opgestaan. Stil eens!

JONATHAN Wat is er? Ik hoor niets!

KATER Stil toch! Daar kruipt een lijster in den wingerd bij het raam. Mis. Heeft me in 't snotje! Is er van-door. Gek is dat, hè, dat je je gedachten niet bij mekaar kan houden, als 'n malsche brok in je buurt komt! Heb jij dat ook?

JONATHAN Hans, men neemt geen lijster in z'n bek!

Dat is gemeen.

KATER Waarom is het gemeen?

JONATHAN Omdat een lijster zingt!

KATER Kraait een haan?

JONATHAN Natuurlijk.

KATER Kakelt een kip?

JONATHAN Natuurlijk.

KATER Kan een haan zingen?

JONATHAN Als een haan kraait, zingt-ie.

KATER Kan een kip zingen?

JONATHAN Als een kip kakelt, zingt ze.

KATER Jonathan, men neemt geen haan en geen kip in zijn bek! Dat is gemeen. En ik neem je dat dikwijls kwalijk.

JONATHAN Waarom is het gemeen?

KATER Omdat een haan zingt....

JONATHAN Dat is niet hetzelfde. Jullie vernielen uit moordzucht.

KATER En jullie moorden uit vernielzucht. Laten we er geen boom over opzetten. Het onderwerp is delikaat en pijnlijk. In mijn jeugd, toen ik nog graag op den schoot van je moeder sprong, dacht ik: de mensch is geen dier zooals wij — vandaag, met ervaring en meerdere rijpheid, denk ik: de mensch is een bijzonder beest — 'n béést van 'n béést....

JONATHAN Ik vind het erg prettig de meening van een onzijdige te hooren!

KATER Nu zul je me niet gelooven, maar ik gaf mijn hééle zaligheid voor een halve pint melk!

JONATHAN Behelp je voor één keer met water, Hans....

KATER Ik denk er niet aan. Ik slurp wel ergens een slokje. Als ik straks voorbij de pastorie slenter, zit de domineesche voor het raam of in den voortuin, en als ik haar met takt kopjes geef en goed voor in den mond vrrrauauwww! zeg, giet ze me een kopje vol. Oog om oog, tand om tand, kopje om kopje. Het is een christelijke vrouw en ze begrijpt de ziel van een dorstigen kater. Is ze er niet, dan loer ik ergens anders op een te volle melkkan. Neem.... als je niet krijgt.

DE WIJZE KATER

JONATHAN Dat is geen levensleer, Hans. Gij zult niet stelen!

KATER Steelt de muis, als ze broodkruimels van den vloer wegsleept?

JONATHAN Nee.

KATER Steel ik, als ik de muis wegsleep?

JONATHAN Nee.

KATER Steelt de man, als hij de koe melkt?

JONATHAN Nee.

KATER Wat wil je dan? Als ik dorst heb en ik drink niët, dan besteel ik mezelf. En wie zichzelf besteelt, is geen dief, omdat Ego en Alter ego één zijn.

JONATHAN Hans, je weet, hoe beroerd ik het heb: breng me niet in verleiding!

KATER Ik zeg het nog eens, Jonathan: je bent òf vanmorgen niet frisch opgestaan, òf de oogen van het meisje, waarmee je daarnet zoo sentimenteel omsprong, zitten je dwars, òf wij twee zullen mekaar nooit begrijpen. Je kijkt naar de menschen en ik naar de wijde wereld.... Jij omlaag — ik omhoog. Jullie hebt van de natuur een muizenval gemaakt. Doet iemand n a t u u r l i j k in de natuur, dan krijgt-ie de deur van den val op zijn ribbekast of raakt opgesloten en krepeert. Ik ben in beginsel tegen muizenvallen en voor de natuur. En omdat in de natuur alles natuur is, en de natuur zich nóóit vergist, lach ik om de onnatuur, die jullie natuur is. Begrepen?

JONATHAN Eerlijk gezegd: néé.

KATER Dan zal ik je een voorbeeld uit duizend geven. Als ik verliefd raak en de zij van hiernaast of hierover dito op mij, dan vliegen we mekaar aan en takelen elkaar toe tot onze klauwen geen fut meer hebben. Maar dan begint de eensgezindheid en de liefde. Dat is natuur. Bij jullie begint het met eensgezindheid en liefde, maar eindigt het met elkaar aanvliegen en toetakelen. Dat is onnatuur. Daarstraks was de dochter van den bakker hier en keek jou met smeltende oogen aan. En wat dee jij? Je stond haar na te zwammen in het deurgat met een bosje bloemen in je hand. En in plaats dat te doen wat elk verliefd mede-dier in de natuur zou hebben gedaan: haar knuffelen en pakken.... ben

je als een idioot de blaadjes van een koriander gaan tellen, om te zien, of ze je mocht.

JONATHAN Dat is niet waar!

KATER Heb je me niet, toen je nog niet kon vermoeden, dat ik hier op 't oogenblik zoo over je zou zitten, duidelijk gezegd: „het is te laat, Hans“....?

JONATHAN (glimlachend) Ik zal voortaan voorzigtiger zijn....

KATER Trouw haar. Dat is de natuur.

JONATHAN Ik kan niet, Hans!

KATER Waarom niet, Jonathan?

JONATHAN Omdat ik geen rooien duit heb.

KATER Dat is onnatuur. Heeft een van de kraaienslampampers, die d'r nest zoo hoog bouwen, dat je er met goed fatsoen niet bij kan, één rooien duit? Heeft een van ons rooie duiten? Heb ik geen dozijnen en dozijnen jongen, zonder rooien duit. Er staat geschreven, Jonathan, gaat en vermenigvuldigt je, maar jullie vermenigvuldigt eerst en gaat dan zonder je te vermenigvuldigen. Schaam je. En schaam je dubbel, omdat als je den weg van de natuur gevolgd was door haar een kus te geven — ik weet niet wat dat kussen voor onsmakelijk vermaak is, maar jullie schijnt er dol op te zijn — als je haar een kus had gegeven, zou ik nu zeker een kommetje melk slobberen en geen poes-wat-heb-je-een-mooie-jongen voor de domineesche hoeven te spelen.

JONATHAN Jij redeneert makkelijk....

KATER Ik redeneer verstandig....

JONATHAN Goed, verstandig. Maar als ik een beeld van een meisje met eerlijke bedoelingen omhels, bega ik een misdaad als ik dat doe met een halven stoel en een stel kapotte schoenen!

KATER Hou je van haar?

JONATHAN Hans, als een....

KATER.... Ja, ik zie het al. We kijken allemaal op dezelfde manier in de natuur, als we verkikkerd zijn.... Dus met een halven stoel en kapotte schoenen is het een misdaad?

JONATHAN (zuchtend) Ja, Hans.

KATER Ben het niet met je eens, Jonathan; ik zou het een misdaad vinden, als je haar omhelsde met een

DE WIJZE KATER

héelen stoel en héele schoenen — en je maar half van haar hield! Kerel, zit er niet zoo slap bij! Hoeveel rooie duiten heb je noodig om h a a r te trouwen en mij een behoorlijk thuis, zonder muizenissen, op mijn ouwen dag te verzekeren?

JONATHAN Laat ik niet beginnen te rekenen, Hans! Ik leef in een vat zonder bodem!

KATER Had je vader geld?

JONATHAN Ja, Hans.

KATER En je grootvader?

JONATHAN Ja, Hans.

KATER Waarom trek je zoo'n leelijk gezicht?

JONATHAN Omdat ik niet graag over vader en grootvader spreek, en nog nooit iemand in vertouwen heb genomen....

KATER Ik ben zoo onvoorwaardelijk-gesloten, Jonathan, als de provisiekast bij den pastoor, als-ie gebakken bot of spekbokking ingeslagen heeft. Ik hoor, zie, zwijg. Heb je me ooit anders gekend?

JONATHAN Beste Hans, voor jou had ik nooit geheimen. Met jou hier in de kamer heb ik nachten en nachten op en neer geloopt, blij dat de schoenlapper, de bakker, de kleermaker en de zooveel anderen het me niet lastig maakten.... Jij heb me hardop hooren tekeer gaan en hardop hooren klagen....

KATER Ja, ja — en hóé hardop!

JONATHAN Toen m'n grootvader stierf, zei m'n moeder: huil niet, jongen: je grootvader was een slecht man, die alleen voor zichzelf leefde. En ze had gelijk. Waar ik als kind kwam, keken ze me aan met oogen, die pijn deeën. Toen m'n vader stierf....

KATER Wat zei toen je moeder?

JONATHAN Die zei niets. Je wéét dat ze eerder dood is gegaan — vader sloeg haar.

KATER Waar jij bij was?

JONATHAN Waar ik bij was.

KATER En als-ie haar sloeg, wat dee zij dan?

JONATHAN Niets. Ze liet zich slaan.

KATER Ik begrijp jullie menschen niet. Waarom sloeg-ie haar?

JONATHAN Omdat ze niet zuinig was met zijn geld

en dat van grootvader — omdat ze arme menschen niet kon weigeren.

KATER Verder?

JONATHAN Toen m'n vader stierf, was ik de baas — de baas over de boeren, de paarden, de koeien, de schapen en jou.... Maar niemand mocht me. Grootvader noemden ze een schurk, vader een afzetter. Ze zeien het niet hardop. Ze dachten het. Liep ik in het dorp, dan groetten ze stug. Achter mijn rug balden ze de vuisten. Het is niet prettig, Hans, enkel haat om je heen te voelen, haat als je eet, haat als je drinkt, haat als je in het zonnetje zit, haat als je slaapt. En het is niet prettig, dat de gebraden duiven je in je mond vliegen, zonder dat je er iets voor heb gedaan.

KATER.... Nou overdrijf je. Een gebraden duif in je mond is geen bepaalde bezoeking....

JONATHAN Toen, om ze m'n grootvader en vader te laten vergeten en die haat van me af te houden, heb ik domme dingen gedaan.

KATER Welke domme dingen?

JONATHAN Ik liet de boeren geen pacht meer betalen, ik verkocht de paarden, koeien en schapen voor niemendal aan menschen, die krom leien van zorg, ik maakte schuld, om anderen van schuld af te helpen — ik leefde als een gek, om den reuk van het geld, dat ik geërfd had, kwijt te raken — ik strooide links en rechts en was blij als ik stakkers uit ellende verlost — en juist toen ik begon te gelooven, dat ze hier en daar van me hielden, dee ik drie ontdekkingen, de eerste: dat ik me tot over m' ooren vast had gewerkt — de tweede: dat ik zelf slachtoffers, en het meest onder arme bliksems, gemaakt had — de derde: dat geleend geld je dubbel zooveel vijanden bezorgt. Eerst hebben ze me gehaat, omdat ik teveel — nu haten ze me, omdat ik te weinig heb. Snap je?

KATER Nee, als ik te veel heb, kijk ik niet naar de rest om, en als ik te weinig krijg, néém ik tot ik te veel heb. Dat is de cirkelgang van de natuur. En de natuur heeft — al moet ik het duizendmaal zeggen — altijd gelijk! Nou, patroon, wat zullen we doen,

DE WIJZE KATER

jij en ik, om jou uit de penarie en mij aan een halve pint melk te helpen?

JONATHAN Ik heb er een zwaar hoofd in.

KATER Laten we zònder zwaar hoofd overleggen! Heb je niks als die korst in huis?

JONATHAN Nee, Hans.

KATER Daar leef je geen vollen dag van....

JONATHAN Zeg dat wel.

KATER Wat kan ik voor jou vangen, dat jij lust?....

Ik heb waarachtig meelijden met je.... Heb je trek in een dikken, vetten rat, een mannetjesrat — de wijfjes haal ik nooit te vroeg van het nest: die zorgen voor morgen en overmogen — heb je daar idee in?

JONATHAN Dank je....

KATER Of in prima qualiteit muizen, vleezig en sappig soort?

JONATHAN God beware!

KATER Man, je weet niet wat goed en wat lekker is. Wat dan? Een musch, een duif, een vink, een jonge fasant....?

JONATHAN Ik denk enkel aan h a a r!

KATER Wou je dat ik met Ans in mijn bek aan kwam dragen?

JONATHAN Het eenige, dat me kan helpen, is éérlijk verdiend geld....

KATER Waar vind je dat?

JONATHAN Ja, waar?.... Ik heb me er moe over gedacht.... (krijgt een inval) Hans, met jóú zou ik schatten verdienen....

KATER Met mij?

JONATHAN Als ik met een sprekenden kater de wereld rondreisde, zou het goud binnenstroomen — en zou ik niemand tekort doen....

KATER Zou dat éérlijk verdiend geld zijn?

JONATHAN Natuurlijk!

KATER Natuurlijk?.... Wat is daar voor natuurlijks aan?

JONATHAN Ze zouden d'r laatste centen geven om jou te hóóren!

KATER Om mij te hooren — wat is de mensch een stakkerig verschijnsel! Nee! Denk er niet aan! Ik houd niet van dressuur, houd niet van een hond met

een muilkorf, niet van een paard in 't gareel voor een kar, niet van een ezel met een vracht om z'n schoeren, niet van een os voor de ploeg! Haal die kunsten uit met den papegaai van den schout! Dat kreng is ijdel genoeg, om telkens als je „lorre" tegen 'm zegt, de buurt bij mekaar te vloeken! Koppiekrauw! Koppiekrauw! Verrek! Verrek!.... Nee, je ben aan het verkeerde adres!

JONATHAN (triestig) Dan niet.

KATER Ik smeer 'm net zoo lief over alle daken en goten!

JONATHAN (triestig) 't Is goed, Hans (laat het hoofd in de hand zakken).

KATER (klopt hem op den schouder) Nou, wees niet dadelijk in je wiek geschoten.... Ik meen het zoo kwaad niet en ik ben misschien wat uit m'n humeur, omdat 'r geen melk is.... Je ben, da's waar, 'n goeie kerel.... De mot met den melkboer was om mij — de ruzie, gisteravond, met den slager was om de onsies leverworst.... Dien verrotten mepper heb je daarstraks keurig te woord gestaan.... Ik bewijs je graag 'n dienst terug, maar niet op die manier.... Kom nou! Duizend tegen een zit je weer met idiote gedachten!.... 't Is de laatste maal dat we s a m e n ontbijten, is het niet?.... 'n Uitgebloeiende lavendel, wat?.... Goed, speel maar stommetje!.... Dat hou ik langer uit dan jij!.... (stilte)Trek je je schoenen niet aan?

JONATHAN Nee.

KATER Jij niet? Dan ik. Hoe kan je je 'r zoo tusschen laten nemen!... Die waren voor 'n maand met bordpapier in plaats van met leer gezoold! Dat ruikt men toch subiet. 't Moest mijn schoenfrik zijn! Ik zou 'm teekenen... Nou, zitten ze me als gegoten?... (heeft de pooten in de schoenen gestoken)....

JONATHAN Hans, je maakt ze nog meer kapot!

KATER Hoe kapotter, hoe makkelijker! Geef me je jas eens aan!

JONATHAN Wat ga je beginnen?

KATER Laatste metamorphose van Ovidius. Van kater tot mensch. (trekt de jas aan) Homo sum! (bezielt zich in scherp spiegelglas bij schouw) Nou nog je

DE WIJZE KATER

hoed.... Ik herken mezelf niet! Ik lijk op een grand seigneur, een puma, een jaguaar.... De familie Felis zou plezier aan me beleven!.... (neemt hoed met zwier af).... Tot vanavond, meneer! Ik groet u met respect en grandezza!....

JONATHAN Hans!

KATER. Roept u, meneer?

JONATHAN Je ben het toch niet héusch van plan zoo 't dorp in te gaan?

KATER Zoo waarachtig als ik hier voor je sta!

JONATHAN En ik dan! Ik heb toch geen tweede paar schoenen....

KATER Je wou ze toch niet aantrekken!

JONATHAN En m'n jas! Zoo kan ik niet uit!

KATER Dan ga je wat maffen! Qui dort dine.... De voortreffelijkste haringkoppen, de smeugste paling-graatjes, de overgenietelijkste kaaskorsten — heb ik in dróómen genoten, terwijl jij het door je leege handen te vol-handig had, om mij delikatessen toe te stoppen....

JONATHAN Hans, hou op met die aardigheden, en leg m'n goed neer! Op mijn stukkende kousen, met mijn gerafelde hemdsmouwen, ben ik aan alle vijanden, die me hier bleven te belegeren, op genade en ongenade overgeleverd! Hoe kan ik, zonder hoed, jas en schoenen in gevallen van nood vluchten? Ik móét, móét weg!

KATER Zoo ineens?

JONATHAN Ja!

KATER Er is toch nog geen maneschijn....

JONATHAN Wat bedoel je met maneschijn?

KATER Jij wil naar de plek boven op den rotswand, waar de bergstroom in het dal stort — en ik wil die gekheid niet, verstaan? En daarom leg ik beslag op deze lastige spullen, die een vogelverschrikker van me maken, tot jij je gezonde verstand weer bij mekaar heb....

JONATHAN Ik verzeker je op mijn eerewoord....

KATER.... Op wát?

JONATHAN.... Op mijn woord van eer!

KATER Wat is eer?

JONATHAN Dat kan ik jóú niet met twee woorden

duidelijk maken! En daar staat mijn hoofd nou niet na! Ik móét hier vandaan!

KATER Ga dan mee.

JONATHAN Als ik me vertoonen kan!

KATER Dat kan je zoo best!

JONATHAN Heb jij daar verstand van? Zonder kleeren loop ik voor schandaal!

KATER Wat is schandaal?

JONATHAN Hans, treiter me niet! Hier alléén verdraai ik het! Ik laat me op die manier niet insluiten!

KATER Dus 't gaat niet zonder rommel aan je boddie?

JONATHAN Nee!

KATER Ga dan naar den zolder, onder de dakpannen — daar leit nog van alles....

JONATHAN.... Onder welke dakpannen?

KATER Pannen zijn pannen! Drie-hoog, eerste deur links, naast het leeggehaalde musschennest. Als ik er den weg in het stikkedonker vind, kan jij het bij klaarlichten dag! Vannacht nog lei ik op een zoodje afleggers van puike kleeren en beschimmelde schoenen, naar een judas van een vleermuis, die al maar heen en weer laveerde, tot-ie voor goed piep zei, te loeren.... Wat treuzel je?

JONATHAN Je wacht tot ik weer beneden ben?

KATER Op mijn woord van — hoe heette 't ook weer....?

JONATHAN.... Van eer!

KATER.... Op mijn woord van eer!

JONATHAN Ik ben terug in een vloek en een zucht.

KATER In een zucht is voldoende. Ik houd niet van vloeken.... (Jonathan af) Sallemander van een vlieg, denk je dat ik me nog langer laat pesten! (neemt zijn sprong, vlucht over de rustbank op de kist, als een hond in den tuin aanslaat) Je breekt met schoenen en een jas aan haast je nek! Jawel, de keeshond van den slager, de smerige poen, die brokken hout uit het water apporteert! Kijk 'm z'n baas likken! Wacht, nou krijgt-ie mij in de spiezen! (hij zet een hoogen rug).

KEESHOND 'r Af! 'r Af! 'r Af!

KATER 'r Af?.... Ga nou gauw, gauw, gauw!

KEESHOND Ben paf, paf, paf!

DE WIJZE KATER

KATER Hij is paf! Nou, nou, nou!

KEESHOND Laf, laf, laf!

KATER Laf!.... Ik, laf?.... As ik maar wou, wou, wou! (de hond wordt gefloten) Daar luistert-ie na! En loopt weer te likken of de menschen het mekaar niet genoeg doen! (springt op de rustbank terug).... Allemachtig, wat heb ik een hoogen rug en een dikken staart gekregen! Raak ik die erfelijke belasting en die reflex-bewegingen dan nooit kwijt! Zoo'n ingebeelde armoedzaaier! Laat zich aan een ketting leggen en kauwt uren op kluiven, die een ander al afgekloven heeft!.... Daar komt iemand... Binnen!

NEGENDE TOONEEL
DE KATER ANS

ANS (met melkkan) Is meneer Jonathan er niet, meneer?

KATER Nee, juffrouw....

ANS (angstig).... U komt me zoo bekend voor.

KATER Ū mij ook.

ANS Ik moet u meer gezien hebben....

KATER Is u bang voor mij?

ANS Bang, nee. Maar toch.... Ik breng melk mee voor de poes....

KATER Mijn vriend Jonathan zal u voor dit geschenk
zeer dankbaar zijn. Mag ik me aan u voorstellen?
Felis Domestica Angorensis, sinds jaren en jaren
intimus van de familie. Gaat u zitten. (zij zit op
stoel, hij op bank).

ANS Is meneer uitgegaan?

KATER Ja, op avontuur onder de pannen. Riekt fameus.

ANS De bloemen?

KATER De melk. Het is om bij te likkebaarden. En vandaag schijnt hij er minder aqua pura distellata bij gedaan te hebben.

ANS Ik dacht dat u de boschviooltjes....

KATER Boschvioletjes en bloemen: 'pas mon genre! Als ik een jonge vrouw het hof maak... U permiteert...? (steekt zijn kop in de melkkan) ...Voortreffelijk... Ik kom pas van de reis en ben zoo dorstig of ik 'n dozijn haringkoppen gegeten heb.... Het smaakt waarlijk als nectar!.... Mag ik u een vertrouwelijke raad geven?

ANS' Zeker.

KATER Laat het dan niet bij die ééne halve pint! Met halve, maar vooral met heele pinten volle melk, verovert u stormenderhand het hart van mijn vriend.

ANS (verlegen) Dat verlang ik niet te veroveren.

KATER Ach kom! (drinkt).

ANS Zal ik een glas voor u inschenken?

KATER Geef je geen moeite! Er zijn hier geen glazen.
(grijpt haar hand en bekijkt die).

ANS Au!

KATER Heb ik u pijn gedaan?

ANS U heeft zulke scherpe nagels....

DE WIJZE KATER

KATER Dat komt, omdat ik nog geen gelegenheid had mijn manicure te ontbieden. Nee, trek je handje niet terug! (drinkt) Zeldzaam-fijne melk heeft mijn lijfkoe vanmorgen geleverd. Dat is de lente. Ik proef op slag of het zoogdier op stal staat en zich met stroo verzadigt of dat het in de wei malsche sprietten herkauwt. (bekijkt de hand) Uw levenslijn — dat is deze — wordt hier al dadelijk door kleine, zeer duidelijke lijnen doorsneden: een, twee, drie, vier duidelijke lijnen — dat wil zeggen vier kinderen — van hem.

ANS Van wie?

KATER Van hem.

ANS Ach, nee.

KATER Ach, ja. Waarom niet. Mijn eerste vrouw had er zeven, mijn tweede zes, mijn derde acht, mijn vierde vijf.... En zoo voort....

ANS Vier vrouwen, zes en twintig kinderen? En allemaal in leven?

KATER Dat zou ik je niet kunnen zeggen. Je gaat uit mekaar en ziet elkander niet altijd terug. Het is tragisch. Maar je went aan tragiek. En als je 'r met weemoed aan terugdenkt, zet je 'r een borrel op. (drinkt).

ANS Daar zou ik niet aan wennen.... (staat op).

KATER Gaat u al weg?

ANS Ik had de melk om den hoek van de deur willen zetten. Het past niet, dat ik alleen op visite kom....

KATER Mijn moeder zei altijd: jongen, met een zuiver geweten past alles — en als het met een zuiver geweten niét past, maak het dan pasklaar voor je geweten. Tot weerziens, juffrouw Ansje, en laat het niet bij die halve pint. Les petits cadeaux entretiennent l'amitié.... Er ligt nog wat op uw stoel....

ANS (angstig) Dat is niet van mij....

KATER Een beurs met geld — een buidel met zooveel geld.... Daarstraks lag het 'r niet....

ANS 't Is niet van mij....

KATER Niet van u — van wien dan?.... Het ruikt naar meel en er kleeft meel tusschen de naden!

ANS (angstig) Ik heb het niet neergelegd....

KATER Straks heb ik daar gezeten — en u komt pas van den stoel....

ANS Dan zal het van Jonathan zijn, maar ik heb het niet meegebracht....

KATER Goed, goed.

ANS Dag meneer.

KATER Dag juffrouw.

ANS (doodelijk-angstig bij de deur) Zeg hem in Godsnaam niet — dat ik hier geweest ben!

KATER Waarom niet? Is dat een geheim?

ANS Hij mag het niet weten, vooral niet weten!

KATER Juffrouw Ans, heb jij een zuiver geweten?

ANS (gejaagd) Dat heb 'k!

KATER Je brengt melk voor de poes en geld voor hem....

ANS.... Ik weet niet van geld!

KATER Je weet er niet van?

ANS Nee!

KATER Dan is het voor den eerlijken vinder....

ANS Dat is het. Geef het hem. Hij heeft het zoo schrikkelijk noodig. Van een vrouw neemt hij niets aan. Van u misschien wel!

KATER Ja, Ja....

ANS En u heeft mij hier niet gezien!

KATER Ik heb u hier niet gezien.

ANS Op uw eerewoord?

KATER Ja, ja....

ANS Mijn vader zou me dood slaan....

KATER.... Als-ie hoort dat je hier melk achter de deur heb gezet?

ANS.... Dat zóú-ie en vraag nou niet verder! Ik ben ineens zoo angstig geworden.... U kijkt me zoo vreemd aan... Uw oogen lichten zoo... 't Is eerlijk geld, maar ik weet er niet van.... Geef me uw hand — dat ik er niet was....

KATER.... Mijn hand. Ik heb het gevonden. Jij was er niet.

ANS Au!

KATER Heb ik je weer pijn gedaan?

ANS Nee, nee, en het hindert ook niet.... Ik heb geen oogenblik tijd meer. Dag meneer. Dag meneer....

DE WIJZE KATER

TIENDE TOONEEL

DE KATER

KATER (in de deuropening) Voor een half uur stond hij op dezelfde plek met 'n bossie bloemen — nou kijk ik haar na met 'n kluut geld.... (zit neer) De mensch is de meest gecompliceerde karnivoor, of is door eigenwijsheid, menschenvrees en menschen-vergoding gecompliceerd geraakt. Ik geloof, dat ik op weg ben merkwaardige dingen te beleven. Maar ik geloof niet, dat ik langer dan hóógst noodig deze verkleeding onderga. Ik heb dus dezen buidel gevonden. Zij was nièt hier. Raadselachtig. En om het onmelodieuze gerinkel van wat hierin rammelt, maakt Jonathan het den melkboer lastig, zegt de melkboer: de melk is niet van de koe, maar van mij, schreeuwt de schoenfrik of-ie krolsch is geworden, vloekt de bakker als de papegaai van den schout, wil de een zich van kant maken en staat de ander met zoo'n bleek gezicht te draaien en te liegen of ze 'n moot schol van 'n gedekte tafel heeft gemoerd. Raadselachtig. Het beweegt niet, ruikt naar visch nog vleesch, kijkt, hoort niet. Het ziet er leelijk en mal uit en op iederen rand staat: „God zij met ons"! God zij met ons. Wat kan de diepere beteekenis, de wijsgeerige zin, zijn?

ELFDE TOONEEL

DE KATER JONATHAN

JONATHAN 'k Heb me 'n ongeluk gezocht en enkel dezen aflegger van m'n over-grootvader gevonden...

KATER.... God zij met ons....

JONATHAN... En deze beschimmelde en nòg kapotter schoenen moeten minstens een verreljaar in de pekels weken.... Da's leer nog harder dan de korst van het brood!....

KATER.... God zij met ons....

JONATHAN.... Hoor je niet wat ik zeg?

KATER Volkomen. Ik luister met twee ooren en maak terwijl theologische studies.... God zij met ons....

JONATHAN... Doe me het bijzonder genoeg, Hans, en laat de maskerade nu uit zijn! Ik zal het de dagen of jaren dat ik nog te leven heb niet vergeten, dat ik jouw stem waarachtig òf in dróóm, als die van een mensch, heb begrepen — maar ik moet er van door — de ruïne, de leegte, de verlatenheid drukken me hier — en ik wil niet aan iedereen laten zien, dat ik bedelaar geworden ben!

KATER.... God zij met ons.... Vreemd.... Raadselachtig....

JONATHAN.... Wat heb je daar?

KATER Geld.

JONATHAN Geld?

KATER Eerlijk gevonden. Eerlijk geld. Eerlijk verdiend.

JONATHAN.... Hoe kom je aan dien heelen buidel vol?

KATER Heb mijn ziel aan den kattenmepper Markus verkocht....

JONATHAN Hans, ik waarschuw je voor een ding:... als kater had je de gewoonte bij mij en bij anderen wat je lustte stiekum te grazen te nemen! Doe dat niet in deze kleeren, want je zou er gloeiend bij zijn! 'n Kater vergeven ze — 'n mensch, die op een kater lijkt, niet.... Heb jij dit ergens weggesleept?

KATER Nee. Gekregen.

JONATHAN En daarnet had je 't gevonden!

KATER Gekregen, gevonden, wat doet 't 'r toe! Ik steek

DE WIJZE KATER

'r de twee voorste nagels van mijn rechter klauw bij op, dat je 't rustig mag aannemen.

JONATHAN Jawel, maar....

KATER.... Maar, niemendal! 't Eene oogenblik sta je te janken als 'n hond bij 'n draaiorgel, en 't andere doe je zoo edel als de vrouw van den kruidenier, die 'n gevangen muis met stukkie spek voert voor ze 'm in kokend water verdrinkt! Heb ik jou bij 'n bakkie melk of bij 'n onsie leverworst ooit gevraagd: gekregen of gevonden?.... Of betaald?.... Pak aan en maak schoon schip! De dag zet zich gelukkig in — en eindigt gelukkig. Ik ben de dood voor alle zwarte vliegen....

JONATHAN Voor jóúw verantwoording....

KATER De mijne!

JONATHAN Je ben in de kamer gebleven?

KATER Er in!

JONATHAN En geen bezoek gehad?

KATER Jawel!

JONATHAN (gretig) Van wie?

KATER Van 'n kanjer van 'n horzel — en van den verroesten bastaard-keeshond van den slager....

JONATHAN Dat is het tweede mirakel in den vroegmorgen! En een uitkomst, die me er voor weken bovenop helpt.... Kan mij het verder schelen: ik denk, vraag, aarzel niet meer!.... (smijt zijn jas in een hoek en schopt de oude schoenen uit) M'n jas, m'n schoenen, Hans! Ik hol het dorp door, om m'n kleine schulden kwijt te raken! Het eerste dat ik insla, ouwe kameraad, is een pint melk voor jou.... (grijpt de kan).... 'r Zit nog in.... Heb je al gehad?.... Hoe kan dat?

KATER 'k Ben zelf onder de koe gekropen, hahaha! (rumoer buiten).... Mooi zoo, 'r is wat aan 't handje!.... Drie te paard!.... Te paard!.... Vind jij 'n paard niet 't schunnigste dier van de schepping, dat-ie zich 'n gebit in z'n bek laat sjarren en 't gewriewel van 'n mensch op z'n korpus permitteert! Ze moesten 't bij mij probeeren! 'k Zou zoo met m'n vrachtje de goten inschieten of den eersten den besten boom inklauteren....

TWAALFDE TOONEEL

DE VORIGEN HOFMAARSCHALK
RENTMEESTER OPPERHOUTVESTER

OPPERHOUTV. Woont hier Jonathan?

RENTM. Meneer Jonathan, wij komen....

HOFMAARS.... Pèrdon, heeren, ik heb het woord!...
(tot Kater) Heb ik het genoeg met meneer Jonathan te sprèken.... (Jonathan, in z'n gerafelde hemdsmouwen en met z'n kapotte kousen, staat bedremmeld in een hoek. Een stilte)) Ik vraag of ik 't buitengewoon genoeg heb met meneer Jonathan te sprèken?

KATER (met sierlijken armzwaai) Met wien heb ik het genoeg?

OPPERHOUTV. Ik ben....

RENTM. Wij zijn....

HOFMAARS. Pèrdon, heeren, als we ons niet een weinig aan de étiquette houden, degradeeren we ons tot inferieure wezens.... Meneer Jonathan, ik ben Hofmaarschalk van onzen geëerbiedigten Koning, en we komen hier met een dringend verzoek en een zeer imperatief mandaat! U heeft, om met de deur in huis te vallen, en naar men ons uit de beste bron verzekerde, een buitengewoon-krachtigen kater....

RENTM. Dat beest wouen wij....

OPPERHOUTV. Tegen elken prijs van u.....

HOFMAARS. Pèrdon, heeren, ik moet u nog eens verzoeken aan mij als eersten dignitaris de afwikkeling van deze aangelegenheid over te laten... Meneer Jonathan: is u bereid den kater in quaestie aan Zijne Majesteit te cedeeren — dat wil zeggen tegen meer dan hoog honorarium? Men zeide ons — en ik citeer dat niet, om u te blameeren! — dat u door bijzondere omstandigheden in minder aangename situatie verkeert.... Geld is voor ons bijzaak....

KATER Pèrdon, ik ben niet te koop....

HOFMAARS. Pèrdon, uw kater....

KATER (met buidel rammelend).... Geld is voor ons bijzaak....

RENTM.... U kunt eischen wat u wil....

OPPERHOUTV.... Ongelimiteerd!

DE WIJZE KATER

HOFMAARS. Pèrdon! Pèrdon! Heeren wordt niet zoo ontzaggelijk-nerveus, dat u het ceremonieel op zulk een blameerende wijze vergeet! Nee, pèrdon, ik treed direct op Hoog Bevel namens Zijne Majesteit op! Nee, meneer de Rentmeester en nee, meneer de Opperhoutvester, uw houding in deze delikate zaak is ongemeen-ongepast!.... Meneer Jonathan, wat ik u bidden mag, denk aan uw plichten als goed vaderlander! Zijne Majesteit heeft de laatste dagen bovemenschelijke schokken doorstaan! Het statie-hermelijn, dat bij de kroning gediend heeft en dat eerdaags bij het huwelijk van de Kroonprinses weer had moeten dienen, is door de ratten letterlijk kaal gevreten.... Het gespuis wandelt met opperste bravoure door zalen en korridors en ontziet zelfs niet de koninklijke spondel!.... Zijne Majesteit is door die bezoeking zoo hyper-zenuwachtig geworden, dat de lust tot regeeren hem in dezen fatalen tijd begint te begeven.... De troon wankelt, de staat is in gevaar. Cedeer ons in naam van den Hemel uwen kater.... Er is door welke oorzaken ook een bedroevend gebrek aan katers ontstaan, of deze dieren zwerven in de bosschen en in het gebergte....

OPPERHOUTV..... Wij bezorgen u op 's Konings verjaardag een ridderorde....

RENTM..... Een titel!

HOFMAARS. Pèrdon, heeren — het woord is thans aan meneer Jonathan....

KATER. Het spijt me machtig, Excellentie, maar hij is er vandoor....

OPPERHOUTV. Vandoor?

RENTM. Vandoor!

HOFMAARS..... Vandoor?.... Maar hij was er toch straks.... Nog geen half uur geleden! Fataal! Fataal!....

KATER.... Mijn huisknecht Hans, die daar achter u staat, had hem niet behoorlijk gevoed.... Het arme dier leefde door de schuld van mijn ondergeschikte waarlijk van de schobberdebonk, van een uitgehongerde muis of een lichtschuwen rat en vanmorgen was er zelfs geen scheut melk.... Wat zou u in zoo'n geval van schandelijke onverzorgdheid doen?

'm Smeren! En het hooghartige dier, te trotsch om langer te schooieren, heeft 'm helaas gesmeerd!....
Te laat, mijne heeren.... Te laat!

HOFMAARS. Dan is Zijn Majesteit, die mede door het gebruik van te zware bourgogne overal ratten meent te zien, verloren....

OPPERHOUTV..... Dan is de dynastie verloren!

RENTM..... Dan is onze natie verloren!

HOFMAARS. Pèrdon, pèrdon, heeren!.... Ik ben de hofmaarschalk!.... Ziet u geen kans, meneer Jonathan, het dier terug te bezorgen?

KATER Onmogelijk, Excellentie, onmogelijk! Maar in uw plaats zou ik niet in zak en asch blijven zitten, want als niemand van u het klaarspeelt Zijne Majesteit van het kleine euvel, het bijna belachelijk bagatel, te verlossen, ben ik gaarne bereid mijn persoonlijke diensten aan te bieden!

HOFMAARS. U?

RENTM. Hij!

KATER.... Ik.

HOFMAARS. Ach kom!.... Het is zeer te waardeeren, het getuigt van brillante kwaliteiten in uw karakter, dat u een boven-menschelijke taak op u zou willen nemen, maar de strijd tegen dit horribel ongedierte is niet aan een van ons, op den zesden-dag-geschapenen, opgelegd....

KATER Pèrdon, Excellentie, ik heb van dit en van andere onderwerpen een speciale, theoretische en niet falende studie gemaakt.... Jaren en jaren nam ik wetenschappelijke proeven.... Laat mij een enkelen nacht in de vertrekken van Zijne Majesteit — doof de lichten — temper alle geluid en zoo het mij niet gelukt het knagend kanaltje door mijn onfeilbaar middel te verdelgen, met rat en muis, als op een zinkend schip, te laten vergaan, mag Zijne Majesteit mij op het binnenplein der Staatsgevangenis, eenvoudig en zonder procesverbaal, laten onthoofden...

HOFMAARS..... Pèrdon, ik zou daar niet mee gekscheren, meneer.... — pèrdon: hoe is uw volle naam?....

KATER.... Jonathan van Felis Angorensis....

HOFMAARS.... Ik zou er niet mee gekscheren, meneer

DE WIJZE KATER

Van Angorensis: Zijn Majesteit bevindt zich in zulk een toestand van geprikkeldheid en opwinding, dat bij mislukking, de zaak, de muis voor u een leelijk staartje zou hebben....

KATER.... Muis en staartje neem ik voor mijn verantwoording!

HOFMAARS..... Dus u zou de ratten....?

KATER Met huid en haar.

RENTM. En als ze u de baas zijn....

KATER Bestaat niet.

OPPERHOUTV..... En binnen hoeveel tijd?

KATER.... Ach, meent u dat sérieux?.... Vraag mijn huisknecht, asjeblief! Jona.... Hans, hoe flik ik het?.... Hoe heb ik ze hier weggepoeierd?

JONATHAN.... Prima. Hij komt, ziet, overwint....

KATER.... En als ik de ratten en muizen — de bange slampampers uit gaten en holen verjaagd heb, kan Zijn Majesteit op me rekenen voor kuikens, fasanten, hazen, konijnen, lijsters, musschen en kanarie-vogels....

HOFMAARS. Een oogenblik, meneer Van Angorensis... (neemt de twee anderen apart).... Wat dunkt u, mijne Heeren?.... Zullen we de proef nemen? Veel vertrouwen heb ik er niet in.... Maar hij waagt zijn eigen huid.... Alleen ben ik er wat huiverig voor, doe ik het à contre coeur, wanneer ik hem aanbeveel. Zijn échec wordt ons échec....

RENTM. Maar zijn succes wordt ons succes....

OPPERHOUTV. Als we een kater mee hadden gebracht — zou Zijn Majesteit ons....

HOFMAARS..... Pèrdon, mij....

OPPERHOUTV..... Ons, u, is enkel een nuance — zou Zijn Majesteit ons — u — u — ons, kolossaal-dankbaar zijn geweest....

RENTM.... Maar 'n mensch met de qualiteiten als deze rare sinjeur pretendeert te hebben, is een latent gevaar....

HOFMAARS. Pèrdon, heeren, wij hebben voor heeter vuren gestaan. Een goed diplomaat, die met takt achter de schermen weet te werken, stuurt den boel in 't honderd, of stuurt het schip de haven binnen, of stuurt heelemaal niet, maar mits hij alles met

handschoenen aan doet, en iedereen met een kluitje in het riet lanceert, blijft hij een fijne geest. Laten wij het met dit minder gunstig type — met een slinger om den arm, probeeren, en laten wij fijne geesten blijven.... (wendt zich tot Kater, die zich met Jonathan heeft bezig gehouden) Pèrdon, meneer Van Angorensis, wij zijn, maar ik zeg het met nadruk, voor uw risico bereid, u aan het Hof te introduceeren. Wilt u ons volgen?

KATER Met genoegen. Hans, laat onmiddellijk inspannen, en pak de medicijnkisten van mijn studeerkamer met den bekwaamsten spoed in. Wij vertrekken binnen tien minuten....

HOFMAARS. Als u van mijn schimmel gebruik wil maken, is u nog eerder aan het Paleis....

KATER Pèrdon, ik moet mijn bagage meenemen. Tot ziens, Excellentie — tot ziens, meneer de Oppershoutvester — tot ziens, meneer de Rentmeester... (Zij buigen met plichtpleging).

DE WIJZE KATER

DE RTIENDE TOONEEL

JONATHAN

KATER

JONATHAN Hans, je ben krankzinnig! Je zal toch niet zoo dol zijn, om dat avontuur door te zetten!

KATER (spartelend van pret op de rustbank).... Dat wordt de grootste bak, die ik nog ooit heb meege-maakt! Jonathan, eer 't avond is, staan we met z'n tweeën op de bovenste sport van den maatschappelijken ladder!.... Hahaha! Ik lach me een krik en een dubbelen bult!.... Wat zijn jullie 'n oer-grap-pige stumperds!.... Vooruit! Toon fut!.... We hebben de leidsels te pakken! Laat de sjees van de „Vergulde Kat" inspannen! Geld heb je zat! 'n Twee-span en als 't kan 'n vierspan!....

JONATHAN.... Je breekt jouw en mijn nek!

KATER Larie! Gezwam! Ik kom altijd op mijn pooten terecht! Hahaha!....

EINDE EERSTE BEDRIJF

DE WIJZE KATER

TWEEDE BEDRIJF.

(Een zaal van het Koninklijk Paleis, bij avondschemer. In den achterwand dubbele gebeeldhouwde deuren. Zuilen tegen de zijwanden. Rechts, eerste plan, deur; tweede en derde plan hooge tuimelramen van gebrand glas. Links leunzetels met baldakijn; links, derde plan, deur. Rechts tafel met zetels.)

E E R S T E T O O N E E L

E E R S T E E N T W E E D E L A K E I

EERSTE LAKEI (treedt binnen, tot Tweede, die in een stoel bij tafel slaapt).... Hé! Hé!.... Man hoe durf je! En dat hier!

TWEEDE LAKEI Wat ik elken nacht en weer vannacht tekort schiet, haal ik in. Da's mijn recht.

EERSTE LAKEI Als ik je niet waarschuw, ben je 'r bij!.... Sta op en neem die pan van tafel!.... Allemachtigste: heb je Nero z'n souper nog niet gegeven!....

TWEEDE LAKEI... Ik word getrapt als 'n hond, slaap slechter dan 'n hond — licht dat de hond op z'n vreten wacht, tot ik 'm z'n portie blief te brengen....

EERSTE LAKEI Ik ben bang, langtongig, brutaal maatje, dat jij je langsten tijd hier ben geweest....

TWEEDE LAKEI.... Dat ben ik zelf ook.

EERSTE LAKEI.... 'n Goed en correct lakei aan 't Hof, moet zich weten te buigen en te plooiën. Jij mag niet denken: de hond van Zijn Majesteit kan op zijn portie wachten. Want omdat het de hond van Zijn Majesteit is, is het al geen hond in den gewonen zin van het woord „hond” meer. Leer dat van mij.... Ik ben in adellijke kringen vergrijsd en jij ben nog niet droog achter je ezelsooren! (ontsteekt de kroon).

TWEEDE LAKEI Ik zal het ook nooit worden. Ik hoor hier niet. Als mijn vader geen stuk domein in pacht had, en van de opbrengst van z'n lappie grond moest leven, smeed ik 't lakeiepak in 'n hoek!

EERSTE LAKEI Zeg, wil jij wel eens....

TWEEDE LAKEI.... Tien, twintig maal ben ik alleen vannacht gewekt.... Eerst moest ik met een stok in de antichambre blijven porren, om de ratten bang te maken, toen onder het bed kruipen en daar blijven liggen — blijven liggen, godbeter! — om het geloop achter het behang tekeer te gaan!.... En als ik van moeheid niet meer kon, vloekte en raasde de Koning, dat ik moeite had 'm geen opstopper te geven.... Nero lei lekker in z'n nest, Socrates, de baviaan,

DE WIJZE KATER

snurkte in 'n mand — ik was 't eenig dier, dat in
z'n koninklijke livrei, de wacht mocht houden en geen
permissie kreeg 'n oog dicht te doen....
EERSTE LAKEI Stil! Neem je pan weg!

TWEEDE TOONEEL
DE VORIGEN REGINA HOFDAME

HOFDAME De Kroonprinses. . . .

REGINA (terwijl de lakeien eerbiedig wijken) Is Zijn Majesteit in zijn Kabinet, barones?

HOFDAME Is Zijn Majesteit in zijn Kabinet, Jean?

EERSTE LAKEI Zijn Majesteit is niet in het Kabinet, barones.

HOFDAME Zijn Majesteit is niet in het Kabinet, Koninklijke Hoogheid.

REGINA Dank u. Is Zijn Majesteit uitgereden?

HOFDAME Is Zijn Majesteit uitgereden, Jean?

EERSTE LAKEI Zijn Majesteit is niet uitgereden, barones.

HOFDAME Zijn Majesteit is niet uitgereden, Koninklijke Hoogheid.

REGINA Dank u. Waar is Zijn Majesteit dan?

HOFDAME Waar is zijn Majesteit, Jean?

EERSTE LAKEI Zijn Majesteit rust na afdoening der staatszaken, voor het souper, wat uit, barones.

HOFDAME Zijn Majesteit rust na afdoening der staatszaken, voor het souper, wat uit, Koninklijke Hoogheid.

REGINA Dank u. Heeft Zijn Majesteit vanmiddag geslapen?

HOFDAME Heeft Zijn Majesteit vanmiddag geslapen, Jean?

EERSTE LAKEI Zijn Majesteit heeft ook vanmiddag niet geslapen, barones.

HOFDAME Zijn Majesteit heeft ook vanmiddag niet geslapen, Koninklijke Hoogheid.

REGINA Dank u. Hoe laat is het, barones?

HOFDAME Hoe laat is het, Jean?

EERSTE LAKEI. De klok staat stil, barones.

HOFDAME De klok staat stil, Koninklijke Hoogheid. . .

REGINA Dank u. Wáárom staat de klok stil?

HOFDAME Waarom staat de klok stil, Jean?

EERSTE LAKEI Omdat ze kapot is, barones.

HOFDAME Omdat ze kapot is, Koninklijke Hoogheid.

REGINA Dank u, barones (wenkt met de hand, dat zij alleen wenscht gelaten te worden. De hofdame wenkt met de hand. De eerste Lakei wenkt den tweede. Beiden af).

DE WIJZE KATER

DERDE TOONEEL

REGINA HOFDAME

REGINA Dat belooft wat, barones!.... Papa vannacht en vanmiddag wéér niet geslapen.... Als-ie zoo'n schrikkelijk humeur heeft als gister en eergister, eclipseer ik, zonder te soupeeren.

HOFDAME Slaapt u dan wel, Koninklijke Hoogheid, met deze ellendige bezoeking in het Paleis?

REGINA Waarom niet, barones?.... Ik verveel me en amuseer me dikwijls met deze schrandere diertjes. Er zijn er op mijn slaapkamer zulke tamme en intelligente, dat ze precies weten hoe laat ik chocolade met beschuit op mijn bed krijg, en allervermakelijkst om een kruimel vechten. Twee eten er uit mijn hand...

HOFDAME Fidonc, Koninklijke Hoogheid, wat een tegen alle étiquette strijdende bezigheid voor een Vorstin... Dus u voedert de ergste vijanden van Zijn Majesteit hoogst-uzelf....?

REGINA Pourquoi pas, chérie?.... Ik ben er niet bang voor. Ik aard naar mama.

HOFDAME Ik begrijp u niet meer in de laatste weken, Koninklijke Hoogheid. En dat terwijl u wéét, hoe uw aanstaande, prins Arthur, kosten noch moeiten spaart, om de indringers te verdrijven!

REGINA Dat is voor mij juist het motief, om hun partij te trekken....

HOFDAME Koninklijke Hoogheid, dat meent u toch niet!

REGINA Ik kan mijn aanstaande niet luchten....

HOFDAME Hoogheid....

REGINA Ik kan hem niet zien!

HOFDAME Maar, Hoogheid....

REGINA In plaats van 'n man, waarvan ik hou, krijg ik 'n boonenstaak, 'n ridder zonder blaam en zonder charme!.... 'n Eigen poney mocht ik kiezen — 'n eigen man niet....

HOFDAME.... 'n Eigen poney is van geen beteekenis voor het land....

REGINA.... Goed: voor het land — voor het lánd! — ik sta er buiten en omdat ik er buiten sta, volg

ik het voorbeeld van wijlen mama, die papa óók niet kon luchten of zien — en doe waar ik speciaal plezier in heb! Laat prins Arthur kosten noch moeite sparen, om de ratten te verdrijven: ik zal ze zoo tam maken, dat ze van de borden komen eten....

HOFDAME.... Dat zou Zijn Majesteit niet overleven!

REGINA Wordt het mij gevraagd of ik den bruiloftsdag met den prins-gemaal overleef?....

DE WIJZE KATER

VIERDE TOONEEL

DE VORIGEN LAKEI PRINS ARTHUR

EERSTE LAKEI Zijn Koninklijke Hoogheid, Prins Arthur! (af).

ARTHUR (kust de hand der prinses) Uw Koninklijke Hoogheid ziet er vanavond zoo bekoorlijk uit, dat ik naar woorden moet zoeken, om er bescheiden getuigenis van af te leggen.

REGINA Ik dank Uwe Koninklijke Hoogheid zeer.

ARTHUR Zou Uwe Koninklijke Hoogheid, nu het toeval het met zooveel gratie wil, dat ik u bijna alleen ontmoet, mij eenige oogenblikken in bijzonder-particuliere audiente willen ontvangen?

HOFDAME Pardon, prins, het Hof-ceremonieel verbiedt het ten strengste, dat de Kroonprinses haar aanstaanden gemaal, zonder facheux troisièmes, ontvangt....

REGINA.... Helaas, Hoogheid, ik moet mij aan de étiquette onderwerpen....

ARTHUR Hoogheid, ik smacht naar een tête à tête van meer teederen aard! Ik tel de dagen, de uren, de minuten, die mij en u van het allerkostelijkst oogenblik in het bestaan van twee tastende menschenzielen scheiden....

REGINA Tel liever in eenzaamheid, Hoogheid — ik raak zelf in de war, als ik in tegenwoordigheid van derden tel....

ARTHUR Hoogheid, u is wreed, maar uit uw mond, van uw delikate lippen, klinkt en vloeit alles als ambrozijjn.... (zet met pathos in:). . . . U is de Lente van mijn leven.... Mijn hart, mijn bloed wil ik u geven.... Ik ben bereid voor u te sneven.... En rozen op uw pad te weven....

REGINE (spottend).... Ik kom terug.... wacht nog maar even.... (af).

ARTHUR Wat beteekent dat, barones?....

HOFDAME Dat beteekent, Hoogheid, dat u te onstuimige declaraties afsteekt. De prinses is jong, onervaren — en liefde is een zaak van voorzichtig patience-spel.... (buigend af).

VIJFDE TOONEEL

PRINS ARTHUR EERSTE LAKEI

ARTHUR (loopt driftig heen en weer, wenkt den lakei)
Jean!

EERSTE LAKEI Hoogheid....?

ARTHUR Hoe is de nacht geweest?

EERSTE LAKEI Uitgezocht, Hoogheid: het was een crème van slapeloosheid, een hors d'oeuvre varié van even de oog en sluiten, vloeken, razen, vervenschen, weer een paar seconden insluimeren en met brio wakker schrikken. Zooals Zijn Majesteit vannacht zichzelf gekweld en ons hoogst-eigenhandig gemaltraiteerd heeft, is het geen tweeden keer gebeurd....

ARTHUR Je weet het positief, Jean?

EERSTE LAKEI.... Informeert u bij den Lijfarts, Hoogheid! In medische termen uitgedrukt, geloof ik dat de crisis ingetreden is, en in niet-medische, dat Zijn Majesteit op het moment zoo bek-af is, dat geen sterveling hem een voet dwars moet zetten....

ARTHUR.... Die voet dwars, is bijzaak.... Heeft hij wéér van abdikeeren gesproken?

EERSTE LAKKEI.... Gesproken?.... Hij heeft het gebruld!

ARTHUR Bravo!.... Uitnemend! En onthoud het goed, Jean: het ijzer moet heet gesmeed worden.... Je voert de ratten toch behoorlijk?

EERSTE LAKEI Dag en nacht. Achter de gobelins laat ik spek, boonen en erwten vallen en in het springveeren matras van het koninklijke bed is prima qualiteit tarwe gestrooid.... De beesten fleuren op met het uur.... Ze arriveeren in het paleis als magere scharminkels en loopen na een week met volgegeten hangbuiken....

ARTHUR.... Bravo! Hulde!.... En ik passeer je nog eens mijn prinselijk woord, dat ik je diensten met goud zal beloonen, als Zijn Majesteit ziek en overspannen geabdikeerd hééft! Hoe meer ratten, hoe meer vreugd. Je ziet dat mijn methode, om alle katten en katers op te koopen en onschadelijk te maken,

DE WIJZE KATER

het onfeilbaarst middel is, om het Rijk aan een betere, jongere en doortastender Dynastie te helpen.

Le Roi se meurt — vivent les rats!

EERSTE LAKEI Maar, Hoogheid, er dreigen gevaren....

ARTHUR Welke?

EERSTE LAKEI De Hofmaarschalk, de Rentmeester en de Opperhoutvester, bang voor een te spoedige Troonsverwisseling, conspireeren....

ARTHUR Conspireeren....?

EERSTE LAKEI Na de mislukte premie voor elke gevangen of gedooden rat — mislukt, omdat ik de klemmen liet dichtkleppen vóór ze dienst hadden gedaan — zijn de heeren gisteravond laat op hóóg bevel uitgereden, om in afgelegen dorpen katers in te slaan. Ik wacht ze ieder oogenblik terug.

ARTHUR... Sacrénom!... Maar 't zal de kliek weinig helpen.... Ik ben ze voor geweest!

EERSTE LAKEI Maar als....?

ARTHUR.... Als?.... Dan neem je de dieren onder jouw zéér speciale en toegewijde hoede — en je doet wat je met vroegere exemplaren gedaan hebt: la mort sans phrase, begrepen? — er liggen er meer met steenen om den nek in den vijver van het Park...

EERSTE LAKEI.... Zat, Hoogheid. De vijver is langzamerhand een katten-kerkhof geworden....

ARTHUR.... En het listig driemanschap houd je in 't oog.... Wij kunnen hier hielenlikkers missen!

ZESDE TOONEEL

DE VORIGEN TWEEDE LAKEI KONING ARTS

TWEEDE LAKEI De Koning!

KONING (driftig instuivend).... Ik kan geen lijfarts gebruiken, die als een poes met de muizen, met me speelt!.... Alle medicijnen van de wereld heb ik geslikt, alle poeders, pillen en drankjes, en ik lig iederen nacht wakker.... (woest uitvallend tegen de lakeien).... Wat staan jullie? Wat luisteren jullie?.... Houd ik een oratio voor lakeienpak?.... Scheer je weg!.... (Lakeien af — tot lijfarts) Ik ontsla je, meneer!.... Mijn koninklijk hoofd barst van hoofdpijn!.... Ik zie scheel! Ik zie dubbel.... Ik heb geen oog toegedaan.... Alle uren van alle klokken heb ik hooren slaan!... Voor wat heb ik een lijfarts, als ik door elk geritsel, elk gepiep, elk geknaag, wakker word? En nu weer de nieuwe, zooveelste, vervloekte nacht!

LIJFARTS.... Sire....

KONING.... Antwoord als ik vraag!.... Ik vraag rust, ik vraag verlossing van het gespuis in het paleis van mijn vaderen, en als ik dat vraag, suf je of je geen tien kan tellen, meneer!....

ARTHUR Majesteit....

KONING Bemoei je er niet mee, Hoogheid!

ARTHUR Ik wou enkel....

KONING Laat u aandienen, Hoogheid. Het is aan mijn Hof niet gebruikelijk, dat men onaangediend binnentreedt....

ARTHUR.... Ik had de goede bedoeling....

KONING... Interesseert mij niet, Hoogheid! Ik wensch gerespecteerd te worden! Laat u aandienen....

ARTHUR.... Dit is een wel zonderlinge houding, Sire, tegenover den aanstaande van uwe dochter en tegenover dengeen, die Uwe Majesteit met raad en daad...

KONING.... Ik ben in geen stemming om wien dan ook te woord te staan! Elk geluid ergert me! 's Nachts de ratten en overdag mijn onderdanen en omgeving... Laat me met rust!... Mijn koninklijke slapen bonzen, mijn koninklijke oogen puilen uit

DE WIJZE KATER

mijn hoofd.... Ik word erger dan krankzinnig....
Laat u aandienen, en als je je laat aandienen, ben
ik er niet! Ik wil alleen zijn met den vulkaan, den
zondvloed van mijn rampzalige gedachten!....

ARTHUR.... Zooals Uwe Majesteit het verlangt, en
terwijl Uwe Majesteit rust tracht te vinden, ga ik
in de antichambre en zalen op jacht! (af, uitgelaten
door Eersten Lakei, dien hij genoegelijk toeknikt).

ZEVENDE TOONEEL

KONING LIJFARTS

KONING Wat treuzel je, meneer? . . . Wat kijk je, wat wil je?

LIJFARTS Ik wacht de bevelen van Uwe Majesteit...

KONING... Ik heb geen bevelen — en als ik ze heb — worden ze uitgevoerd? . . .

LIJFARTS Ik ben Uwe Majesteit met hart en ziel toegedaan en Uwe Majesteit weet dat... Er is een buitengewone, door geen wetenschappelijke hypothesen te verklaren sterfte onder de katten van uw land. De strijd der soorten schijnt zich te verplaatsen, Sire. De keeren, dat het ons gelukte zeldzame kater-exemplaren van over de grenzen te importeeren, verdroegen de dieren ons klimaat niet. De meest verderfelijke vergiften heb ik persoonlijk in pap-vorm onder kasten en bedden gereed gezet — het hielp niet. We staan machteloos tegenover een acute invasie! Als Uwe Majesteit, die zich op de slagvelden als een nationale held gedraagt, kon besluiten minder — overigens verklaarbare — vrees voor ratten te hebben, als Uwe Majesteit tot die voorbeeldige zelf-overwinning kon geraken, zou het leed althans te overzien zijn...

KONING... Laat me een flesch Bourgogne brengen!

LIJFARTS... Sire...

KONING... Moet ik het tweemaal vragen?

LIJFARTS Het is enkel in het belang van de gezondheid van Uwe Majesteit dat ik mij veroorloofde te aarzelen... (schelt, tot Eersten Lakei)... Een flesch Bourgogne... (Lakei af).

KONING... Ik doe afstand van den troon! Ik teeken nog vandaag het dekreet, waarbij ik mijn dochter Regina Amalia Victoria tot regeerend Vorstin benoem en ik trek me terug in een rattenvrij klooster in de bergen! (grijpt beker wijn van het door Lakei binnengebracht blad, drinkt wild) ...Ik verdraag het niet langer!... Ik abdikeer!... (staart in opengebleven deurgat) ...Waarom tikt de klok niet?

EERSTE LAKEI... Stukgeknaagd, Sire... (af).

DE WIJZE KATER

KONING Stukgeknaagd! Stukgeknaagd! Mijn statiehermeliijn, mijn kroningsgewaad, mijn scepter, mijn troon: alles stukgeknaagd! Als ik mij in eenzaamheid terugtrek, om over de belangen van dit mijn Koninkrijk te mediteeren, knaagt het in de laden van mijn bureau-ministre — als ik een dossier staatsstukken opneem, zit er een gillend nest onder — als ik cour houd, wemelt het vinnige, gedrochtelijke, zwarte staarten tusschen de plooien van het baldakijn — als ik me met weggeknaagden eetlust aan tafel begeef, zie ik loerende, priemende, saterende ratte-oogen in alle hoeken van de eetzaal — als ik neerkniel in de kapel, hoor ik hoe het altaar beknaagd wordt — als ik in bed stap, moeten de lakeien de dekens en kussens doorwoelen voor ik me durf nederleggen!.... Het knaagt bij dag en bij avond — het knaagt bij zon- en bij maanschijn — het knaagt hardnekkig en driest — het knaagt mijn koninklijk ontzag weg — het knaagt in mijn hersens, mijn maag, mijn geweten! Ik verdraag het niet langer!.... Ik ben het regeeren beu! En straks, na het souper, moet ik weer en nòg eens weer de foltering van een langen, knagenden nacht ondergaan! (zakt in een zetel).

LIJFARTS... Ratten, Sire, doen menschen geen kwaad!

KONING Hou op met je troost!.... Kan iemand het helpen als-ie met een bult, een horrelvoet of met één oog op deze gecompliceerde wereld verschijnt?.... (drinkt)....

LIJFARTS Nee, Sire....

KONING.... Kan ik het helpen, kwakzalver, pillendraaier, kiezentrekker, vee-arts — hahaha! — wil je een glas....?

LIJFARTS.... Dank u, Sire — het is voor mij al een voldoende verheugenis, dat Uw Majesteit er opgewekter begint uit te zien....

KONING Ik vraag of ik het kan helpen, ziekte-aanbren-ger!, dat het geslacht der ridders en koningen, waaruit ik stam, nooit tegen een doodvonnis, nooit tegen een bloedbad, als het staatsbelang het eischte, heeft opgezien, dat we ons door niets lieten intimideeren en imponeeren, maar dat we òf vluchten voor een spinnekop, òf aan zelfmoord denken bij een rat op onzen

weg....? (drinkt).... Mijn grootvader, Karolus de VIId, nam zelf de bijl uit de handen van een aarzenden, neurasthenischen beul, stak zèlf het hoofd van den een-kop-kleiner-gemaakten schobbejak op een piek, en kreeg een beroerte door een rat in zijn slaapkamer!.... Schuif bij, geleerde receptenknoeier! Ik voel me eindelijk weer kiplekker.... (ledigt de flesch).... Bourgogne is hèt antiseptisch middel!... Schrijf daar een wetenschappelijke verhandeling over....

LIJFARTS (neerzittend).... Dank u, Sire....

KONING Dit is de eenige zaal, waar ik me 's avonds op mijn gemak voel.... De marmeren wanden knagen ze niet stuk, de parketvloer is massief en door dat excellent-hooge raam klauteren ze niet binnen.... Hier slaap ik vannacht.... Zeg dat aan den paleis-intendant....

LIJFARTS.... Zoo als Uw Majesteit het verlangt....

KONING.... En laat me een tweede flesch Bourgogne voor stimulans van mijn ontredde maag — hahaha! — ik krijg daar een pracht van een inval! — hahaha! — voor de restauratie van mijn binnenste ik — brengen!.... Als er geen katers meer op te diepen zijn, drink ik me vanavond binnen deze vier wanden een r e u z e-kater!

DE WIJZE KATER

ACHTSTE TOONEEL

DE VORIGEN HOFMAARSCHALK
RENTMEESTER OPPERHOUTVESTER
EERSTE en TWEEDE LAKEI

HOFMAARS. (binnengelaten door de Lakeien)....
Majesteit, wilt onze vrijpostigheid, wilt de overtreding der Hof-étiquette excuseeren, maar we komen met vermoedelijk verblijdend nieuws....

RENTM. Wij brengen....

OPPERHOUTV. Er is beneden....

HOFMAARS. Pèrdon, heeren, ik spreek: Zijn Majesteit wordt niet in koor voorgelicht.... Sire, het is ons gelukt....

KONING.... Hoeveel?....

HOFMAARS.... Wat bedoelt Uw Majesteit?

KONING.... Nom d'un chien, wat kan ik bedoelen?...

HOFMAARS.... Er is.... Maar de garantie....

OPPERHOUTV.... De stelligheid....

RENTM.... De zekerheid....

KONING.... Hoeveel zijn er?

HOFMAARS.... Hoeveel?....

KONING.... Hoeveel katten of katers?

HOFMAARS.... Sire....

KONING.... Nom d'un chien, daar staan ze weer met hun drieën, mijn vertrouwden en raadgevers, en durven me niet in de oogen te zien! Weer met leeghe handen! Andere vorsten dragen hun gezanten, attachés, vrienden en vertrouwenslieden de meest kiesche zaken op — andere vorsten worden op hun wenken bediend, krijgen de geheimen van de generale staven van de heele wereld, elk vestingplan, elk model geweer, elke nieuwe uitvinding, elk compromitteerend buitenlandsch stuk — en ik krijg van mijn bijzonder gezantschap nog geen kater! 't Is wel, mijne heeren: ik ga een nieuwen slapeloozen nacht tegemoet, maar ik zal morgen uw aanhankelijkheid beloonen. Adieu.

HOFMAARS. Sire....

KONING Adieu.

HOFMAARS. Majesteit, op gevaar af in ongenade te

vallen, verzoek ik u met gepasten deemoed, mij nog een paar woorden te veroorloven. Wij brengen weliswaar geen kater mee, maar onze reis heeft toch eenig resultaat opgeleverd....

KONING Dat interesseert mij niet....

HOFMAARS. Er wacht in de antichambre een man, een medicijnmeester uit Oostersche landen, met naar men zegt ongekende en mysterieuze begaafdheid, een soort.... magiër....

OPPERHOUTV. Toen hij de vestibule inkwam, vluchtten twee ratten....

RENTM.... Van onder de zoo beschadigde antieke bank....

HOFMAARS.... Dat kan ik, op eerewoord, getuigen!

OPPERHOUTV.... Voor ons gingen de twee abominabele kreaturen nièt aan de haal....

RENTM.... Voor ons bleven ze sarrend-kalm onder de antieke bank zitten....

HOFMAARS.... En voor hèm vluchtten ze met zoo'n panischen schrik, dat ze, rechtstandig tegen de Moorsche zuilen op, het plafond inschoten, Sire! Als de proef met dien magiër lukt, wordt het als 't ware een historische datum....

OPPERHOUTV.... De redding....

RENTM.... De verlossing....

KONING.... Silence, nom d'un chien! Silence! Ik moet mijzelf geweld aandoen, meneer de Hofmaarschalk, om u niet de eer van een koninklijke oorvijs te doen ondergaan! Denken jullie, door mij uit 't stof opge-raapte zotten, dat ik door de slapeloosheid van de laatste maanden niet meer toerekenbaar ben? Smijt de deuren open, Jean en Pierre, en smijt de heeren...

LIJFARTS.... Majesteit, kom tot uzelf!

HOFMAARS.... Sire!

KONING.... Smijt de deuren open! Wie heeft hier te gelasten! (de Lakeien openen angstig de deuren) Er uit, meneer de Opperhoutvester, meneer de Rentmeester, meneer de Hofmaarschalk!

HOFMAARS. We gehoorzamen aan uw bevel, Sire, maar wij doen het bij zulk een vernederende behandel-ing in het bijzijn van lakeien, onder protest....

LIJFARTS (schrikkend) Majesteit, pas op!

DE WIJZE KATER

EERSTE LAKEI Allemachtigste Hemel!

OPPERHOUTV. De ratten! (In de achterzaal klauteren een aantal ratten tegen het behang op. Enkele vluchten de voorzaal binnen en klimmen in radeloozen angst tegen de zuilen der zijwanden op).

KONING (springt op een der zetels onder het baldakijn) Wat is dat! Wat gebeurt er?

HOFMAARRS. Uw Majesteit kan zich er zelf van overtuigen: de ratten, het gespuis, het crapule, het bestiale plebs, trekt zich in stormloop terug!

OPPERHOUTV. De meest toegewijde dienaren van Uwe Majesteit hebben geen woord onwaarheid gesproken!

RENTM. (bij de achterdeur) Het is een sauve-qui-peut, Majesteit!

KONING Jean, droom ik?

JEAN (Eerste Lakei) Nee, Sire, Uw Majesteit is wakker!

KONING Pierre, ben ik wakker?

TWEEDE LAKEI De sallemanders en krenge hebben de koorts op d'r lijf, Sire! Voor mijn part steken ze allemaal de moord, de verrekte judassen!

KONING Dank je, Pierre. Ja, nou kan ik niet anders dan wakker zijn. Zoo praat 'r maar één aan mijn Hof!.... Dus, de ratten....

HOFMAARS. Daar komt de man zelf, Sire. Permitteert Uw Majesteit, dat hij z'n opwachting maakt?

KONING Laat binnen, laat onmiddellijk binnen!

NEGENDE TOONEEL.

DE VORIGEN JONATHAN KATER

HOFMAARS. Dokter Jonathan van Felis Angorensis!

KATER Majesteit!....

LIJFARTS (verlegen) Pardon — dat is de Koning!

KATER Pèrdon, dat kan ik bij zooveel menschen tegelijk niet ruiken!

HOFMAARS. (zeer vriendelijk).... Pèrdon, hooggeachte dokter Van Angorensis, men ruikt hier niet — men geeft zijn oogen de kost, en als men zijn oogen de kost geeft, ziet men dadelijk aan het je-ne-sais-quoi, wie zich door vorstelijk gebaar en vorstelijke houding van de omgeving onderscheidt....

KONING (nog steeds angstig, met opgetrokken beenen op den baldakijn-zetel).... Is dat....?

HOFMAARS. Ja, Majesteit!

KONING En die daar?

HOFMAARS. Dat is de knecht van den dokter....

KATER Pèrdon, pèrdon, Excellentie — dit is mijn vleescheigen broeder en secretaris Hans Van Felis Angorensis.... Vanmorgen toen mijn broeder nog ongekleed was, had ik zekere gêne, bediende ik mij van een kleine onwaarheid om bestwil — nu hij zich weer als gentleman kan vertoonen, mag ik dat jokkentje niet langer volhouden....

KONING Meneer van Angorensis, ik sta u toe mij de hand te kussen....

KATER Is dat noodig.

HOFMAARS.... Dat is een bijzondere onderscheiding!

KATER O, pèrdon.... (kust de hand).

KONING Au! U heeft spelden in uw handschoenen, beste dokter.... Gaat u zitten, Hofmaarschalk, vraag onzen gast — want u is onze gast, dokter! — wat hij wil gebruiken voor wij aan tafel gaan!

HOFMAARS. Een verfrisschende teug, dokter?.... Een kelk champagne of landwijn of een citronade?

KATER Nou, als 't je 't zelfde is, Excellentie, 'n lekker bakkie warme melk....

KONING Hahaha, heel origineel! Drinkt u bij voorkeur melk?

DE WIJZE KATER

KATER....Men moet, Majesteit, steeds zoodanig leven,
dat men er een k o u d e n neus bij houdt.

KONING Hèhèhè!.... Curieus!.... Melk.... Een kou-
den neus.... (tot Lijfarts).... Is dat zoo, pillen-
draaier?....

LIJFARTS Het zal me een eer zijn, Sire, met Dokter Van
Angorensis consult te houden....

KONING....Een flesch bourgogne voor mij en een glas
warme melk voor deze heeren.... Hofmaarschalk —
ik wensch met mijn gasten alleen gelaten te worden.

HOFMAARS. Zijne Majesteit wenscht alleen gelaten te
worden. (af met de anderen).

TIENDE TOONEEL

KONING KATER JONATHAN

KONING Waarde dokter, u heeft dus, naar het zeggen van de heeren van mijn Hofhouding, de bijzondere gave, om het afstootend, ontzaggeijk-irriteerend gespuis, dat hier alles vernielt en me belet te slapen, positief te verjagen?

KATER Vraag het Hans! Hoe flik ik het, zeg?

JONATHAN Ik garandeer u, Majesteit, dat hij er geen enkelen, letterlijk niet één, ontziet!

KONING Curieus. . . En maakt u van uw methode een geheim?

KATER Van mijn methode? Heb-ie nog nooit gezien. . . ?

JONATHAN. . . (snel aanvullend). . . De methode van mijn broer Jonathan, Majesteit, berust op magische, suggestieve, cosmische, hyper-biologeerende middelen en verschijnselen. Na jarenlange studies op physionomisch, phrenologisch, bucomantisch en chiromantisch gebied, na de houding van het lichaam en de bewegingen der ratten in verband met hun ondeugden en hartstochten volgens de kenteekenen der occulte wetenschappen te hebben geanalyseerd, is mijn broer er in geslaagd den vicieuzen aard dezer dieren te bepalen. . . (tot Lakei). . . Nee, merci, ik geen melk..

KONING (beker bourgogne van Tweeden Lakei aannemend). Uw gezondheid, heeren! (drinkt beker leeg).

KATER (vergeet in de verbouwereerdheid over Jonathan's overstelpende wijsheid zijn melk). . . Wat heb je daar verteld. . . ?

JONATHEAN Dat 'r geen tweede zoo goed ratten en muizen vangt als jij. . . .

KATER Verroest!

KONING (wenkt Lakeien om heen te gaan). . . Ik hoop, dokter, dat uw broer bij de beschrijving van uw talent niet overdrijft. Je ziet er — ik mag wel jè tegen je zeggen? — patent en fideel uit met je naalden van snorharen en je kleine, geslepen oogen! Als 't jou lukt me van 't geknaag te verlossen, kun je a l l e s van me verlangen. . . .

KATER Alles?

DE WIJZE KATER

KONING Alles wat je maar wil! Ik heb hier geen leven meer gehad! En enkel omdat ik kouwe rillingen over m'n rug krijg, en m'n haren te berge rijzen, als ik zoo'n paar vervloekte ratte-oogen zie, of 'snachts 't spektakel in m'n slaapkamer hoor! Ik ben — en aan een dokter mag men een psychisch defect biechten! — gruwelijk bang voor ratten!

KATER Voor ratten?

KONING Schrikkelijk!

KATER Dat snap ik niet. Je houdt je 'n poos koest, knijpt je oogen toe, neemt je sprong — en ze zeggen geen boe of ba meer!

KONING Ik kruip onder de dekens.

KATER Voor wat? Stel je voor, dat ik onder de dekens kruip! Ik zal 't je eens voordoen hoe je ze moet vangen....

JONATHAN (hem tegenhoudend) Dat mag je niet, Jonathan....

KONING.... En al zou u 't mij duizend keer voordoen: 'n rat in mijn buurt is mijn dood....

KATER (krom van het lachen).... Hoe is 't mogelijk! En dat heet mensch!.... Je dood!.... Dan is jouw dood — ik mag wel jij en jou zeggen, wat? — dan is jouw dood mijn brood!....

KONING.... (vroolijk).... Angorensis, verdomd, jij bevat me.... De toer, die jij daarnet met het crapule uitgehaald heb, is kolossaal!.... Kolossaal!.... Rookten?

KATER.... Wat?

KONING.... Rookten? 'n Havanah, 'n manilla, 'n import?

KATER Rookten?....

KONING.... (naar rechter deur).... Ik haal ze zelf voor je, Angorensis — zelf! — onthou dat voor je verder leven: een koning haalt sigaren voor je! (af in kabinet).

ELFDE TOONEEL

KATER JONATHAN

KATER (melk slurpend) Jonathan, jongen, ik begin 't in de spiezen te krijgen, dat ik hier zoo met m'n neus in de boter ben gevallen, als 'n vloot op 'n zomerschen dag in 'n nest jonge poesen. De melk is exquis en behalve de paar vette ratten, die ik zag schuilen, ruik ik een keur-collectie om bij te watertanden! Wat kijk je benauwd? Ook het psychisch defect van Zijn Majesteit?

JONATHAN Hans, ik heb het gevoel of ik op blaren zit.

KATER Wat is dat voor een gevoel?

JONATHAN Ik gaf er wat om, als ik thuis was bij m'n korst brood, in plaats van hier, waar ik tusschen hangen en wurgen, op mijn stoel draai!

KATER (ook den anderen beker melk leegslurpend) Ik voel me ook als 'n mensch in 'n vreemd pakhuis, maar de melk is best. Wat haalt de idioot voor me?

JONATHAN 'n Sigaar.

KATER Is dat die smeerlapperij, die jij ook wel eens in je mond steekt, en waaruit je rook wegblaast of de wind op de kachel staat?

JONATHAN Precies.

KATER Hoe smaakt 't?

JONATHAN 't Smaakt heelemaal niet.

KATER Waarom doe je 't dan?

JONATHAN Zoo maar.

KATER Mot je 'r op kauwen?

JONATHAN Nee.

KATER Wat dan?

JONATHAN Niks!

KATER Kan je niet fatsoenlijk antwoorden, als ik je iets vraag?

JONATHAN Je vraagt zooveel, dat iemand 'r suf van wordt! Ik transpireer van duizend en een angst om 't gevaarlijke van 't avontuur en hij verzint de eene maligheid na de andere! Rook voor mijn part en welbekome 't je!

KATER Verdraaid, voor wien stel ik me hier aan! Jij bezorgt iemand 'n hoogen rug en 'n dikken staart!

DE WIJZE KATER

JONATHAN Nou, nou, laten we geen ruzie krijgen!

KATER Zeg dan fatsoenlijk hoe 'k moet rooken, om geen
gek figuur te slaan!

JONATHAN Je trekt en je blaast....

TWAALFDE TOONEEL

DE VORIGEN KONING

KONING Alsjeblief, Angorensis, 'n sigaartje om van te smullen! Ik rook ze zelf alleen bij feestelijke gelegenheden....

KATER (steekt sigaar in zijn mond en blaast vervaarlijk).

KONING (wijkt achteruit).... Wat is 'r?

KATER (blaast) Ik rook.

KONING Op zoo'n vreemde manier?

JONATHAN.... Dat is, Majesteit, de gebruikelijke methode bij Oostersche volkeren....

KONING. Zonder vuur?

JONATHAN Ik doe het met — hij zonder....

KONING (blaast den Kater een rookwolk in het gezicht).... Hoe ruikt-ie, Angorensis?

KATER (blaast).... Als jij blaast, blaas ik harder! Wat 'n uitvindingen, om doodziek van te worden, houden jullie er op na!.... Ik leg net zoo lief naast 'n walmende lamp of 'n smeulende turf!

KONING Hahaha!.... Heel origineel.... Ik heb me in geen maanden zoo geamuseerd.... En nu zou ik graag willen weten, Angorensis, wanneer je de groote jacht begint?

KATER Vannacht.

KONING Vannacht?

KATER Overdag heb je te weinig kans. Dan hebben zij minder lef en zie ik minder goed.

KONING Curieus. Zet dan overdag een van mijn gouden lorgnetten op!

KATER (port den Koning in zijn buik).... Ik met 'n lorgnet! (schatert het uit).... Hoor je hem, Hans?... Met zoo'n ding op m'n neus als de schoolfrik van 't dorp, as-ie voor de klas de kinderen de vaderlandsche geschiedenis inpompt!.... Ik geloof dat de heele ratenfamilie 'n beroerte van 't lachen zou krijgen! Hahaha!.... Ik met twee glaasies voor me test.... Je doet net zoo komiek, Majesteit, as de Keeshond van den slager, as-ie met 'n muilkorf voor, 'n kluif tusschen z'n kiezen wil nemen!.... Is dat lachen!

KONING Hahaha!.... Zeg dat wel! Is dat lachen! Jij

DE WIJZE KATER

kikkert me heelemaal op! . . . 'r Gaat van jou iets zoo pyramidaal-leuks en gezonds uit, dat ik je nooit meer laat gaan, Angorensis! . . . Ik benoem je tot mijn oppersten Lijfarts, en als ik er de zekerheid van heb, dat er een eind komt aan dat goddeloos geknaag, word jij de allerhoogste dignitaris van het land. . . .

KATER En hij? . . .

JONATHAN. . . . Majesteit, ik ambieer niets. . . .

KONING Papperlepap, jou geef ik de keus van een dozijn baantjes, broertje! . . . Als ik de pee tegen iemand heb, vind ik een strop en een galg voor 'm — als iemand, me 'n loer draait, krijgt-ie levenslang of kan-ie probeeren haasje-over of blindemannetje te spelen, zonder kop op z'n nietswaardigen romp — maar als ze me 'n waarachtigen dienst bewijzen, als ze me redden uit 'n situatie, waaruit ik mezelf niet weet te redden, dan marcheer ik op mijn beurt voor mijn redders door vuur en water. . . . Laat je dat gezegd zijn, Angorensis. . . .

KATER Goed, goed. . . . Dus wat wordt mijn broer Hans, als ik je help, ouwe heer?

KONING Wat wil je, Hans?

JONATHAN Niets, Majesteit. . . .

KONING Niets?

JONATHAN Ik mag van uw onlekkeren toestand, Majesteit, een toestand, die u al zooveel slapelooze nachten bezorgde, geen misbruik maken!

KONING Denk jij, Angorensis Junior, dat een Koning zich op zoo'n manier laat kennen? Wanneer hij te bescheiden is, Angorensis Senior, zeg jij 't dan waarmee ik hem kan plezieren!

KATER In de eerste plaats met 'n vrouwtjes-mensch!

KONING Met 'n vrouwtjes-mensch, hahaha! . . . Jij heb voor alles zulke buitengewoon-lollige expressies, als ik in geen jaren heb gehoord! 'n Vrouwtjes-mensch, hahaha! . . . En welk vrouwtjes-mensch, dokter? Mijn favorieten kunnen de schitterendste huwelijken doen. . . .

KATER Hij is stapeldol met. . . .

JONATHAN Hans!

KATER. . . . Met de dochter van den bakker. . . .

KONING. . . . Met de dochter van den bakker? . . . Een

Van Angorensis met.... Kom, kom, kom!.... Daar flirt men mee met zoo'n bakkersdochter, maar die trouwt men niet, als men hoffähig geworden is.... En van af het oogenblik, dat men met mij aan een tafel gezeten heeft, is men meer dan hoffähig.... Een bakkersdochter.... Is de man Hofleverancier?

JONATHAN Nee, Majesteit.

KATER Nee. Hij levert enkel tegen de centen op de tafel, of hij maakt zoo'n heibel, dat de schoenlapper en de melkboer er aan te pas komen en op hun beurt de buurt bij mekaar blerren....

KONING Dat zou een mésaillance worden....

KATER Wat is dat?

KONING Ach kom, grappenmaker, dat zal jij niet weten!

KATER Sire, nou zit-ie of-ie geen tien kan tellen, maar zoowaar als ik tegen donker opruiming onder je ratten ga houen: hij is smoor op de bakkersdochter en de vader is er tegen....

KONING Er tegen?.... Waarom?

KATER.... Omdat mijn broer in verklaarbare en vergeeflijke lichtzinnigheid wat schulden heeft....

KONING Die betaal ik.

KATER Wij danken u zeer.

KONING En die bakkersdochter zullen wij laten ontbieden....

KATER Goed zoo. Ik begin van je te houen, ouwe heer.

JONATHAN Maar, Majesteit....

KONING.... Geen maren, Angorensis Junior!.... De bakker en zijn dochter worden ontboden....

KATER Nou, nou, nou: hij is niet makkelijk, Sire, als-ie met z'n quitantie in z'n meelhanden voor je staat!

KONING Hahaha, dat zullen we er op wagen....

JONATHAN.... Majesteit....

KONING Silence, nom d'un chien!.... Maar je doet een dwaasheid, jonge man!

DE TIENDE TOONEEL

DE VORIGEN REGINA

REGINA Papa, mag ik even? Niemand durft binnen-
komen. . . . En het souper is klaar. . . .

KONING. . . . We soupeeren hier. . . .

REGINA U soupeert hier?

KONING Ja, sans facon, met deze heeren. Mijn dochter
Regina Amalia Victoria: dokter Van Angorensis en
zijn broer. . . .

REGINA Is dat de rattendokter. . . . ?

KONING Ja.

REGINA (koeltjes) Aangenaam.

KONING Wat deze heer enkel door zijn komst daar-
straks verricht heeft, grenst aan het wonderbaarlijke. .

REGINA (snibbig). . . . Zeker beschermelingen van Prins
Arthur, en door Prins Arthur aanbevolen! Ik soupeer
niet mee, papa — ik ben moe. . . .

KONING Moe of niet moe, wij staan er op, dat u hier
de honneurs waarneemt. . . . Een oogenblik, heeren,
ik ben dadelijk weer tot uw beschikking. . . .

VEERTIENDE TOONEEL

REGINA KATER JONATHAN

REGINA Natuurlijk heeft mijn aanstaande echtgenoot u hier geïntroduceerd?

JONATHAN Uw aanstaande echtgenoot....

REGINA Spreek u mij niet tegen, meneer — en laat me u dadelijk zeggen, opdat u weet wat u aan mij heeft, dat ik in principe andere opvattingen dan Prins Arthur heb, dat ik niet meedoe aan het geïntregeren van den Prins, en dat, als er een haar gekrenkt wordt op het hoofd van de tamme ratten in mijn kamers, u mij zult leeren kennen! (af).

VIJFTIENDE TOONEEL

KATER JONATHAN daarna ARTHUR

KATER Daar loopt 'n streepie door....

JONATHAN Daar begrijp ik niemendal van....

KATER Er is hier iets niet in den haak.... Een koning, die de stuipen op zijn lijf voor ratten heeft — niet één collega con amore aanwezig — niet één kat op de lucht van zooveel versnaperigen present — 'n verzameling ratten zoo doorvoed, dat 't tuig voor de oogen van 'n kenner onnatuurlijke hangbuiken heeft — tamme ratten in de kamers van de dochter. Jonathan, there is something rotten in the state of Danmark — snap je?

JONATHAN Nee.

ARTHUR Pardon, mijne heeren!.... Heb ik de eer met den pas aangekomen geneesheer uit Oostersche landen kennis te maken? Ik ben Prins Arthur, de aanstaande Prins-gemaal van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Regina....

KATER Jonathan van Felis Angorensis — mijn broer Hans Van Dito-Dito....

ARTHUR....Meneer Van Angorensis, ik wou u wel een seconde privé spreken....

KATER Voor mijn broer heb ik geen geheimen....

ARTHUR Pardon, maar als het u hetzelfde is, spreek ik u liever onder vier oogen. Het betreft een dringende aangelegenheid, waarbij u vermoedelijk zij zult kunnen spinnen....

KATER Zij spinnen....?

ARTHUR Begrijpt u die uitdrukking niet na uw lang verblijf in het buitenland?.... Zij! Spinnen!.... Spinnen!....

KATER Eerst blazen. Nou spinnen. Wat willen ze van me?.... Hans verdwijn!

JONATHAN Jawel, maar....

KATER Jongen, maak je maar niet ongerust. Ik loop in geen zeven slooten tegelijk.

JONATHAN (zacht). Ik luister achter de deur! (af in kabinet).

ZESTIENDE TOONEEL

KATER PRINS ARTHUR

ARTHUR Wat doet u vreemd.

KATER Ik spin.

ARTHUR (lachend) Heel aardig!... Meneer Van Angorensis: op den man af — ligt u met den Hofmaarschalk, den Rentmeester en den Opperhoutvester onder één deken?

KATER Onder welke deken?

ARTHUR Maakt u alsjeblief geen gekheid! De zaak is te ernstig. Ik weet wel dat geld een verleidelijk lok-aas is, maar geld kan met geld overtroefd worden, niet?... En om de wille van de smeer likt de kat de kandeleer....

KATER Ik lik niemand, hoogstens mezelf. En bij mijn weten is dat gelijk van een kandeleer larie en laster!

ARTHUR Waar heeft de Hofmaarschalk u opgediept?

KATER In mijn woning.

ARTHUR In welk dorp?

KATER Wat doet dat er toe?

ARTHUR Is u ingeschreven in den Burgerlijken Stand van uw gemeente?

KATER (zich wasschend) Dat zal wel.

ARTHUR O! Zal dat wel?... Klopt met mijn vermoedens! Meneer Van Angorensis, weet u waarop ik u taxeer?

KATER Nee.

ARTHUR U maakt op mij den indruk van een gedecideerden chevalier d'industrie te zijn....

KATER Ach kom. Dat doet mij genoegen!

ARTHUR Laat u zich dat zeggen, zonder er bij op te stuiven?

KATER Ik stuij alleen op, als het hard waait of als er gemeen weer op til is.

ARTHUR Uw voorkomen bevalt mij niet — u durft iemand haast niet in de oogen te kijken — u maakt uw entree met charlatannerie — en geeft ontwijkende antwoorden, wanneer men u vraagt naar de meest gewone dingen.... Als aanstaande schoonzoon van een overspannen Koning, die vandaag of morgen

DE WIJZE KATER

abdikeert, ben ik verplicht op mijn qui vive te zijn. . . .
Heeft u papieren?

KATER Die heeft mijn broeder-secretaris.

ARTHUR Ook uw geboortebewijs?

KATER Is dat noodig? Het bewijs, dat ik geboren ben,
lever ik a prima vista. Ik ben geboren.

ARTHUR En uw indentiteit? Uw legitimatie? (De
Kater krabt zich het achterhoofd) Uitstekend.
Het lijkt me heel verstandig, dat u voorzichtig
zwijgt. . . . Heel leep en taktvoll! En willen we
mekaar nu eens goed verstaan, meneer Jonathan van
Felis Angorensis — of hoe u Godbeter anders
heet!? Het hoeft me maar twee woorden te kos-
ten, om u te ontmaskeren en onschadelijk te maken!
Maar voor ik u door de lijfwacht laat fouilleeren en
benee in de kelders in de boeien slaan — de kelders
wemelen van ratten, meneer Van Angorensis, ratten,
die zich door geen trucjes laten bang maken, meneer
Van Angorensis! — vóór ik die stappen doe, geef ik
u een kans. . . . U maakt een fransch saluut. . . .

KATER Een wat?

ARTHUR (driftig) Een fransch saluut nog voor de
klok twaalf slaat. . . .

KATER De klok slaat niet meer. . . .

ARTHUR. . . . Meneer, ga niet te ver met je kwajongens-
grapjes! Je pakt je koffers met bekwamen
spoed!

KATER 'k Heb geen koffers. . . .

ARTHUR Zelfs dat niet! U eclipseert subiet en laat
de ratten met rust!

KATER Dat kàn ik met den besten wil van de wereld
niet, Hoogheid!

ARTHUR Kan je dat niet? Heb je je zoo vast tegen-
over den Hofmaarschalk en zijn camarilla verbonden?
Wat hebben ze je toegestopt?

KATER Nog zelfs geen haringkop!

ARTHUR Jawel, ik ken dat! Meneer Van Angoren-
sis — ik bied je 't dubbele, 't tiendubbele, als je hier
geen experimenten begint! Het is, en dat zeg ik je
zonder omwegen, mijn voordeel als Prins-gemaal, dat
de ratten zich vrij blijven bewegen. . . .

KATER Doe jij je natuur geweld aan!

ARTHUR.... Zoodra ik met mijn vrouw — en een vrouw telt niet mee — het land regeer, mag je voor mijn part 't ongedierte met kunstmiddelen het water inja-gen, maar zoolang de Koning leeft, en zoolang hij geen afstand van den troon heeft gedaan, blijf je met je oplichter-streken uit de buurt! Wat kies je: de be-scherming van drie Hof-kornuiten, die op het punt staan onslagen te worden — of de allerhoogste be-scherming van de Kroonprinses en van Mij....?

KATER Stil!

ARTHUR Wat stil?

KATER Stil!

ARTHUR Meneer Van Angorensis....

KATER Kan je nou niet even je snater houden?....

Stil....! (hij loert, springt over een stoel, grijpt een rat achter het baldakijn).... Zoo'n brutale vlerk, om me achter die gordijnen te zitten pesten!.... Dan moet je vroeger opstaan, volgevreten smerlap!.... Daar staat de wereld bij stil, dat zoo'n driest jonkie geen respect voor mijn grijze haren heeft! Jammer! Is ineens kapot van den schrik, of ik heb hem te hard-handig te pakken gekregen!.... Jammer! Had graag nog 'n poosje met 'm gespeeld.... Maar an dooie exemplaren heb ik krimineel 't land! (smijt den rat door het tuimelraam naar buiten).

ARTHUR.... Dus jij luistert niet naar me, meneer Van Angorensis!

KATER Koescht!.... Ik luister naar wat anders! 't Zit hier tjokvol.... Ik hoor ze met mudjes achter de paneelen!

ARTHUR Ik vraag u nog eens en voor het laatst: wil u van de ratten afblijven?

KATER Ik wil wel, Hoogheid, maar ik kan niet! Chassez la nature, elle revient au galoppe!....

ARTHUR Het is goed, meneer de chevalier d'indus-trie!.... Dan blijf ik bij u de kat uit den boom kijken!

KATER Doet u dat, en als 't 'n aardige vrouwtjes-kat is, kijk ik mee.

ARTHUR Jij hangt jezelf 'n strop om je nek!

KATER Mezelf doe ik dat niet, Koninklijke Hoogheid, en als anderen het probeeren, kunnen ze meer dan hun lief en dierbaar is ondervinden, dat ik geen rat-

DE WIJZE KATER

tenvanger ben, om zonder handschoenen aan te vatten! (bij kabinet-deur) Kom binnen, Hans! Het dringende onderhoud met Zijn Hoogheid den Prins is afgelopen — tot wederzijdsche tevredenheid, mag ik wel zeggen....

ZEVENTIENDE TOONEEL

KATER JONATHAN KONING
 PRINS ARTHUR REGINA
 HOFDAME HOFMAARSCHALK
 EERSTE en TWEEDE LAKEI

KONING Ziezo, mijne Heeren, daar ben ik gekuifd en gekapt, tien jaar jonger, en met lust om er honderd oud te worden, terug!.... Ah, prins Arthur, heeft u zich hersteld van mijn kleine, minder wellevende stemming van daarstraks.... (De lakeien dragen een gedekte tafel binnen en rangschikken de andere tafel in evenredigheid in het midden, met de zetels er om heen).... Ik was wat kwalijk gehumeurd en besloten in eenzaamheid te soupeeren, maar het goede fortuin laat me niet in den steek.... Het onverwacht bezoek van deze twee heeren heeft me verrassend opgeknappt.... Mag ik je even voorstellen, prins?.... Dokter Van....

ARTHUR.... Ik had al het zéér bijzonder genoeg, Sire....

KONING Ik heb het voornemen, prins, dezen voortreffelijken geneesheer, als zijn talenten aan mijn hooggespannen verwachtingen beantwoorden, tot eersten dignitaris van het land te benoemen....

ARTHUR Ik wensch u met dat voornemen van ganscher harte geluk, Sire....

KONING Iemand, die mij mijn rust teruggeeft en dat op een oogenblik dat de regeeringstaak me te zwaar en te drukkend dreigde te worden, beschouw ik als mijn rechterhand.... Hoe is uw advies?

ARTHUR.... Als het mij zou passen u te adviseeren, Sire, zou ik dezen voorbeeldigen onderdaan, die er momenteel een intellectueel genot in schijnt te vinden, een vlieg te vangen en op te eten, tot mijn raadsman in justitie-aangelegenheden bevorderen. De plaats is juist vacant....

KONING (tot Kater, die door Jonathan vermaand wordt zich beter te gedragen).... Hoort u dat, Angorensis?.... De prins wil u tot oppersten rechter van ons Koninkrijk benoemen....

DE WIJZE KATER

ARTHUR.... De dokter zal van het ontmaskeren van oplichters, chevalliers d'industrie en meer ordinaire misleiders, na zijn ratten-evoluties een gedocumenteerde studie kunnen maken....

KATER Niets zal me aangenamer zijn, Sire — ik begin namelijk te ontdekken, dat er hier meer geknaagd wordt, achter en voor de marmeren platen, de gobelins en het behang, dan ik bij de eerste diagnose vermoedde. Met de ratten speel ik het genoeglijk klaar — met de rest....

REGINA (die reeds met Hofdame aan de tafel zit) Papa, wij zitten....

HOFMAARS. Majesteit, er is gedekt....

KONING Aan mijn rechterhand, Angorensis, en sans gêne.... Je eet en je drinkt zooveel als je lust. Doe alsof je thuis ben. Met 'n behoorlijk gevulde maag zul je vannacht je ambtelijke bezigheden met meer energie kunnen waarnemen.... En jij, meneer Hans Van Angorensis, voor vanavond, de eereplaats aan de zij van mijn dochter Regina.... Ja, Prins, we breken 'n kwartier met de étiquette.... De barones wacht u als tafeldame. Smakelijk eten....

EERSTE LAKEI (in de achterzaal roepend) Zijn Majesteit is gezeten!

ACHTTIENDE TOONEEL

DE VORIGEN, daarna OPPERSCHENKER
KOK VOORPROEVER

OPPERSCH. (met flesschen) Haut Sauternes, Pommard,
Moët....

KONING Moët.... (de Voorproever proeft, waarna het
glas van den Koning wordt ingeschonken).

OPPERSCH. (tot Kater) Haut Sauternes, Pommard,
Moët?

KATER (loert de tafel af, tracht met Jonathan te spre-
ken, neemt een besluit) Ik hou me bij 'n kom melk....

KONING Maar, Angorensis....

KATER Sire, ik ben geheel-onthouder....

KONING Dan maak je voor een keer een uitzondering!

KATER Nou dan — uit de flesch met die belletjes....
(de Opperschenker gaat verder rond).

KOK Majesté, un lapin d'une délicatesse extraordinaire,
avec une Sauce exquise.... Pommes sautées....

Salade de saison ou compôte de fruits assortis! (de
Koning knikt — de Voorproever proeft).

VOORPROEVER Excellent, de première ordre, Ma-
jesté!

KATER (tot barones) Daar zit 'r weer een....

HOFDAME Wat bedoelt u?

KATER In de plooiën van de gordijnen — 'n kanjer —
'n mannetjesputter van 'n rat.... Wat 'n lef, wat 'n
door de wol gevefde dief! Hou m'n glas met die
vuiligheid 'ns vast, dan zal ik dat stuk schorum....

HOFDAME Blijf in godsnaam zitten, dokter! Als Zijn
Majesteit 'm ziet, laat-ie 't souper in den steek....

KATER Ja, jij kan makkelijk blijven zitten, maar ik....

KOK (tot Kater).... Un lapin d'une délicatesse ex-
quise, monsieur le docteur, sauce naturelle.... Pom-
mes sautées.... Salade de saison ou compôte de
pêches avec mélange d'ananas....

KATER (nijdig) Ik dank je!

KOK (terwijl een strijkje in de achterzaal inzet en de
lakeien hem behulpzaam zijn met serveeren). Vous
n'en prenez pas, monsieur le docteur? le lapin est
d'une tendresse merveilleuse!

DE WIJZE KATER

KATER Ik dank je en hou die schotel niet zoo dicht bij mijn neus!

KONING.... Wat heb je, m'n waarde Angorensis?

KATER Ik heb niks, maar ik blijf dat niet!

KONING Papperlepap!.... Dat kennen we hier aan 't Hof, hahaha!.... 'n Acteur, die voor het eerst optreedt, is ziek door debuutkoorts en — zonder je te blameeren, dokter! — iemand uit jullie kringen, die, pour la première fois, z'n beenen onder 'sKonings tafel steekt, vecht zoo met z'n geëchaufeerde zenuwtjes, dat z'n bord vol van tafel weggaat, als wij, m'n familie en ik, al lang klaar zijn.... Helpt den maitred'hotel, Jean en Pierre, om mijn fideelen gast van de beste stukken te voorzien.... Nee, Angorensis, geen aanstellerij en geen zenuwbrok in je keel.... Eten, stevig eten, en je zoo weinig geneeren als ik —; en petit comité, zooals nu, geef ik het joviale voorbeeld door de kluifjes in m'n handen te nemen.... Leg nog maar wat op den dokter z'n bord, Jean.... Het ligt of aan mijn stemming of aan het uitnemend gezelschap of aan de qualiteiten van mijn kok, maar ik heb in geen jaren zoo'n extra-malschen haas geproefd — boter! .. grasboter! — hulde kokje, hulde.... (de Kok buigt zeer geflatteerd en gaat met de lakeien rond).... Mon cher Prince, tast u niet toe?

ARTHUR Uwe Majesteit zal me willen verontschuldigen, voor vanavond gratieijk excuseeren: ik heb buitengewoon laat gedineerd.... Dezen plat laat ik liever passeeren....

KONING En jij, Regina, neem je niets?

REGINA Ik ben moe, papa, en zit alleen aan, om u gezelschap te houden.... Ik vind het heerlijk, dat u eindelijk weer met smaak soupeert.... Ik zal enkel een stukje fruit mee-eten.

KONING En jij, meneer Hans Van Angorensis, ook moe?.... Schaam je je niet?

JONATHAN Sire, ik heb vandaag al zoo copieus gegeten....

KONING.... Goed, goed!.... Wij kennen dat! Hoe meer debuutkoorts hoe beter.... Dan neem ik nog eens!.... Nom d'un chien — daar zit ik paf bij: de

Hofmaarschalk drinkt niet.... Ziek geworden, Excellentie?

HOFMAARS.... Integendeel, Sire, maar ik zit met zulke verheugde oogen naar uw ongewonen eetlust te kijken, dat het genoeg van die observatie mijn beetje appétit al stilt....

KONING Een tweede portie, Jean.... (terwijl hij be- diend wordt, let hij de gêne bij de overigen op, en neemt het woord).... Zeg den chef d'orchestre, dat hij stopt.... Mesdames et messieurs, het zij mij vergund, even de bijzondere gezondheid te drinken van onzen ongemeen-welkomen gast Dokter Jonathan Van Felis Angorensis, die ons vandaag de eer aandoet aan onze tafel aan te zitten! Moge het u gegeven zijn, hooggeschatte dokter, uw taak naar wensch in het belang van het land te volvoeren — moge er zegen op uwen arbeid rusten! Mesdames et messieurs, je bois à la santé du docteur distingué Jonathan d'Angorensis.... (fanfare van het orkest).

KATER Ik dank u wel, Sire. (zit nijdig neer, zonder aan te stooten).

KONING.... Maar Angorensis, wat een demonstratie van slecht humeur....

KATER Ik heb de smoor in, Sire.

KONING Wat heeft u?

KATER De duvel in!....

KONING Waarom, mijn beste vriend?

KATER Eet jij mensche-vleesch?

KONING Of ik....?

KATER Lust jij mensche-vleesch?

KONING.... Mensche-vleesch? Fidonc, dégoûtant!

KATER Jij lust geen mensche-vleesch — en ik geen katten-vleesch! Dat zet men niet voor!

KONING Angorensis, hoe heb ik het met je?

KATER Dat 's 'n gemeenheid om juist mij een gebraden kat voor te zetten!.... Wat zou jij doen, Sire, als ik je inviteerde en je trakteerde op de lucht van 'n gebraden vrouwtjes-mensch?.... Ja, al zetten jullie allemaal oogen op, ik vind 't 'n perverse streek!.... Dat komt niet te pas!.... Ik leef nog net zoo lief dagen lang van de mestvaalt, als dat ik me aan dat soort lijken bezondig!.... Foei, wat 'n gebrek aan

DE WIJZE KATER

takt! En ik zeg je een ding, dat ik geen vin voor den smeugsten rat verroer, als ze aan uw Hof, Sire, het heiligste dier van de oude Egyptenaren, 'n afstamming van Mohammed's lieveling en van Freya's troetelkinderen, in piquante saus opdienen, in plaats van hem te gebruiken tegen het parasieten-gespuis, dat tot zelfs hier achter de gordijnen van je troon krioelt!... Moest er een aparte missie naar het platteland gestuurd worden, om katten op te koop, terwijl ze je ratten vetmesten en de poesen met pommes sautées en perzik-compôte serveeren?... Onthaal 'n ander op die infamie!... Ik pas.... (een stilte).

KONING (ingehouden).... Voorproever!

VOORPROEVER Majesteit....

KONING.... Wat eet ik?

VOORPROEVER.... Een haas, Majesteit — en een schitterend-malschel!

KATER Jij liegt, meneer: een haas ruikt anders!

KONING.... Maitre d'Hotel — meneer mijn lijfkok: wat heb ik gegeten?

KOK Hazevleesch, Majesteit, zoo waarlijk helpe....

KATER Jij liegt! Een haas heeft geen grijptanden! Jij liegt, anders zou je op het oogenblik niet zoo bleek worden!

KONING Meneer mijn lijfkok, van welken leverancier heb je die hazen betrokken?

KOK Sire, uw eerste lakei Jean is ze persoonlijk wezen inslaan....

KONING Jean, eet ik haas of eet ik kat? Versta je niet, Jean?

EERSTE LAKEI Sire, ik doe er een eed op, dat de Kok eerste qualiteit haas voor uw souper gebraden heeft...

KATER En ik, als kenner van alle diersoorten, doe er een eed op, Sire, dat er op mijn bord het rugstuk en de achterpoot van een kat of een kater liggen. Een haas is anders gebouwd. Een haas smaakt anders. Een haas ruikt anders. Een haas heeft een in de lengte gerekt lichaam, vijf teenen aan de voorpooten en vier aan de achtervoeten! Overtuig u, Sire, op uw eigen bord! U wordt bedrogen, belogen en bedot! U heeft gesmuld van een ongelukkige, die u had kunnen beschermen!

KONING Jean, waar heb je deze hazen ingeslagen, zooals de Kok beweert?

EERSTE LAKEI Majesteit, ik bezweer u, dat de Rattendokter zich vergist. De hazen, die wij zoo juist hebben rondgediend, zijn een persoonlijk geschenk van Zijn Koninklijke Hoogheid Prins Arthur en door Zijn Koninklijke Hoogheid eigenhandig geschoten....

ARTHUR Parole d'honneur, Majesteit!

KATER Zijn Koninklijke Hoogheid, Sire, liegt!

ARTHUR Deze chevalier d'industrie liegt, Majesteit — deze charlatan zwendelt u wat voor....

KATER (die zich van den schotel heeft meester gemaakt) Sire, ofschoon ik van de lucht van deze kadavers bij intuïtie huiver en walg: hier is het bewijs! De Prins liegt, de Voorproever liegt, de Kok liegt, uw Lakei liegt — bij het stroopen van deze ongelukkige katten of katers — ik gruw er van! — zijn door de nonchalance van uw voorbeeldigen Kok, die er haast zeker van was, dat Uw Majesteit in zenuw-overspanning niets zou eten, aan deze voorpooten de klauwen blijven zitten! Heeft een haas klauwen, Sire? Vangt een haas ratten en muizen? Meer zeg ik niet. (Een stilte. De muziek zet in).

KONING Geen muziek bij dit treurspel! Wat beteekent dit, Prins Arthur....

ARTHUR Majesteit....

KONING Geen woord meer, Hoogheid! Geen woord, of je zal me leeren kennen, zooals je me nog nooit heb leeren kennen! Dus, ik leef hier onder vijanden, vijanden, die de laagheid begaan mij met opzet aan het geknaag over te leveren! Er waren nergens katten te krijgen! De katten waren uitgestorven! En men berderft mijn maag met katten!

ARTHUR Sire....

KONING Laat me alleen, Hoogheid! Laat me allen alleen! Dat men aan mijn Hof zulk een daad van schande, zulk een moordkomplot kon volbrengen, dat men mij 'snachts kon laten woelen en zweeten, en mij niets minder dan gebraden katten met pommes sautées kon serveeren, is erger dan 'n afgrond! Als ik dezen vreemdeling, dezen trouwhartigen kerel niet in

DE WIJZE KATER

mijn paleis had gekregen, zou ik nog langer jullie speelbal zijn gebleven!

ARTHUR Ik herhaal, Sire, dat ik deze dieren zelf heb geschoten — en ik zeg u, dat deze man niet is wat hij schijnt! Ik bewijs het u morgen.. (af, gevolgd door Opperschenker, Kok, Voorproever, Lakeien).

HOFMAARS. Sire, ik hoop dat u niet ontevreden is over dengeen, die dokter Angorensis in uw paleis introduceerde....

KONING Ja, ja, 't is goed! Laat me alleen! (Hofmaarschalk af).

REGINA Dus, papa, het engagement is af?

KONING Denk jij, dat ik je laat trouwen met 'n kattenmepper? Nooit! Ik vraag mezelf alleen af, wat hier achter zit — wat de beteekenis is van dezen infamen, perfieden, schunnigen aanslag! Goeien nacht. Slaap wel, mijn kind....

REGINA Nacht, papa.

HOFDAME Goeien nacht, Majesteit. (beiden af).

NEGENTIENDE TOONEEL

KONING KATER JONATHAN

KONING 't Is een gruwel!

KATER Misselijk, schandalig!

KONING En je vergist je niet, Angorensis?

KATER Hans, weet ik wat een kat is?

JONATHAN Iedereen kan zich vergissen, Sire, alleen
hij niet!

KATER Al had je me God en de wereld beloofd, Sire
— van die lijke-lekkernij zou 'k geen hap geproefd
hebben, en ik verzeker je, dat mijn maag rammelt....

KONING Ik zal wat anders klaar laten maken....

KATER Niet noodig, Majesteit — ik vind wel wat van
mijn gading....

KONING Ik ben bang, dat ik vannacht na dat gestoorde
souper weer geen oog zal dicht doen!

KATER Gaat u rustig slapen, Sire — en bij de oude
Egyptenaren, die godinnen met kattenkoppen aan-
baden, zweer ik u, dat u geen rat zult hooren!....
Waar slaapt Uwe Majesteit?

KONING (linker achterdeur bedoelend). Daar, Ango-
rensis.... Jij garandeert dus....

KATER Ik garandeer, dat ze het licht van mijn oogen
in het donker niet verdragen, en dat Uwe Majesteit
morgen zoo frisch als een hoentje zal ontwaken....

KONING.... Ik geloof je, Angorensis — en je weet wat
ik je beloofd heb....

KATER....De bakkersdochter voor hem....

KONING.... En voor jou wát je maar wil! Goeien nacht
— ik zend een lakei om jullie slaapkamers te wij-
zen.... Goeien nacht....

KATER....Slaap lekker, Sire!

JONATHAN.... Aangename nachtrust, Sire....

DE WIJZE KATER

TWINTIGSTE TOONEEL

KATER JONATHAN, later TWEEDE LAKEI

KATER (vliegt als bezeten over stoelen en tafels). Hoe is-ie, Jonathan?.... Komt mijn voorspelling uit?.... Denk je nog aan 't uitstapje in den maneschijn en aan 't in 't water glijjen als 'n uitgebloeiide lavendel?.... Ik lach me een kriek!....

JONATHAN Hans, jij vat 't op jouw manier op, maar ik zit op heete kolen....

KATER Dan op blaren — dan op heete kolen — jullie stupiede menschen hebt speciale liefhebberijen! (trekt zijn handschoenen uit). Goddank, dat lucht op!.... En nou nog m'n schoenen uit, en ik word weer kater!.... De uitvindingen!.... Krankzinnig zijn jullie!.... Hè!.... Hè!.... Zalig....

TWEEDE LAKEI Zijn Majesteit heeft me gelast de heeren den weg naar de slaapkamers te wijzen....

den weg naar de slaapkamers te wijzen....

KATER Nacht, Jonathan! Droom plezierig van Ansje..

JONATHAN Ik hou je liever gezelschap, Hans....

KATER Haal nou geen nonsens aan! Sinds wanneer muizen jullie.... Nee, jongen; de sallemanders zijn me toevertrouwd.... Ik begin trek te krijgen.... Goeien nacht....

JONATHAN.... Nacht, maar wees voorzichtig!

KATER Ja, ja, schiet nou op!

TWEEDE LAKEI Gaat de dokter niet mee?

KATER Nee, vriend — ik waak bij den Koning....

TWEEDE LAKEI Goeien nacht....

KATER Nacht....

EEN EN TWINTIGSTE TOONEEL

KATER

KATER (springt op zetel achter de tafel, spreekt den schotel met het katte-gebraad toe).... Rust in vrede, arme vermoorde kameraden.... De mensch is 't geniepigste, venijnigste, geraffineerdste beest, dat op deze zotte aarde rondkuiert.... Schande!.... Schande!.... Requiescat in pace!.... En nou tusschen ons, bourgeois-rattentuig — weldoorvoed, vervettend, luierend rapalje.... Ik schijn in dezen Augiasstal broodnoodig te zijn.... (draait de kroon uit. De maan belicht zwak het tuimelraam. De groene kattoogen staren strak boven de tafel uit, beloeren een rat, die over het tafelkleed aansluipt).

EINDE TWEEDE BEDRIJF

DE WIJZE KATER

DERDE BEDRIJF

(Dezelfde zaal van het Koninklijk Paleis. Zonnige middag. De zon schijnt door de tuimelramen.)

EERSTE TOONEEL

LIJFARTS TWEEDE LAKEI

TWEEDE LAKEI (zet keurvaas met rhododendrons en gouden regen in de reeds met bloemen versierde zaal).
Ja?

LIJFARTS (bedrukt). Dag Pierre....

TWEEDE LAKEI Dag dokter. Verkeerde been uit bed gestapt?

LIJFARTS Is Zijn Majesteit in zijn kabinet, Pierre?

TWEEDE LAKEI Nee, dokter.

LIJFARTS In zijn slaapvertrek?

TWEEDE LAKEI Nee. Gaan toeren met de Prinses en met.... (maakt gebaar-van-je-begrijpt me-wel).

LIJFARTS... En met... Ja, ja... 't Is wel ineens botertje tot aan den boom. Maar dat 't zoo twee-handen-op een-buik en zoo bliksemsnel an zou raken, had geen sterveling kunnen droomen!

TWEEDE LAKEI Daar hoef je geen gezicht bij te trekken, dokter, of je uit begraven mot gaan: ik gun je nieuwen collega 't beste.... (zet zich over den Lijfarts).... Ik gun hem nog duizend jaren! Vannacht heb ik geslapen as 'n marmot — en gisternacht as 'n mormeldier-in-den-winter.... Niet één keer wakker gevloekt! Niet één keer met 'n trap in m'n lenden gewekt!.... Niet in de antichambre hoeven te porren, niet onder 't bed hoeven te kruipen.... Na maanden en maanden krakeel en gedonderjaag, na ontelbare slape-looze uren: eindelijk 'n ongestoord maffen.... Ik ken m'n weelde niet.... Ik loop voor je collega door alle vuren van de hel!....

LIJFARTS Ja, ja.... Maar wij leggen 't loodje....
Waar is Jean?

TWEEDE LAKEI Zit in de nor....

LIJFARTS In de nor?.... Gestolen?

TWEEDE LAKEI Moord met voorbedachten rade.

LIJFARTS Allemachtigste! Wie?

TWEEDE LAKEI Twee katten en een kater.

LIJFARTS Noem jij dat moord met voorbedachte rade?

TWEEDE LAKEI Ik niet. De Koning. En z'n nieuwe Raadsman.

DE WIJZE KATER

LIJFARTS Is dat....?

TWEEDE LAKEI Ja. 'r Is gistermiddag op de Landsdrukkerij 'n Proklamatie gedrukt en vanmorgen voor dag en dauw overal aangeplakt.

LIJFARTS En?

TWEEDE LAKEI Nou en!

LIJFARTS Heb je een exemplaar hier?

TWEEDE LAKEI (naar kabinet wijzend). Daar.

LIJFARTS 'n Proklamatie.... Laat 'ns gauw lezen....

TWEEDE LAKEI Durf ik niet.

LIJFARTS Waarom niet?

TWEEDE LAKEI Omdat hij alles ruikt.

LIJFARTS De Koning?

TWEEDE LAKEI Ga nou door!.... 'n Koning is met je permissie net as 'n getrouwde man. Die ruikt 't trekkebekken van anderen met z'n vrouw eerst as de heele wereld de essetee geroken heeft.... 'n Koning is met z'n neus altijd 'n eeuw ten achter....

LIJFARTS (sussend) Tütütü!.... Wat zijn dat voor uitvallen?

TWEEDE LAKEI Ik ben 'n boerejongen, goddank, en ik zeg de dingen, zooas ik ze meen.. As 't opstand broeit, en iedereen 't gesmeul in de spiezen het, snuift 'n Koning de lucht pas op, as ze 'm de smurrie met geweld onder z'n neus douwen.... Een van ons is altijd te vroeg — een van jullie altijd te laat....

LIJFARTS Jij schijnt te vergeten, Pierre, dat je Hoflakei ben, en dat als Zijn Majesteit ook maar 't zooveelste van je ongepaste aardigheden hoorde, je je kameraad Jean in de nor gezelschap kon gaan houden....

TWEEDE LAKEI Hij most 't juist wel hooren....

LIJFARTS Zulke dingen denkt men, zegt men niet.

TWEEDE LAKEI Precies. En omdat ze hier denken en niks zeggen, is de Koning, die heelemaal niet denkt en alles zegt, met z'n gedachten 'n half dozijn eeuwen achter. Daarom is-ie Koning.

LIJFARTS Nou verzoek ik je die aardigheden aan anderen, die er van gediend zijn, te debiteeren en mij die Proklamatie te laten inzien.

TWEEDE LAKEI Haal 't ding zelf.

LIJFARTS Dat is erg comme-il-faut, Pierre.

TWEEDE LAKEI Ik waarschuw je, dokter, de nieuwbenoemde eerste Raadsman, ruikt 't als je met je vingers ergens aan geweest ben. Die is met zijn neus 'n eeuw vooruit. Die heeft 't spek en de erwten geroken achter 't behang. Die ruikt 't onderscheid tusschen 'n gebrajen haas en 'n gebrajen kat. Die ruikt of er water in de melk is gedaan. Die ruikt luchtjes op 'n afstand — en 'n luchtjes as 'r hier aan 't Hof zijn....

LIJFARTS In orde. Ik waag het er op. Een Proklamatie is er om gelezen te worden (keert met een papier uit het Kabinet terug, leest): Aan mijn geliefde Onderdanen! Allen, die dezen zullen zien en hooren lezen, saluut.... (mompelt verder).... Aldus wij in 's Lands belang besloten hebben onzen beminden onderdaan Jonathan Van Felis Angorensis tot eersten Raadsman en Oppersten Rechter te benoemen.... (leest mompelend verder).... Karolus, de Negende, Rex. Dat is geweldig.... Dat beteekent 'n nieuwe richting naar de zij van buiten- en binnenland....

TWEEDE LAKEI Ja, ja, 't is niet voor de poes! Pas op!

DE WIJZE KATER

TWEEDE TOONEEL

DE VORIGEN KATER

LIJFARTS Excellentie....

KATER Waarom frommel je 'n papier in je zak, dokter?

LIJFARTS (terwijl de Lakei zich retireert) Ik frommel geen papier, Excellentie....

KATER Waarde heer, er steekt 'n prop papier in je rechterzak....

LIJFARTS Ik verzeker u....

KATER.... Verzeker niks, waarde heer, ik hoor papier in je rechterzak schuren, terwijl je voor me nuttelooze buigingen maakt, en dat papier heb je er pas ingestoken, omdat het geluid nog zoo versch is....

LIJFARTS Uwe Excellentie heeft de prachtigste ooren, die ik nog ooit heb gezien.

KATER Dank je wel voor het compliment, collega! Wat heb je weggemoffeld?

LIJFARTS Ik las de proklamatie, en omdat ik schrikte, stak ik haar door 'n reflex-beweging in m'n zak.

KATER Als u alles in uw zak steekt, wanneer u schrikt, zal u zakken tekort komen, dokter.

LIJFARTS (quasi-lachend). Daar ben ik ook bang voor, Excellentie. Alsjeblief. (haalt de proklamatie uit zijn zak).

KATER Leg u haar weer neer, waar u haar zonder permissie weggehaald heeft. (de lijfarts doet het). Dank u. En onthoud, dokter, dat u er wel is, om Zijn Majesteit, met wetenschappelijke overtuiging een bedorven maag te bezorgen, maar niet om in zijn kabinet rond te snuffelen....

LIJFARTS Ik heb Zijn Majesteit nooit 'n bedorven maag bezorgd — daar protesteer ik tegen....

KATER Op de tafel en op het nachtkastje van Zijn Majesteit, heb ik over de honderd fleschjes, potjes, doosjes en rare pulletjes geteld, genoeg om al de gekroonde hoofden van de wereld en alle dynastieën om zeep te brengen.

LIJFARTS Ik breng niet om zeep. Ik heb een wetenschappelijke opleiding gehad. Ik cureer.

KATER Met wat?

LIJFARTS Met mijn recepten.

KATER Zoo. Was de Koning ziek?

LIJFARTS Ernstig.

KATER Wat voor ziekte?

LIJFARTS Dat heeft u toch zelf kunnen observeeren — 'n mixtum van nerveuze hyperakusie, nerveuze asthenopie, nerveuze kardialgie, spastische obstipatie, cerebrale neurasthenie en....

KATER.... Medisch gezwam, meneer. De Koning had ratten, magere en vette, drieste en tamme. En in plaats die ratten uit te roeien, zooals ik 't zonder recepten heb gedaan, roeide u 't laatste restant gezondheid van den Koning uit.

LIJFARTS Had u soms gewild, dat ik ex officio de ratten....?

KATER Dat had ik gewild, als u 't had gekund....

LIJFARTS Ik ben geen poes.

KATER Dat hoeft u mij niet te zeggen — en als u 't was, zou ieder rechtschapen kat zich voor u schamen. 'n Zieke kat zoekt valeriaan en kattenkruid, stilte en 't zonnetje.

LIJFARTS Dat is de nieuwste natuurgeneeswijze....

KATER Ik zou dat met minder spot beweren, meneer — de natuur geneest alles, en als de natuur het niet doet, doen het geen honderd fleschjes, potjes en doosjes.

LIJFARTS Wij helpen de natuur....

KATER Jawel, in het graf.

LIJFARTS Excellentie, wij staan op afwijkende standpunten..

KATER In 't heele dierenrijk doet men het zonder uw standpunt.

LIJFARTS.... Wij kunnen ons niet met het dierenrijk vergelijken!

KATER En het dierenrijk niet met u.

LIJFARTS U houdt van paradoxen.

KATER Ik houd van de waarheid.

LIJFARTS Zou u willen, dat wij ons, met ons bevoorrecht intellect, naar het eerste het beste beest richtten....? Dat zou het toppunt zijn!

KATER Waarde dokter, spreek niet zoo aanmatigend over het eerste het beste beest. U is wel gewend om

DE WIJZE KATER

dieren te kwellen en te mishandelen, maar van die dieren weet u niets, niets. Laat me u een raad geven, een bijzonder-wetenschappelijken raad: leg de zweep over een paard, dat het achteruit slaat van pijn — snij een koe de hals af en leg den kop, met bloemen in den bek, in den uitstalkast van den slager — smijt een kreeft in kokend water — brandt een hengst met wit-gloeierende ijzers, om een trekhengst van 'm te maken — steek een vink de oogen uit, om 'm beter te laten zingen — schiet de meeuwen uit de luchten neer, om het plezier ze te raken — bindt een meikever met een poot aan een draadje en lach je 'n ongeluk als het dier spartelt en met een poot minder wegvliegt — pijnigt, moordt en vernietigt — maakt muziek, zooals eergisterenavond op mijn darmen....

LIJFARTS Op uw darmen?....

KATER.... Pardon, ik bedoel op katte-darmen — darmen, die je uit de ingewanden van 'n lam of 'n kat pelt, om met tranen in je oogen naar het geklaag van de snaren te luisteren — heersch over het levend en kruipend gedierte, zooals er in zeker Boek geschreven staat, maar beweer niet dat je ons — pardon: de dieren! — kent!

LIJFARTS Excellentie, ik sta in een en al stomme verbazing.... Hoeveel ratten heeft u hier sinds eergisteravond zelf niet gedood?

KATER Dat moest ik doen.

LIJFARTS Waarom....?

KATER Omdat ik tegen de natuur zou handelen, als ik het niet deed.

LIJFARTS En wij dan?

KATER Jullie mishandelen en kwellen alles, van af de wurm aan den haak tot je mede-mensch.

LIJFARTS Hoezoo?

KATER Vermoorden de musschen mekaar?

LIJFARTS Nee.

KATER Doodt één diersoort de zelfde diersoort?

LIJFARTS Bijna nooit.

KATER En jullie?

LIJFARTS Jullie — dat is u toch ook?

KATER Laten we zeggen, dat ik ook tot de jullie behoort — ik zie niet op een woord! —; jullie vermoor-

den elkaar, met list en overleg — jullie zijn zoo blind, zoo laag, zoo gedegeneerd, dat je elkander met stapels van kant maakt.... Er is geen dier, dat zoo buiten het dierenrijk en de natuur staat als jullie.... Het is bij God een schande om met jullie onder dezelfde zon te leven!

LIJFARTS Excellentie....

KATER Nee, zeg maar niks meer, dokter. Ik ben wat katterig van de omgeving hier geworden en misschien geef ik je een gladverkeerde les in de onvolprezen natuurlijke historie! Tot ziens, dokter — en wees zoo beleefd het gehouden consult als confidentieel te beschouwen. Onze naasten zijn zoo lichtvaardig geneigd, om van een ander te getuigen, dat hij het groot-menschelijke mist — en ik stel er vóór alles prijs op mensch te worden!

LIJFARTS U vindt dus, om te resumeeren, dat ik Zijn Majesteit een geringer quantum geneeskundige middelen moet voorschrijven?

KATER Schrijf jezelf 'n theelepel geweten, 'n paplepel nadenken en 'n paplepel natuur voor, collega, en als je dat twaalfmaal daags gebruikt heb, rust dan tegen den avond wat uit op den muur van 't kerkhof. Dat is mijn methode.

LIJFARTS Op den muur van 't Kerkhof?

KATER Ja, daar was mijn uitverkoren zitje voor ik het tot deze hooge staatsbetrekking bracht. En op dien muur heb ik veel gepiekerd over dood en leven. Neem gerust de proef, dokter. Over het leven kan verschil van opinie bestaan, over den dood nooit. En het is een prettig voorrecht, dat de wetenschap die diagnose met stelligheid kan memoreeren.

LIJFARTS In ieder geval, Excellentie.... Pardon, we worden gestoord....

DE WIJZE KATER

DERDE TOONEEL

KATER HOFPREDIKER

HOFPREDIKER Zou u me willen voorstellen, dokter?
LIJFARTS Zijn Excellentie Van Angorensis, eerste Raadsman van Zijn Majesteit — de Hofprediker van Zijn Majesteit. . . . En ik mag me zeker wel retireeren, Excellentie — ik moet nog verschillende patienten bezoeken. . . . (af).

HOFPREDIKER Excellentie, ik heb met het meeste genoegen de jongste proklamatie van Zijne Majesteit, onzen geëerbiedigden Koning, gelezen — en ik haast mij mij namens de geestelijkheid van ons land aan u te komen voorstellen. U heeft, naar men mij verzekert, het leven van Zijne Majesteit gered — en ik stel het op hoogen prijs, dat het mede aan uw wereldlijke hulp te danken is, dat Zijne Majesteit zijn gemoedsrust terug verkreeg. . . . (hij wacht op antwoord. De Kater knikt een paar maal bedachtzaam-wijs). . . . Wat zegt u? . . . (de Kater zoekt een plek, waar de zon feller binnenplast, spint behagelijk, knikt). . . . Wat?

KATER Wie is u?

HOFPREDIKER Wie ik ben? De Hofprediker.

KATER Heeft u den Koning drie en tachtig nachten onder de dekens laten bidden?

HOFPREDIKER Dat zal wel. Ik begrijp u niet goed, Excellentie.

KATER Waarom heeft u den Koning laten bidden?

HOFPREDIKER (met glimlach). Waarom? Omdat Zijn Majesteit, naar hij biechtte, door de meest geprononceerde angstgedachten, aan chronische slapeloosheid leed.

KATER Helpt bidden in zoo'n geval, meneer de Hofprediker?

HOFPREDIKER Bidden helpt natuurlijk altijd.

KATER Altijd?

HOFPREDIKER Altijd!

KATER Ook bij ratten?

HOFPREDIKER Bij ratten?

KATER Helpt bidden onder de dekens, als iemand

zoo dwaas is, om bang te zijn voor ratten?
 HOPFREDIKER Uwe Excellentie schijnt te willen gek-
 scheren. Als zieleherder heb ik alleen met de ziel te
 maken....

KATER En als ratten de ziel in het gedrang brengen?

HOPFREDIKER Dat kunnen geen ratten.

KATER En u overlaadde Zijn Majesteit met stichtelijke
 lectuur, preeken en schietgebedjes....

HOPFREDIKER U vergist zich, Excellentie. Het was de
 wensch van Zijn Majesteit zelf, om troost en geeste-
 lijke afleiding te zoeken....

KATER Voor de ratten.

HOPFREDIKER Wat wil u toch met uw ratten?

KATER Drie en tachtig nachten heeft 'de Koning onder
 vier dekens, een spreij en een statie-overdek gezweet
 en gebeden, om van 't geknaag verlost te worden. U
 liet knagen en schonk bij elk bezoek ethischen raad,
 vertroosting, opwekking, traktaatjes en hemelsche
 zalving. U had een poes moeten meebrengen.

HOPFREDIKER Dat is niet mijn taak.

KATER Wat is uw taak dan?

HOPFREDIKER Ik predik. En dat weet Uw Excellentie.

KATER Wat?

HOPFREDIKER Ach kom! Dät.

KATER Dat? Wat?

HOPFREDIKER Uw Excellentie houdt blijkbaar van 'n
 kleine scherts. Maar op dit gebied scherts ik nooit....
 Ik predik de liefde.

KATER Sinds wanneer?

HOPFREDIKER Sinds Christus' geboorte.

KATER Ja, ja — ik heb dikwijls zondags op 't kozijn
 van de kerk zitten luisteren....

HOPFREDIKER Op 't kozijn?

KATER 'n Voortreffelijke plaats. Je hoort en ziet er
 uitstekend. En als je voldoende gesticht ben, smeert
 je 'm zonder den dienst te storen.

HOPFREDIKER Met uw verlof, Excellentie, u spreekt
 als eerste Raadsman van den troon op een wel zon-
 derlinge manier. Ik acht het uitnemend dat Zijn Ma-
 jesteit de democratische opvatting huldigde, om een
 volkskind tot oppersten dignitaris van het Rijk te be-
 noemen, maar de religie moet buiten en boven de par-

DE WIJZE KATER

tijen staan — het godsdienstig gevoel gaat boven allen strijd en boven allen tijd uit....

KATER Voor iedereen?

HOPREDIKER Voor iedereen, onverschillig van welk geloof!

KATER Ook voor ons?

HOPREDIKER Ook voor u?

KATER Ook voor dieren....?

HOPREDIKER.... Voor dieren?.... Ik vecht tegen het dierlijke in den mensch....

KATER Zou het niet gewenschter zijn te vechten voor het menschenlijke in het dier?

HOPREDIKER Ik zal u niet op dezen gewrongen weg volgen, Excellentie: ik houd mij aan ons heilig Boek..

KATER....Het testament?

HOPREDIKER Het testament.

KATER.... Ik heb dikwijls bij den schouw liggen denken als er uit het testament werd voorgelezen — en voor zoover ik door de lezing niet in slaap viel — raakte ik er nooit over uitgetobd, waarom in het oude testament onschuldige beesten geofferd worden, en in het nieuwe met geen woord gerept over — over.... Gelooft u, dat, om een zot voorbeeld te kiezen, een kat een ziel heeft....?

HOPREDIKER Dat zijn van die vragen, waarop ik 't antwoord moet schuldig blijven.

KATER Waarom blijft u het antwoord bij zoo'n logische vraag schuldig?.... U is toch zieleherder.

HOPREDIKER Zieleherder voor menschen.

KATER Ik benijd u dat niet.

HOPREDIKER Wou u soms, dat ik....?

KATER Waarom niet? Kijk 'n kat in 'r oogen — kijk 'n hond — ik hou er allerminst van: ik geef het als exempel! — kijk 'n hond in z'n oogen — kijk 'n muis aan, als-ie doodsangstig voor je zit, en weet dat-ie geen minuten meer te leven heeft — kijk alles wat kijkt aan, eerwaarde heer Hofprediker, en zet 'n boom op over de ziel van den mensch!.. Nee, ik zou niet voor jouw baantje deugen.... Als de dieren een voor een 'ns spreken konden, een voor een klagen wat ze door de ziel van de menschen, christenen of anti-christenen geleden hebben — dan dorst 'r geen do-

minee of pastoor of rabijn meer 'n mond open te doen.... Wat meent u?

HOPFREDIKER Ik meen niets.

KATER Dat is voor een godgeleerde niet veel.

HOPFREDIKER Ik geloof aan God. Dat lijkt me voldoende.

KATER Ja, ja — God zij met ons — dat heb ik ergens gelezen.

HOPFREDIKER In den bijbel?

KATER Nee — op den rand van geldstukken.

HOPFREDIKER U is een vreemdsoortig democratisch minister.

KATER Ja, 't kan niet wenschelijk zijn, dat er meer metamorphen plaats hebben. Ezels aan het hoofd van het gouvernement — het kan. De volkeren schijnen er voorkeur voor te hebben, maar een wijsgeerige kater....

HOPFREDIKER U is amusant.

KATER Niet waar?

HOPFREDIKER Maar met twijfelen komen we er niet.

KATER Hoe leert men niet te twijfelen?

HOPFREDIKER Door 't echte en waarachtige geloof, door zich over te geven aan de leer....

KATER Nee, asjeblief, spreek niet!.... Ik heb, en dat erken ik eerlijk, een in zekeren zin verstokt gemoed.. Wat zou u doen, als u een visch was, een springlevende visch, met twee springlevende oogen, en op het droge raakte....?

HOPFREDIKER Excellentie, ik ben geen visch.

KATER Hoe zou u doen, als u een vlinder was, een springlevende vlinder, met twee springlevende oogen, en een insectennaald geregen door uw springlevend lichaam?

HOPFREDIKER Excellentie, ik ben, God zij dank, geen vlinder.

KATER Laat God er buiten!

HOPFREDIKER Ik kan God niet buiten een gesprek laten, dat theologische onderwerpen op zulk een spottende wijze aanroert!

KATER Ik spot om den drommel niet! Wij hebben afzonderlijke en afwijkende begrippen van God — u en ik! — en zoolang er sprekende menschen en

DE WIJZE KATER

zwijgende dieren zijn, eerwaarde heer, en de menschen de natuur als een goor vod behandelen, dat ze bij hun hoogere gratie mogen verminken, beduimelen, verscheuren en als òngoddelijk leven in een hoek trappen, praat ik liever niet over een gemeenzamen God!

HOFPREDIKER Hahaha, uitmuntend! Dan zal ik Zondag, tot inluiding van het nieuwe régime, van den kansel uw protégés, de katten, visschen, vlinders enzovoort met innerlijke overtuiging toespreken. Dat wordt het Allernieuwste testament, hahaha!

KATER Doe dat, godgeleerde heer. Leert de burgerij, dat er nog een andere wereld, met andere zieleleven, ander leed en andere vreugde bestaat....

HOFPREDIKER.... Met andere woorden een democratie zonder godsdienst!

KATER Integendeel de democratie met de godsdienst, met genegenheid voor de schepping!

HOFPREDIKER En dat de woorden van den man, die tot aanzien raakte door honderden ratten in twee simpele nachten uit te roeien!

KATER Daar schaam ik mij niet voor. Al wat in het donker knaagt moet gedood worden. Er zijn meer ratten, eerwaarde heer, dan u en ik vermoeden!

HOFPREDIKER Ik dank u wel voor uw heusche ontvangst, maar ik wil het niet onder stoelen of banken steken, dat uw levensbeschouwing en de mijne lijnrecht tegenover elkaar staan, en dat wij het verderfelijk paganisme....

VIERDE TOONEEL

DE VORIGEN JONATHAN

JONATHAN.... Hans!

KATER.... Je had wel eerder kunnen binnenkomen —
je stond al 'n poos achter de deur....

JONATHAN.... Hoe weet jij dat?

KATER Ik hoor. Ik ruik. En allebei in de prefectie! Mag
ik je voorstellen: jullie Hofprediker en herder van
menschelijke zielen — mijn broer....

HOFPREDIKER Aangenaam. Tot ziens, Excellentie!

KATER Tot ziens — en Zondag kom ik op 't kozijn in 't
zonnetje!

DE WIJZE KATER

VIJFDE TOONEEL

KATER JONATHAN

JONATHAN Ruzie gehad?

KATER Natuurlijk.

JONATHAN Waarover?

KATER Over de Mysterie.

JONATHAN Over welke mysterie?

KATER Vraag je dat nog? Ken jij meer dan één mysterie?

JONATHAN Hans, als je in Godsnaam....

KATER.... Laat God er buiten! Jullie staat met God op en gaat met God naar bed — en ik ken geen goddeloozer uitschot dan juist jullie!

JONATHAN Had je 't met den Hofprediker daarover aan den stok?

KATER Zoo'n beetje.

JONATHAN Hoe kun je zoo onhandig zijn! Je weet van die dingen geen sikkepit en slaat door met 'n air....

KATER Datzelfde doen jullie. Alleen met méér air.

JONATHAN Als je ons allebei in de grootste ongelegenheid wil brengen, moet je net aan een Koninklijk Hof den godsdienst aanranden.

KATER Ik heb het met m'n handschoenen aan gedaan, om m'n paganistische nagels niet te laten zien!

JONATHAN De geestelijkheid trekt altijd aan 't langste eind!

KATER Dan moet je dat eind korter maken.

JONATHAN Je vergeet, dat een Koning bij de gratie God's regeert.

KATER Wel bekome het jullie.

JONATHAN De grootste macht in den staat....

KATER.... Is de domheid....

JONATHAN.... Jij valt telkens in de rede en neemt je gelijk!.... De menschen in het algemeen....

KATER.... Zijn bang om dood te gaan....

JONATHAN.... Dat zijn jullie toch ook....

KATER.... Dat zijn we. Maar we doen 't zonder geestelijkheid!

JONATHAN Wij hebben van af onze jeugd geleerd te bidden.

KATER Bidden moet je niet leeren. Ik doe 't in de eerste de beste zonplas — jullie in donkere huizen.

JONATHAN Vind jij dat zoo'n groot verschil?

KATER Dat is juist hèt verschil, Hans. Je moet bidden met open oogen, om de wonderen te zien, terwijl je bidt.

JONATHAN Larie!

KATER Nee, nom d'un sale chien, om met Zijn Majesteit te spreken, géén larie, Hans! Als je met wijd-open oogen bidt, zooals wij, zie je dat er nog iets anders dan jezelf onder de wolken en tusschen het groen bestaat....

JONATHAN Allemachtig, wat stel jij je an, sinds je minister geworden ben! Mij maak je niks wijs! Als jij met open oogen bidt, loer je gelijk op musschen en veldmuizen....

KATER En als jullie met gesloten oogen bidt, loer je enkel op je eigen belangen en door de spleten van je wimpers naar je buurlui in de kerk! Honderd maal van dichtebij opgelet....

JONATHAN Heb je op die nonsens-manier met den Hofprediker gepraat....?

KATER Als je er niets op tegen heb, ja.

JONATHAN Beste Hans, schei uit met 't menschespelletje.... Jij deugt niet voor mensch!.... En als 't jou de keel uithangt....

KATER Dat doet 't....

JONATHAN Verdwijen je over 'n dakgoot of over 'n tuinschutting — en ik zit gepiept als oplichter.... Dat vergeet je....

KATER Ik vergeet niks, geen syllabe! Jij, de bakkersdochter, vier kinderen — 'k heb 't in de lijnen van haar hand geteld — 'n warmen honk en lengte van dagen, zooals 't in 'n wel-eindigend sprookje hoort — ik weer lekker bij versche bakkies melk, bij bokking-of haringkoppen en bij de zaligheid van den warmgestookten schouw — en als we mekaar dan 'swinters, als 't buiten stormt en sneeuwt, in de oogen zien, vertellen we mekander van onze gekke herinneringen uit de dagen, toen ik probeerde menschelijk te doen en te denken.... Stil, ik hoor wat....

JONATHAN Je vergist je.

DE WIJZE KATER

KATER Ik vergis me nooit, als ik op m'n ooren afa....
Wat zei ik je?.... Al loopen ze nog zoo zacht op de
tapijten! 'k hou ze in de spiezen.... (luistert scherp).
Dat is de Koning — die heeft 'n krakende knie en 'n
keel-catarr van z'n gerook en de bourgogne — en de
Hofmaarschalk — die heeft 'n overhemd an, dik in
de stijfsel — en de Opperhoutvester met 't gerinkel
van al z'n oorlogsmedailles — en de Rentmeester met
z'n nog niet betaalde bottines — en de Lakei met z'n
gouden tressen — 'n aardige vent, die Lakei, de
eenige, die bij mijn katerkarakter past.... Let op, of
ik me vergis....

ZESDE TOONEEL

DE VORIGEN KONING HOFMAARSCHALK
OPPERHOUTVESTER RENTMEESTER
TWEEDE LAKEI

KONING Angorensis, weet je waar we vandaan komen,
na de rijtoer?

KATER Ik kan alleen vermoeden, Sire, van een plek,
die zich gelukkig rekent, dat Uw Majesteit haar met
uw tegenwoordigheid vereerde.

HOFMAARS. Zijn Excellentie, Sire, begint zich hier al
zoo in te leven, dat het een lust is naar zijn hoofdsche
antwoorden te luisteren....

KONING Wij waren met z'n allen — je raadt nooit
waar....

KATER Nee, Sire....

KONING In de kelders....

KATER Ach, nee....

KONING Formeel in 't donker....

KATER Ach, kom....

KONING En ik liep door die ontzaglijke kelders, in
dat ontzaglijk donker, zoo volkomen gerust, alsof
ik bij klaarlichten dag 'n eerewacht inspecteerde. Hoe
vind je dat? En nergens 't flauwste geritsel, niet in de
kelders aan de Oostzijde en niet in de kelders aan de
Westzijde. Ik zou er vannacht durven slapen....

KATER Majesteit, mag de nederigste van uw onderdanen
uw moed bewonderen?

KONING En dat alles heeft het Koninklijk Huis aan
jou te danken. Angorensis, ik benoem je tot kom-
mandeur in de Orde van den Heiligen Olifant — Vi-
gilando ascendimus — door waakzaamheid stijgen
wij omhoog — en je broer tot ridder van mijn Huis-
orde — Per aspera ad astra — langs ruwe paden
naar de sterren.... Nee, waarde Hofmaarschalk, ik
hecht de ordeteekenen hoogstmijzelf op de borsten
der heeren....

KATER Sire, u overstelpt mijn broer en mij met vorste-
lijke eerbewijzen.... Ik had het niet kunnen droomen,
dat de Heilige Olifant nog eens op mijn borst zou
hangen!

JONATHAN Majesteit, ik dank u van harte....

DE WIJZE KATER

KONING Gaat zitten, heeren. Ik voel me 'n halve eeuw jonger. Pierre, ververschingen.... Angorensis, heb je meeningsverschil met mijn lijfarts en mijn hofprediker gehad?

KATER 'n Paar woorden, Sire, maar ik ben niet rancuneus.

KONING Trek gerust je handschoenen uit — we zijn onder ons....

KATER Pardon, Sire — ik heb last van winterhanden.

KONING En vertel nu eens, Angorensis, van je verre reizen.... Je moet heel wat van de wereld gezien hebben....

KATER Dat heb ik, Sire....

KONING (tot Tweede Lakei).... Sinds wanneer bedien jij zonder handschoenen, kaffer?

HOFMAARS. Ongepermitteerd!....

TWEEDE LAKEI Meneer Van Angorensis heeft de mijne te leen gevraagd, omdat door de zijne z'n nagels heen begonnen te steken....

KONING Ik vraag je die bijzonderheden niet! Ik blijf niet vergast te worden op rouwnagels en 'n collectie vuile vingers, waarmee jij bagger schijnt op te diepen!

OPPERHOUTV. Schandelijk!

RENTM. Hoe schaamt 'n lakei zich niet....

HOFMAARS. Ga alsjeblief eerst je handen wasschen voor je in dezen kring, in presentie van Zijn Majesteit durft verschijnen.... En trek andere handschoenen aan!

TWEEDE LAKEI 'k Heb geen tweede stel....

HOFMAARS. Silence....

TWEEDE LAKEI Mag ik m'n handschoenen terug, meneer Van Angorensis....

KONING Wil je ophoepelen, nom d'un chien, oerkaffer?.... Leer jij nooit betere manieren?.... Marsch! (Lakei grommend af).... Zeldzaam ongelikt beest van 'n mensch! Dat haal je achter den ploeg bij z'n boerevader vandaan — dat hou je, omdat-ie zoo vertrouwd is als 'n waakhond en omdat-ie zich voor je dood zou vechten — en dat blijft even ruw en lomp als op den dag toen-ie z'n entree aan het Hof maakte — herinner je 't je, heeren? — op zulke klompen en met

paarse sokken, waardoor twee bloote hielen, als volle maantjes heen-schenen.... Hahaha!.... Die onbetaalbaar-komieke natuurwezens.... En nou jij, Angorensis, vertel van je reizen, voor je audientie houdt.... Ze maken al vanaf vanmorgen vroeg queue voor de publieke antichambres om den nieuwen Oppersten Rechter hun wissewasjes te komen vertellen. Je zult 'n volkje leeren kennen en 'n mirakuleuze klachten, om gewoon niet te gelooven.... Misschien kom ik incognito je eerste zitting bijwonen.. Dan lachen we samen wat na.... (tot Lakei).... Heb je nog geen handschoenen aan?

TWEEDE LAKEI Majesteit, ik zee je al da'k geen tweede stel heb. Maar m'n pooten heb 'k met groene zeep onder de pomp gewasschen. Asjeblief: je ken d'r van eten en drinken....

KONING ('t uitschaterend).... Ik kan op dat product niet boos blijven! Hij heeft z'n pooten onder de pomp.... Dat geboefte flapt 'r alles uit wat 'm voor z'n stupieden mond komt!.... Hahaha!

HOFMAARS. Als je niet met handschoenen kan bedienen, dan bedien je niet!

TWEEDE LAKEI Dan bedien ik niet. Ajuus! (nijdig af).

HOFMAARS. Sire, ik bied u onze excuses aan voor dit geval van interne insubordinatie — hij wordt onmiddellijk ontslagen....

KATER Met uw verlof, Sire — ik zou den man niet ontslaan. De schuldige met de handschoenen aan zit hier. Wanneer ik hem die witte dingen niet had afgenomen, zou hij geen koninklijke schrobbeering gekregen hebben. Ik bepleit clementie.

KONING Je zal je zin hebben, Angorensis — nee, beste Maarschalk, laat je niet door je temperament meesleepen — Angorensis heeft gelijk. En vergeet ook niet, dat ik den man tijdens die vervloekte ratteninvasie meer dan eens in m'n nervositeit onrechtmatige trappen gegeven heb. We moeten dat deel van het volk, dat zich láát trappen, hoog houden, want het volk, hetwelk de punt van een vorstelijke lakschoen met dankbaarheid duldt, wordt helaas met den dag schaarscher.... (tot Rentmeester, die zelf de ververschingen is gaan halen).... Heel attent, Rentmees-

DE WIJZE KATER

- ter.... Merci bien.... A votre santé, messieurs....
Nou, Angorensis!
- KATER Nee, Sire.... Ik krijg 't zuur van die rommell!
- KONING 't Zuur, hahaha, van tutti frutti, plombières en vanille-ijs?....
- KATER Ik hou niet van ijs. Da's m'n lamste tijd van 't jaar as de goten dichtleggen en de dakpannen enkel sneeuw zijn.... (tot Jonathan).... Wat mot je? Wat stoot je me an?
- JONATHAN Ik wou je alleen zeggen dat 't bijzonder verfrisschend is....
- KATER Ik dank je. Haal me liever 'n halve pint!
- KONING En, Angorensis?
- KATER Sire, ik ben niet goed op dreef.... Om te vertellen zit ik liever in m'n eentje onder de warmte van de lamp, als ze me over m'n rug strijken en 'k geen last van vlooiën heb.
- KONING 'k Heb nog nooit zoo'n origineel ontmoet!.... Kom, laat je niet soebatten.... 'n Enkel typisch avontuurtje....
- KATER.... U zegt zelf, dat er zooveel menschen wachten op....
- KONING Die kunnen wel wat langer wachten. Je moet je, als ze recht zoeken, de burgerluidjes, nooit haasten, Angorensis. 'n Goede Rechtspraak moet over veel schijven loopen, jaren duren en de schuldigen of onschuldigen zoo op de weegschaal balanceeren, dat ze moe worden van het geschommel van de naald. Dat is recht in de voorname beteekenis van het woord. Als Justitia geblinddoekt is, is dat uitsluitend, om iedereen te waarschuwen, dat het langzaam gaat. Ik heb 'n blindeman nog nooit zien rennen en over hinderissen springen!.... Is 't beeld zuiver, heeren?
- HOFMAARS. Schitterend, Sire!
- OPPERHOUTV. Buitengewoon....
- RENTM. Niets tegen in te brengen!
- KONING Nou jij, Angorensis....
- KATER Ja, waar zal ik dan beginnen?....
- JONATHAN (angstig). Vertel van je jeugd....
- KATER.... Wat moet ik daar van vertellen?.... M'n broertjes en zusjes werden voor m'n moeder d'r oogen in 'n zak verdronken....

KONING.... Nee!

KATER.... Zeg nou niet nee — 'k heb 't uit 'r eigen mond....

KONING Waarom en door wie....?

KATER.... Eerst wou m'n vader, zaliger nagedachtenis, ons te lijf....

KONING Waarom?

KATER Vraag nou niet telkens: waarom — daar schieten we niet mee op!.... M'n vader werd kwaadaardig toen-ie ons zag. Hij vloog op ons toe, maar moeder — 'n best wijf en zindelijk: nooit naast den bak — moeder takelde 'm zoo toe, dat-ie geen poot meer naar ons dorst uit te steken....

KONING 'n Vader, die z'n kinderen....

KATER Ja, bang voor de nieuwe generatie.... Op den negenden dag dee ik m'n oogen open — en toen kwam de moordenaar. Drie broers en twee zusters van me knoopte-ie in z'n zak.... (tot Jonathan).... Stoot me toch niet om de zooveel woorden an!.... in 'n zak — met 'n steen 'r bij.... En adi.... Geen kik.... Geen geluid.... Da's m'n eerste kennismaking met wat je menschen noemt, geweest....

KONING.... Die die schurke-streek uit heeft gehaald moest gevierendeeld worden....

KATER.... Zeg dat wel. Ik zou 'm op 't moment nog graag de oogen uit z'n kop halen!....

JONATHAN Vertel nou liever 'n avontuur....

KONING Juist, juist, Angorensis.... Geen tragische souvenirs, arme kerel!....

KATER.... 'n Avontuur?.... Ratten en muizen is niet interessant.... Wacht, de historie met den foxhond van 'n jachtopziener.... 'n jaar of wat geleden.... Honden zijn geen sympathie van me, Sire.... De een gaat an de haal voor 'n rat....

KONING Schalk!.... Dat slaat op mij, heeren....

KATER.... De ander heeft de duvel an 'n hond.... Ik tenminste....

KONING.... Hoe is 't mogelijk, Angorensis! Maar dan moet je toch eens kennis maken met dien goeien lobbus van 'n Nero, die boven in z'n mand slaapt....

KATER Sire, haal me niks an — en haal hem niks an!

DE WIJZE KATER

KONING Hahaha!.... Verder.... Wat was er met dien
fox?

JONATHAN Sire, mag ik u opmerken?....

KONING Nee, nee — laat je broer uitvertellen!

ZEVENDE TOONEEL

DE VORIGEN ARTHUR

ARTHUR Majesteit.... (bij de algemeene aandachtige luistering naar het verhaal van den Kater, blijft hij ongezien in de achter-deuropening toehooren).

KATER.... Dat valsche loeder, dat tegen iedereen kefte en an alle broekspijpen hing, had an mij, Sire, 'n bijzondere puist gezien. Ik kon me niet wenden of keeren, of hij zat me na. En als hij blafte, blaften al de andere smerige honden mee. Dat werkt zoo op mijn zenuwen, dat ik er niet rustig bij blijven kan!

KONING Merkwaardig. Precies mijn geval....

KATER Honden zijn altijd 't ongeluk van mijn familie geweest. En die verdomde fox.... Als ik 'm zag, ging ik de hoogte in. Daar hebben ze geen vat op je, want op de lange baan leg je 't tegen de slampampers af!....

KONING 'n Mep met 'n stok of 'n steen naar d'r bast, en 'n fox gaat 'r jankend vandoor!

KATER Ik heb 'm beter getrakteerd. Op 'n dag liep-ie met 'n muilkorf en 'n belastingpenning an z'n halsband.... 't Stumperig kuiken kwispelstaartte, Sire — kwispelstaartte as een van de heeren hier, as Uw Majesteit in goed of belabberd humeur binnenkomt..

KONING Hahaha!.... (slaat Hofmaarschalk genoegelijk op de knie).... Hoor je Maarschalk? Heb jij 'n muilkorf, Maarschalk?

HOFMAARS.... In overdrachtelijke en zeer aangename beteekenis: ja, Sire, hahaha! (de anderen lachen mede).

KATER.... Mijn gemuilkorfde fox — 't uilskuiken! — vergat zijn muilkorf....

HOFMAARS.... Hoe is 't mogelijk!

KATER.... Zeg dat niet — hij droeg 't ding pas — als je 't lang draagt, zooals jij en anderen, maak je jezelf wijs, dat je zonder korf en zonder penning geboren ben....

KONING Ho! Ho! Ho!.... Nou sla je door, Angorensis!

KATER.... Mijn fox vergat zijn muilkorf en kreeg zoo op zijn falie, zoo gloeiend op zijn bast, dat-ie 't open

DE WIJZE KATER

raam van den koster invluchtte — ik hem na — over stoelen en tafels — en omdat de koster juist met z'n vrouw, z'n schoonmoeder en zes kinderen zat te eten, spatte de waterige snert uit de borden tot an 't balkenplafond!.... De schoonmoeder lei met stoel en al ondersteboven en de vette jas van den koster was 'n schilderij!.... (schaterlacht).... Nooit meer last van 't krenge gehad!.... Blafte, maar op 'n afstand.... Da's de eenige keer, dat ik 'n hond op de vlakte heb angedurfd, Sire — voor de rest van de smeerlappen snij ik uit, zooals u voor de brave ratjes....

KONING Angorensis, jij ben 'n snaak, 'n snuiter, zooals 'r geen tweede in den Burgerlijken stand ingeschreven staat....

ARTHUR (naar voren tredend).... En zooals er geen tweede ingeschreven zal worden, Sire....

KONING Met welk recht durft u hier binnen te dringen, Hoogheid?

ARTHUR Met 't recht, Majesteit....

KONING Scheer je weg, meneer! Ik sta je niet te woord!....

ARTHUR Sire, dit zijn twee bedriegers!

KONING 'n Bedrieger is de man, Prins, die alle ratten van mijn koninkrijk tegen mij in 't harnas joeg en mij kat — kât, à la Béarnaise — sauce Béarnaise....

KATER.... Sauce naturelle....

KONING.... Sauce naturelle liet slikken!.... Er uit mènèèr — of ik zal u....

ARTHUR.... Goed, ik zal mij tijdelijk retireeren — tijdelijk, Sire: want u roept mij zelf weer terug! Maar die twee zijn van 't laagste en gemeenste allooi! Uw gunsteling is in het dorp, waar ik vannacht te paard heen ben gereden, onbekend — is uit de lucht komen vallen — en zijn broer, de Jonathan, die op zijn beenen staat te beven, is een gevluchte dief, die een buidel geld uit de la van den dorpsbakker gestolen heeft en die 't halve dorp heeft opgelicht! De getuigen heb ik meegebracht!.... Die wachten, Sire....

JONATHAN Sire — hij liegt!

KATER Stil laten smoezen — de Koning weet wel beter!

KONING Ja, ik weet beter, Angorensis — en om die

nieuwe intrigues van den Prins te ontmaskeren, draag
 ik je hierbij op die laster- en leugenpraatjes te onder-
 zoeken in mijn presentie!
 ARTHUR Uw raadsman, Sire, is — de Hemel weet hoe!
 — langs velden en wegen komen aansluipen!
 KATER Klopt, Sire!
 ARTHUR Hij verdraagt 't daglicht niet!
 KATER Klopt, Sire!
 ARTHUR Hij heeft geen hemd aan zijn lijf!
 KATER Klopt, Sire!
 ARTHUR Duizend tegen een, dat hij zijn handteekening
 niet kan schrijven!
 KATER Klopt, Sire!
 ARTHUR En dat u een gewetenloos roofdier in uw
 Paleis duldt!....
 KATER Klopt....
 KONING En nu is het genoeg!.... Wijs den gewezen
 aanstaande van mijn dochter het gat van de deur,
 Maarschalk, en als de lijfwacht hem weer laat pas-
 seeren is hij een kind des doods!.... Er uit, plebejer
 van koninklijken bloede.... Er uit, hond!
 KATER Dat is het juiste woord, Sire — een mensch in
 honde-gedaantel
 ARTHUR (heengeduwde door de hofhouding).... Pas
 op, kattenkop, en pas op, dief van den bakker! (af)
 KATER Fidonc, Sire, wat zijn er een ordinaire sujetten
 onder de vorsten....
 KONING Trek je er niets van aan, Angorensis. Ik hand-
 haaf je door dun en door dik! Hofmaarschalk, laat
 de burgerluidjes en de zoogenaamde getuigen van
 den Prins hier verschijnen!
 HOFMAARS. Hier, Sire?
 KONING Ja, hier! Weet je niet wat „hier“ is?
 HOFMAARS. Ik haast me al, Sire.... (af).
 KONING En jij, Pierre, trek je jas uit!
 TWEEDE LAKEI Waarvoor?
 KONING Vraag niet. Gehoorzaam!
 TWEEDE LAKEI Eerst mot ik m'n handschoenen an en
 dan m'n jas uit-trekken....
 KONING Jij mot wat ik mot, begrepen! (trekt de uni-
 formjas van den Lakei aan).... Ziezoo, Angoren-
 sis!.... Nou doe ik als de Sultan uit de Duizend en

DE WIJZE KATER

een Nacht, na de verhalen van Sheherazade, en ik
begeef me op deze eerste openbare zitting van jou,
mijn betrouwbare rechterhand, volkomen onherken-
baar, onder mijn volk..

TWEEDE LAKEI En ik?

KONING Jij? Neem mijn jas, maak 'r de vetvlekken uit
en pers 'r op....

TWEEDE LAKEI Ja, maar....

KONING Uitgerukt! (Lakei af). Ga zitten, Angorensis,
spreek recht in mijn naam, in het bijzijn van mijn
Hofhouding, stel de bende aan de kaak, bijt van je af
en laat je nagels zien!

KATER Als ze me nijdig maken, Sire, zal 't niet man-
keeren....

ACHTSTE TOONEEL

KONING KATER JONATHAN HOFMAAR-
SCHALK LIJFARTS HOFPREDIKER RENT-
MEESTER OPPERHOUTVESTER GRIFFIER
BAKKER SCHOENLAPPER MELKBOER
SLAGER, met hond, KRUIDENIER EERSTE
en TWEEDE LIJFWACHT VOLKSMENIGTE

HOFMAARS. (met Lijfarts en Hofprediker). Majes-
teit.... (verbaasd bij het zien van de lakeie-uniform).
O!

KONING Stil!

HOFPREDIKER Sire, u in deze vermomming!

KONING Wie vraagt je wat? Hou je mond!

LIJFARTS Maar Sire!....

KATER Komt hier haast stilte? (tot Koning). Zet de
stoelen zóó neer, Pierre, dat dat vòlk op een behoor-
lijken afstand blijft!

KONING Moet ik?

KATER Ja, jij! Wie anders? Wou je dat ik 't dee?

(de Koning maakt van de stoelen een heg). Dank je.
Waarom heb je je handschoenen niet aan?

KONING Omdat....

KATER.... Omdat je niet weet hoe 't hoort! Als i k ze
aan heb, kan j ij ze ook aan hebben! Breng me 'n
kop melk met 'n schotel. Ik kan, zoo hoog en droog
als ik hier zit, geen recht spreken!

HOFMAARS. Zal ik?

KATER Nee, hij! En stoor mij niet in mijn functie! (de
Koning af. Gepraat achter de stoelen). Wat is dat
daar? Wie doet hier 'n bek open vóór 'm wat ge-
vraagd wordt?

BAKKER Daar staat-ie, de schobbejak!

KATER Stilte! Je bakkerssnuut houden! De zitting begint
eerst, als i k begin, en ik begin pas als ik m'n melk
heb gehad! (tot Jonathan). Ga zitten. Nee, naast me.

SCHOENLAPPER Hij hoort op de bank van de beschul-
digden!

KATER Als je nog één woordt zegt, schoenfrik, zal ik
je door de lijfwachten uit het gebouw laten verwij-
deren! (tot Koning). Dank je, Pierre.

KONING Neem me niet kwalijk, Excellentie, dat ik bij het dragen melk op het schoteltje gemorst heb — en dat er 'n vlieg in drijft....

KATER Je mag voor mij altijd op 't schoteltje morsen, Pierre — ik drink bij voorkeur van schoteltjes — en tegen vliegen in melk heb ik geen principiëel bezwaar! (hij slurpt. Algemeene aandacht en stilte). Zoo. Dat brengt me in beter humeur. Een rechter moet nooit achter de groene tafel plaats nemen, als hij z'n maag meer dan z'n verstand en z'n hart voelt. Aan wie de beurt?

BAKKER Ik!

SCHOENLAPPER Ik! Ik was 'r eerder!

MELKBOER Dat lieg je, ik!

SLAGER Wel gedorie, stond ik niet vooran en heb jij me niet opzij gedrongen?

KRUIDENIER Excellentie, ik kan d'r 'n eed op doen....

KONING Wil je je snaters houden! En wil jij je pet afzetten, hè?.... Weet je niet tegenover wie jij staat?

KRUIDENIER An jou heb ik maling!.... Van 'n lakei wacht ik geen complimenten af!

KONING Nom d'un chien!

KATER.... Hou je 'r buiten, Pierre!.... Slager, kom dichterbij.... (onrustig).... Wat hou jij onder je jas?

SLAGER (z'n jas losknoopend en er een hond onder te voorschijn halend).... Me hond, Excellentie....

KATER (blazend).... Weg met dat gedrocht!....

SLAGER.... Excellentie....

KATER (met hoogen rug).... Weg!.... Dat is jouw hond niet!.... Jij heb 'n Kees, die einden lat uit 't water apporteert!

SLAGER.... 't Is een van z'n jongen, Excellentie — 'n bastaard, die me nagelopen is, toen ik op weg na 't Paleis-van-justitie was....

KATER.... Wij spreken geen recht in 't bijzijn van den bastaard van 'n Kees!.... Men brengt hier geen honden mee! Dat is in strijd met de waardigheid van het Gerechtshof! Weg er mee!.... Doe je plicht, Lijfwacht!

EERSTE LIJFWACHT (den hond afnemend)... Hij bijt toch niet, slager?

KATER (weer zittend).... Zool!.... Nou kan ik met je praten. Jij ben de slager?

SLAGER Ja, die ben ik. Ik kan van de persoon, die naast u zit, geen centen loskrijgen. Honderd keer laat-ie je loopen! Honderd keer! En nou zoek ik 't hooger op....

KATER Van wat krijg jij centen?

SLAGER Dat was maar onsies leverworst voor en onsies leverworst na en halve ponden magere en doorregen lappies....

KATER Beschuldigde — nee, blijf zitten — je hoeft 't je niet moeilijk te maken! — at j ij zooveel onsies leverworst?

JONATHAN Ik nee — me kat. Ik at de lappies.

KATER Hoor je dat, slager?

SLAGER Wat heb ik met zijn smerige kat te maken?....
Leverworst blijft leverworst!

KATER Met welk recht spreek jij van 'n smerige kat, man — en dat in een vorstelijk huis, dat pas door de opofferende diensten van een kat werd gered!

KONING Bravo! Uitstekend! Uit mijn hart gesproken!

KATER Geen teekenen van goed- of afkeuring, nom d'un chien!.. Slager, ik waarschuw je in je eigen belang me op mijn vragen naar waarheid te antwoorden!....
Wist jij dat de onsies leverworst voor de maag van den beschuldigde, of voor de maag van zijn poes bestemd waren?

SLAGER Dat gaat me niet an. Ik heb leverworst geleverd, maanden en nog is maanden! Ik mot me centen!

KATER Wil jij je toon wat matigen, mannetje — of ik zal je een boete van heb-ik-jou-daar opleggen!....
Antwoord en geen uitvluchten!.... Wist jij dat de poes de leverworst at?

SLAGER Dat wist ik.

KATER (tot Griffier). Noteer dat goed, griffier: hij wist het! En het wa s leverworst?

SLAGER Dat was 't.

KATER Beschuldigde — nee, hou je gemak! —: heb jij die leverworst zelf geproefd?

JONATHAN Nee, Excellentie. Nooit.

KATER Dat is een meer dan schandelijk verzuim, jonge

DE WIJZE KATER

man!.... Dus jij laat 'n onnoozele poes z i j n leverworst kauwen, en je kauwt zelf niet mee?

SLAGER Mijn leverworst is leverworst! Ik lever die leverworst an de notabelen van 't dorp, en wie ik ze lever, zegt dat mijn lever....

KATER Stop!.... Enkel antwoorden! Lever, om van leveren te praten, lever jij jouw leverworst, die je voor katten uitweegt, ook aan menschen?

SLAGER.... Dat wil zeggen....

KATER Dat wil zeggen, dat je 'r twee qualiteiten op nahoudt en dat je in de kattenworst dingen verwerkt, die 't licht niet verdragen! Hou je mond, aartsbedrieger!.... Het was geen leverworst!.... Ik heb er alles in ontdekt....

SLAGER.... U?

KATER Ik!.... Als ik rechtspreek overtuig ik me persoonlijk!.... Ik heb in jouw worst bedorven en nuchter vleesch van meer dan één diersoort aangetroffen! Ontken je dat?

SLAGER.... Excellentie, 'n kat vreet alles....

KATER Noteer dat, griffier: 'n kat vreet alles.... Antwoord! Waarom rij jij in 't holste van den nacht door 't dorp met 'n overdekten wagen, waaruit 'n lucht slaat, die iemand onpasselijk maakt?

SLAGER (angstig).... Dat doe ik niet....

KATER.... Dat doe jij wel en ik kan het getuigen! Jij heb verleden week, toen de maan in 'r laatste kwartier stond, twee lammeren vervoerd, die an miltvuur gestorven waren.... Die was je wezen koopen bij 'n boer, die ze al begraven had.... En jij koopt dooie honden en dooie ratten en dooie katten en dooie kippen en dat alles maal je in je hakmachine — jij stopt 'n heele diergaarde in je katten- en menschenworst. Antwoord: heb jij leverworst aan de poes van dezen te goedgeloovigen heer geleverd?

SLAGER (zeer angstig).... Nee, Excellentie....

KATER Waarom eisch jij dan betaling voor leverworst? Waarom bler jij de buurt bij mekaar in de woning van dezen jongeling?.... Maak dat je je onmiddellijk met je bastaardhond verwijdert en als je het den beschuldigde nog eens lastig durft maken, zullen wij een vervolging op hoog bevel tegen je instellen!....

KONING (is er gebluft bij gaan zitten).... Prachtig! Ik zit paf, paf! Zoo scherpzinnig is er in mijn rijk nog nooit recht gesproken!

KATER Pierre, hou je mond en blijf er bij staan!

KONING Ik krijg het in mijn beenen en ik luister makkelijker, terwijl ik zit.

KATER Dat word je niet gevraagd. Dat vraag je zelf ook nooit!.... Stilte, kaffer!.... Nou jij!

SCHOENLAPPER Rechter, ik kan me recht niet vinden! De schout verdomt 't en nou klopt ik hier an. Z'n schoenen heb 'k gezoold en geachterlapt! 'n Nacht heb 'k 'r voor op gezeten....

KATER Kniel!

SCHOENLAPPER Knielen?

KATER Kniel! Weet jij niet wat knielen is! Wat je in de kerk doet, met 'n eerlijk geweten! Kniel! Wat heb ik aan mijn voeten?

SCHOENLAPPER Kapotte schoenen.

KATER Dat voel ik zelf wel. Daar heb ik jou voorlichting en jouw gekniel niet voor nodig! Van wien zijn die schoenen?

SCHOENLAPPER Als ik me niet vergis....

KATER Je vergist je niet. Als goed rechter heb ik ze als bewijsmateriaal aangetrokken.... Antwoord: kijk me in m'n oogen! Heb jij d e z e schoenen gezoold en geachterlapt?

SCHOENLAPPER Stellig. Daar steek ik m'n vingers bij op!

KATER Noteer dat, griffier! Met wat heb jij gezoold?

SCHOENLAPPER Met 't puikste leer.

KATER Wat is leer?

SCHOENLAPPER Hèhèhè!.... Mot ik op zoo'n kemieke vraag antwoorden?

KATER 'n Rechter, ezel, doet nooit 'n komieke vraag!... Als jij niet met leer gezoold en geachterlapt heb....

SCHOENLAPPER Dan hoeft hij geen cent te betalen! Maar ik zweer....

KATER Zweer geen valschen eed, schoenfrik, terwijl je nog geknield ligt!.... (trekt een zool uit een der schoenen).... Pierre, wat is dit? Nou, doe er geen uur over....

KONING (terwijl Pierre met de koningsjas over zijn

DE WIJZE KATER

- arm binnentreedt en meeluistert) Hoor 'ns, Angorensis, daar pas ik voor!
- KATER Waar pas jij voor?
- KONING Dat pak ik nog niet met handschoenen an!
- KATER Geef jij 't slechte voorbeeld an andere lakeien?
- Geen tegenspraak, oerkaffer. . . .
- KONING Met je permissie, dat gaat te ver. . . .
- KATER Silence, nom d'un chien! Mijnheer de Lijfarts: wat verscheur ik hier tusschen m'n vingers?
- LIJFARTS (onwillig) Papier.
- KATER Wat voor papier?
- LIJFARTS Bordpapier.
- KATER Overtuig je, Pierre! Bordpapier! Zoo worden de onderdanen van dit slecht bestuurd rijk door 'n schoenfrik bedrogen! Sta op, rakker! Blijf niet langer geknield, doe- en deugniet! Kan jij je recht niet vinden! Is het recht, om papier in 'n schoen te naaien en den prijs van leer te willen afdwingen? Mag jij de nagedachtenis van welke koe ook schenden door voor de Rechtbank vol te houden, dat dit de huid van een eens bezielde hoorn drager was? Is dit leer?
- SCHOENLAPPER Nee, Excellentie. . . .
- KATER Heb je nog meer schoenen op die manier gezoold en geachterlapt? (alle aanwezigen bekijken hun zoelen. Zacht rumoer). Je hoort hoe ze over je denken, wetsovertreder! Vox populi, vox Dei! Verdwij uit onze oogen en laat ons nooit meer iets van je hooren! (Schoenlapper af).
- KONING Ik zit paf, paf!
- KATER (na wat melk geslurpt te hebben). De bakker!
- BAKKER Excellentie, de slager en de schoenlapper hebben ongelijk gekregen — ik kom op voor 'n rechtvaardige zaak! Twintig maal heb 'k om de rekening van mijn brood gezonden, en de oplichter, die geen stuk meubel meer in huis heeft, betaalt me met getreiter en gesar, omdat mijn dochter. . . .
- KATER. . . . Omdat je dochter. . . . Maar dat is 'n tweede zaak. . . .
- BAKKER. . . . Hij heeft uit de la van de kast in mijn achterkamer. . . .
- KATER. . . . Dat is 'n derde zaak — en ik houd hier

geen zitting om drie zaken tegelijk te behandelen!
Antwoord! Wat is meel?

BAKKER (grommend). Dat weet ik niet!

KATER Als jij dat niet weet, heb je in rechten niet 't recht brood te bakken! Pierre, wat is meel?

KONING Als je me dood slaat, Angorensis, weet ik 't niet. Dat zijn zoo van die dingen, die je elken dag eet, en waarover je nooit nadenkt! Hahaha!

KATER Daar houdt alles bij op! Ik zal me 'r bij den Koning over beklagen, uilskuiken, dat jij op de eenvoudigste vragen geen antwoord weet te geven! Je moest je schamen, om de Koninklijke livrei te dragen! (tot Pierre). Jij daar, wat is meel?

TWEEDE LAKEI Dat weet toch ommers de grootste stommeling! Da's gemalen graan....

KATER Goed zoo. Jij ben verstandiger an je pink dan hij an z'n heele lichaam!

KONING Nou moet ik je toch verzoeken....

HOFMAARS. Dat is ongehoord!

RENTM. Vlegelachtig!

OPPERHOUTV. Schandalig!

LIJFARTS Ik zou dat niet dulden, Sire!

KONING Angorensis, je zei daar....

KATER Stille! Recht is recht en recht kent geen verschil van rang en stand! Als 'n bakker niet weten wil wat meel is, omdat-ie dat meel met krijt, aardappelmeel en zemelen vervalscht! — ik ben aan 't woord, meel-verknoeier! — als 'n bakker bij zoo'n vraag listig zwijgt, neem ik hem dat niet kwalijk, want 'n bakker is 'n bakker, en 't hoort bij z'n vak, maar als 'n Koning niet weet wat elke boer weet, dan moet ik als rechter mijn plicht doen! Heb jij dezen jongeman brood geleverd, bakker? Heb jij 't dorp brood geleverd? (de bakker knikt). Van enkel meel? (de bakker zwijgt). Je zwijgt? 't Is in orde, en ik breng dezen heer naast mij hulde, dat hij mij als rechter in staat stelde een slager, een schoenlapper en een bakker in hun ware gedaante te laten zien!

BAKKER Maar mijn dochter en mijn gestolen geld....

KATER Laat die dochter binnenkomen! (Lijfwacht af).

KONING Angorensis, je ben 'n fideele kerel, en ik heb

DE WIJZE KATER

tweemaal paf gezeten, maar je maakt 't te bont! Jij
zet op die manier 't heele volk tegen me op!
KATER Bemoei je 'r niet mee, Pierre.... Straks ben je
weer Koning — nou tel je niet mee!

NEGENDE TOONEEL

DE VORIGEN, zonder SLAGER
SCHOENLAPPER ANS

EERSTE LIJFWACHT Vooruit! Daar heb-ie z'n dochter,
Excellentie.... Vooruit dan!

KATER Dag Ansje, kind. Je hoeft niet zoo bleu en be-
angst te zijn.... Ken je me niet meer?

ANS Ja zeker — u is die heer met de scherpe nagels....

KATER.... Dat heb je fijngevoelig onthouden, Ansje!
Ga zitten....

ANS Ik durf niet....

KATER.... Goed, blijf dan staan.... Ken je dien man
met z'n bloote voeten en z'n bakkershemd?

ANS Dat is mijn vader.

KATER Ken je dien jongen heer?

ANS Ja, meneer....

KATER Ansje van den Bakker, herinner je je dat wij
twee voor een paar dagen over een zuiver geweten
gesproken hebben?

ANS Ja, meneer....

KATER Ansje, je vader beweert dat hij (Jonathan be-
doelend) 'n dikken buidel met geld....

BAKKER.... Ujt de la van de kast....

KATER.... Gestolen heeft. Is dat zoo?

ANS Hoe kan ik dat weten?

BAKKER.... Ik was uit en de leege zak....

KATER.... Met meel in de naden....

BAKKER.... Precies!.... Lag bij hèm, bij dien dief, op
de tafel!.... Door 't raam zag ik 'r leggen.... Asje-
blief!.... De spaarduiten van jaren zaten d'r in!....
'sMorgens had de schobbejak geen cent in huis, om
mij en den melkboer — waar of niet, melkboer?....

MELKBOER.... Hij zeit de waarheid!....

BAKKER.... Om mij en de melkboer te betalen, en
'smiddags ree-ie rond in 'n open sjees van de „Ver-
gulde Kat", smeeft overal met geld, kocht kleeren en
spullen, en toen de kruidenier bij me kwam om 'n pa-
piertje te wisselen — waar of niet, kruidenier? —....

KRUIDENIER.... Zoo waarlijk helpe me God — de
waarheid mot gezeid worden!....

DE WIJZE KATER

BAKKER.... Toen de kruidenier bij me kwam om 'n bankie te wisselen, herkende ik 't bankie' en toen ik me wou overtuigen, was de zak uit de achterkamer gevlogen!.... Daar staat de dief, rechter!.... Daar is de inbreker!.... Met de sjees was-ie 'r al vandoor, en toen we door 't raam van z'n leeggehaald huis binnenkeken lee de leege zak op z'n tafel! Ik vraag m'n recht!.... Ik mot m'n recht!.... De slager wordt hier beduveld en de schoenlapper met 'n smoesie de deur uitgesmeten, omdat de flesschentrekker met de hooge oomes bevrind is — ik vraag niet meer om de betaling van 't brood, dat-ie opgevreten heeft, met of zonder meel, met of zonder krijt — ik vraag recht voor wat me geroofd is!

KATER Hoeveel is er geroofd?

BAKKER De bruidschat van m'n dochter — d'r moeder's erfdeel en wat ik voor 'r gespaard had, om 'r te laten trouwen!

KATER Dus was 't van háár?....

BAKKER Van haar, as ze trouwde!

KATER Dus als ze met hèm getrouwd was....?

BAKKER Ze trouwt gedorie niet met hem!.... Mijn dochter trouwt met geen dief! Ik vraag recht, recht! En eer ga ik hier niet vandaan!

KONING Angorensis, als jouw broer dat gedaan heeft, dan zeg ik....

KATER Stilte! Je meening wordt niet gevraagd! Ansje, heb je dat van je vader gehoord? (zij knikt). Ansje, zou jij hèm toch trouwen, als-ie 'n dief is....?

ANS (angstig). Hij is geen dief....

KATER Dat vraag ik je niet! Zou je hem toch....?

ANS Al had-ie 'n moord op z'n geweten!

KATER (tot Jonathan). En jij — zou jij haar trouwen, als ze 'n dievegge was....?

JONATHAN Ze is geen dievegge!

KATER Maar als ze 't was?

JONATHAN Al was ze de grootste misdadigster: ik hou van 'r!

KATER Dan gelast ik, bakker, in naam van Zijn Majesteit, onzen geëerbiedigden Koning, en in naam van alle natuurwetten, dat die twee jonge mensen, die al

lang van elkaar houden, door den Hofprediker hier worden ingezegend....

BAKKER Ik hang me nog liever op!

KONING Angorensis, die man heeft gelijk!

KATER Boere-kaffer, stoor de rechtszitting niet!

KONING Pierre, m'n jas! Wanneer jij je zoo vergeet, Angorensis, dat je de partij van je broer trekt, dan deug jij niet voor rechter en speel ik niet langer deze komedie! (heeft zijn jas aangetrokken). Ziezoo, nou ben ik weer Koning.... En let nou op je woorden!

KATER (terwijl de menigte eerbiedig buigt). Sire, u heeft mij alles beloofd, alles wat ik wenschte en dezen jongen man heeft u de dochter van den bakker toegezegd....

KONING Maar toen wist ik niet van dat gestolen geld..

KATER Majesteit, nog een oogenblik.... Ansje, m'n kind, heb je niets te getuigen?

ANS Ik durf niet.

KATER Ben je bang voor den Koning?

ANS Voor m'n vader.

KATER Ansje, 't is beter 'n goed geweten dan 'n vader te hebben.... Heeft hij dien zak geld....?

ANS Nee. Ik.

BAKKER Dat liegt ze, Koning! Dat zegt ze alleen om den schooier, waarop ze verkikkerd is, te redden!

ANS Nee, vader....

BAKKER Ze liegt, Koning!

ANS Ik heb 't geld uit de kast genomen, omdat ik van hem hou en niet zonder hem kan....

KATER Hoort u dat, Sire?

BAKKER (dreigend). Beest van 'n meid, dat 'r eigen vader besteelt!

ANS Hij wou zich van kant maken, en toen bracht ik hem Moeder's erfdeel....

KATER Hoort u, Sire? Deze man wil zijn dochter belletten te trouwen. Hij beschuldigt iemand van diefstal en beweert dat het geld van zijn kind, zijn geld is! Zij nam haar eigendom en lei het neer in (met gebaar naar Jonathan) zijn woning, omdat ze wist dat hij van haar geen geld zou — zou willen ontvangen. Deug ik voor rechter, Sire, en deugt mijn uitspraak, dat de Hofprediker in uw tegenwoordigheid den eer-

DE WIJZE KATER

sten steen moet leggen voor een huwelijk met een
gezegend aantal kinderen?

KONING Ik geef mijn toestemming, en ik benoem jou,
bakker, tot koninklijk hofleverancier....

BAKKER Ik verdraai 't....

KONING Hier valt niks te verdraaien — hier heeft
maar iemand te verdraaien en dat ben ik!

HOPREDIKER Dan verklaar ik het huwelijk tusschen
deze twee jongelieden voor gesloten.

KATER Amen. Het is bijzonder plechtig, al doen wij het
met minder plichtpleging en zonder interventie van
vaders en moeders....

TIENDE TOONEEL

DE VORIGEN SLAGER

SLAGER (verwoed).... Ik kom nog is terug!

KATER Slager, gedane zaken nemen geen keer!

SLAGER Met m'n leverworst ben ik schandelijk in 't ongelijk gesteld, maar ik krijg geld van de magere en doorregen lappies! Dat valt niet af te strijpen!.... Vleesch is vleesch!

KONING Wat moet die schreeuwende lummel....?

SLAGER Met jou heb ik niks te maken, al trek je tienmaal andere jassen an!

HOFMAARS. Imperinente vlerk, majesteitsschennis wordt met tuchhuis gestraft!....

SLAGER Ik krijg centen van 't vleesch!

KATER Een oogenblik, Sire!.... Wilt u het jonge paar, dat door uwen Hofprediker pas op zulk een voortreffelijk-voorspoedige wijze vereenigd werd, veroorloven te vertrekken? Niettegenstaande de bakker door Uw Majesteit op de meest goedertierende manier tot Hofleverancier benoemd werd, eet hij zijn dochter met waarlijk angstwekkende oogen op! Ik vrees voor nieuw krakeel en nieuwe juridische conflicten, wanneer Uwe Majesteit het jonge paar niet gelast onmiddellijk en alleen op reis te gaan en liefst zoo ver mogelijk weg!

KONING Rentmeester!

RENTM. Sire....?

KONING Ga met Angorensis Junior en zijn bekoorlijke jonge vrouw naar mijn schatkamer, doe een royale, immers koninklijke greep in 'sRijks schatkist, opdat zij de eerste jaren zonder zorg kunnen leven en verstrek hun een pas voor de huwelijksreis!

JONATHAN Sire, ik weet niet hoe ik Uwe Majesteit voor zooveel goedheid kan bedanken....

KONING Tatatatata!... Daar zit de wijze rechter....

JONATHAN.... Hans!....

KATER Smeer 'm nou!.... Ik heb hier nog te doen!....

De rest vertel je me later!.... Goeie reis!

SLAGER.... Eerst me centen!

KONING (tot Lijfwachten).... Houdt dat individu

DE WIJZE KATER

vast, nom d'un chien!.... Goeie reis, jongelui!
(Jonathan, begeleid door Rentmeester en Ans af.
Hofmaarschalk en Opperhoutvester houden den ziedenden bakker tegen).

ELFDE TOONEEL

KONING KATER HOFMAARSCHALK OPPER-
HOUTVESTER HOPREDIKER LIJFARTS
SLAGER MELKBOER BAKKER KRUIDENIER
EERSTE en TWEEDE LIJFWACHT MENIGTE
GFIFFIER TWEEDE LAKEI

SLAGER Met de worst ben ik in 't ongelijk gesteld —
maar 't vleesch was niet te vervalschen!

KATER Laat dien man los, wachters!.... Wat was dat
voor vleesch, slager?

SLAGER Van 'n koel....

KATER Van wien was die koe?

SLAGER Van mijn!

KATER Weet jij dat zeker, man?.... Want 'n tweeden
keer laat ik me niet beliegen!

SLAGER Zoo waarachtig as God leeft: 't was mijn koe!

KATER Man, je liegt!

SLAGER Zoo waarlijk helpe mij God, 't was mijn koe,
mijn echte koe, die ik geslacht heb!

KATER Mijnheer de Hofprediker: tot tweemaal toe
heeft deze man God aangeroepen! Mag dat?

HOPREDIKER Als hij de waarheid en niets dan de
waarheid spreekt, ja!

KATER Hofprediker: van wien is de zon?

HOPREDIKER Natuurlijk van niemand!

KATER Van wien is de regen?

HOPREDIKER Van niemand!

KATER Hoor je dat, slager? De zon en de regen zijn
van niemand. Van wien zijn de wolken, de sterren,
de wind, de maan? Van niemand!

KONING Jawel, maar die man komt op voor het vleesch
van zijn koel....

KATER Waarvan leeft 'n koe, mijnheer de Lijfarts?

LIJFARTS Van gras en van....

KATER Niet haasten!.... De koe leeft van gras! Gras
ontstaat door zon en regen. De zon, het gras, de
lucht, de wolken, de regen zijn van niemand — hoe
kan dan de koe van iemand zijn?

KONING Dus dan zou mijn land met mijn vee....

KATER Als de zon van niemand is en de lucht van

DE WIJZE KATER

niemand is en de regen van niemand is, kan het land en het vee, dat zonder zon, lucht en regen en gras niet leven kunnen, niet van iemand zijn — of die iemand is een dief.... Wanneer dus deze slager een koe, die van gras en lucht en licht leeft, vermoordt — en zoo'n dier magere lappies uit z'n lichaam snijdt, om die magere lappies te verkoopen en er een medemensch om lastig te vallen, dan zeg ik met mijn beetje verstand, dat deze man een beul is, een dief en een leugenaar, en ik zeg dat met te inniger overtuiging, omdat ik en mijn familie van oudsher veel verplichting hadden aan de koe.... (drinkt een scheut melk).

MELKBOER Dus ik zou niet maggen melken?

KATER Maggen, mag je. Maar of de melk, die door zon, lucht, licht, regen en door 't geduldig herkauwen van een der meest nobele dieren ontstond, jouw eigendom is, huisjesmelker, dat is 'n vraag, die ik niet in jouw voordeel zou oplossen, verstaan?

SLAGER Ik merk 't wel! Ieder houdt hier z'n mond!.... 'r Is geen justitie voor ons! Je wordt door den hond of den kater gebeten!

KATER Jij lastert, man! Ik bijt niet! Ik spreek recht, zoo als 't in de Natuur, waarvan jij en ik niemendal afweten, gesproken móét worden! De Natuur....

HOPREDIKER Sire, die man is een sater en hoont God!

KATER Sire, ik spreek recht!

KONING Angorensis, 't spijt me machtig: je hebt mij en 't land buitengewone diensten bewezen door wat hier knaagde en knabbelde uit te roeien en te verjagen — maar op dit nieuwe gebied, haal je gewoon enormiteiten uit, en praat je zoo rood-op-de-graat als 't kaf van 't koren van mijn volk! Ik geef je dus, met erkenning van je uitmuntende kwaliteiten als ratten-vanger het meest eervol ontslag als opperste rechter....

KATER Sire, de natuur....

KONING Amice, wij hebben maling aan de natuur, want wij zijn in de eerste plaats menschen. Adieu. Ik zeg nog eens 't spijt me machtig. Adieu. (af met Hofmaarschalk, Opperhoutvester, Hofprediker, Lijfarts,

terwijl de Lijfwachten slager, melkboer, bakker, kruidenier en menigte verwijderen. De griffier klapt nijdig de folianten dicht, tikt met wijsvinger tegen z'n voorhoofd, smijt de deur achter zich toe).

DE WIJZE KATER

TWAALFDE TOONEEL

KATER TWEEDE LAKEI

TWEEDE LAKEI (gaat over den Kater zitten, knikt bedenkelijk). Nou, nou! 'k Had niet gedacht, dat je zoo gauw in je hemd zou staan! Maar, verdomd, ik mag je.... (rumoer buiten). En ik geloof, dat je 'n harden dobber zal hebben, om hier levend uit te kommen! Je heb ze allemaal, vanaf den Koning tot den slager, den schoenfrik en den melkboer, tegen je opgezet, stommerd!

KATER (trekt z'n handschoenen uit). Asjeblief, jongen, daar heb je die dingen terug!

TWEEDE LAKEI (bij rumoer). Je komt 'r niet door!

KATER (trekt z'n schoenen uit). En misschien kan je die ook nog gebruiken.... (trekt z'n jas uit, staat weer als kater).

TWEEDE LAKEI Gedorie, ben jij de duivel?

KATER Nee, jongen, 'n te wijze kater.... (er weerklinkt sterk geblaf).... Ja, ja, had 'k in de spiezen! Als ze 't met d'r verstand tegen je afleggen, laten ze d'r honden op je los! (begint tegen een der zuilen bij het tuimelraam op te klimmen). God zij geprezen, ik ga weer naar de daken, de goten en de vrije Natuur terug....

TWEEDE LAKEI 'k Wou da'k met je mee kon gaan, Angorensis....

KATER Zeg maar: poes — en wij twee, jongen, vinden mekaar later wel.... (het geblaf wordt sterker). Doe ze de groeten van den kommandeur in de Orde van den Heiligen Olifant — Vigilando ascendimus — door waakzaamheid stijgen wij omhoog.... (hij klimt door het tuimelraam).

DE RTIENDE TOONEEL

TWEDE LAKEI PRINS ARTHUR met een koppel
honden BAKKER SLAGER SCHOENLAPPER
MELKBOER KRUIDENIER MENIGTE HOF-
PREDIKER LIJFARTS LIJFWACHTEN

SLAGER (boven het geblaf der honden uit). Waar is-ie,
de fielt? (geroep en geschreeuw).

TWEDE LAKEI (wijst naar het raam. De kop van den
Kater wordt zichtbaar. Gejoel en geblaf).

DOEK.

EINDE DERDE EN LAATSTE BEDRIJF

Amsterdam, zomervacantie, half Juni—half Aug. 1917

BOEK
VERZORGER
H. Th. WUDEVELD

